

Obsah

I Usnesení, doporučení a stanoviska

STANOVISKA

Evropský hospodářský a sociální výbor

562. plenární zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru – Interactio, 7. 7. 2021–8. 7. 2021

2021/C 374/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Intermodální doprava a multimodální logistika – zajištění doplňkovosti jednotlivých druhů dopravy v rámci její ekologizace (stanovisko z vlastní iniciativy)	1
2021/C 374/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Využívání hospodářských a sociálních příležitostí digitalizace a zlepšení digitální transformace hospodářství, zejména malých a středních podniků, s důrazem na data a na umělou inteligenci zaměřenou na člověka (průzkumné stanovisko)	6
2021/C 374/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Modernizace inkluzivní, bezpečné a důvěryhodné digitalizace pro všechny (průzkumné stanovisko)	11
2021/C 374/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Vzdělávání dospělých (průzkumné stanovisko na žádost slovinského předsednictví)	16

III Přípravné akty

Evropský hospodářský a sociální výbor

562. plenární zasedání Evropského hospodářského a sociálního výboru – Interactio, 7. 7. 2021–8. 7. 2021

2021/C 374/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Digitální kompas 2030: Evropské pojetí digitální dekády (COM(2021) 118 final)	22
2021/C 374/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o roamingu ve veřejných mobilních komunikačních sítích v Unii (přepřevzaté znění) (COM(2021) 85 final – 2021/0045 (COD))	28

2021/C 374/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o nové strategii financování nástroje NextGenerationEU (COM(2021) 250 final)	33
2021/C 374/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv (COM(2021)102 final)	38
2021/C 374/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Unie rovnosti: Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030 (COM(2021) 101 final)	50
2021/C 374/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu doporučení Rady, kterým se zavádí evropská záruka pro děti (COM(2021) 137 final) – sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie EU pro práva dítěte (COM(2021) 142 final)	58
2021/C 374/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Akční plán pro synergie mezi civilním, obranným a kosmickým průmyslem (COM(2021) 70 final)	66
2021/C 374/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Přezkum obchodní politiky – Otevřená, udržitelná a sebevědomá obchodní politika (COM(2021) 66 final)	73
2021/C 374/13	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k obnovenému partnerství se zeměmi jižního sousedství – Nová agenda pro Středomoří (JOIN(2021) 2 final)	79
2021/C 374/14	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Vytvoření Unie odolné vůči změně klimatu – nová strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu [COM(2021) 82 final]	84

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

562. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝBORU –
INTERACTIO, 7. 7. 2021–8. 7. 2021

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Intermodální doprava a multimodální logistika – zajištění doplňkovosti jednotlivých druhů dopravy v rámci její ekologizace

(stanovisko z vlastní iniciativy)

(2021/C 374/01)

Zpravodaj: **Stefan BACK**

Rozhodnutí plenárního shromáždění	25. 3. 2021
Právní základ	čl. 32 odst. 2 jednacího řádu stanovisko z vlastní iniciativy
Odpovědná sekce	Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost
Přijato v sekci	24. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	7. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	230/0/6

1. Závěry a doporučení

1.1. Dlouhodobě realizovatelného řešení otázky, jak rozvíjet účinnou a udržitelnou multimodální dopravu a logistiku, lze dosáhnout pouze překonáním problémů, kvůli nimž je multimodální doprava dražší, pomalejší a méně spolehlivá než zejména silniční unimodální doprava. Nelze k němu dospět pomocí finanční nebo regulační podpory.

1.2. Takový přístup by umožňoval účinné využívání zdrojů i z regulačního hlediska, jelikož by nebyl zapotřebí žádný zvláštní regulační rámec.

1.3. EHSV za účelem zlepšení multimodální dopravy kromě technických inovací a vyřešení problémů v oblasti konkurenceschopnosti rovněž doporučuje, aby byly u všech druhů dopravy úplně internalizovány externí náklady, a bylo tak dosaženo rovných podmínek. EHSV vyzývá k přijetí striktních opatření v zájmu zachování nebo obnovení evropského systému jednovozových nákladních zásilek, propojení strategické infrastruktury (např. přístavů) s železničními řešeními, investování do průmyslových vleček a zapojení velkých logistických společností do modálního přesměrování jejich toků.

1.4. K dosažení spravedlivé hospodářské soutěže mezi jednotlivými druhy dopravy EHSV doporučuje, aby se ve všech druzích dopravy uplatňovaly příkladné postupy v sociální sféře, a bylo tak možné zajistit vysoce kvalitní dopravní služby, vysoce kvalitní pracovní místa a dobré sociální podmínky s cílem vytvořit rovné podmínky pro všechny účastníky trhu.

1.5. Ke stávajícím problémům spojeným s multimodální dopravou patří – kromě dodatečných nákladů na překládku a dodatečných transakčních nákladů – takové nevýhody, jako jsou např. dlouhé dodací lhůty, složitost, vyšší riziko a menší spolehlivost. V důsledku toho se multimodální doprava obtížněji prosazuje.

1.6. Jsou tudíž zapotřebí opatření s cílem učinit multimodální nákladní dopravu konkurenceschopnou samu o sobě a dosáhnout účinných a plynulých multimodálních toků nákladní dopravy se stejnými finančními náklady jako u unimodální dopravy.

1.7. Je rovněž nutné, aby se železnice lépe přizpůsobila podmínkám otevřeného trhu a vypořádala se s problémy vycházejícími z toho, že není dostatečně dochvilná, spolehlivá, předvídatelná a pružná, což negativně ovlivňuje multimodální řešení, která zahrnují železniční dopravu.

1.8. Pokud jde o vnitrozemskou vodní dopravu, je podle všeho třeba zlepšit přeshraniční dopravní kapacitu.

1.9. Zásadní význam pro úspěch intermodality má odpovídající infrastruktura terminálů. Z hlediska účinného využívání zdrojů by bylo rovněž užitečné, aby se členské státy dohodly na spolupráci při plánování infrastruktury terminálů v příhraničních regionech. Vzdálenost mezi terminály by měla být přizpůsobena poptávce, hustotě sítě a dalším místním podmínkám.

1.10. Pokud jde o veřejný dluh, EHSV doporučuje, aby byly po krizi COVID-19 vyňaty veřejné investice do intermodální infrastruktury z ustanovení Paktu o stabilitě a růstu.

1.11. V zájmu dobrého fungování multimodalit je důležité zajistit soulad mezi předpisy týkajícími se například manipulace s nebezpečným zbožím u různých druhů dopravy a vyřešit další regulační a praktické záležitosti, které mohou působit potíže při interakci mezi jednotlivými druhy dopravy nebo v rámci dopravy mezi členskými státy.

1.12. Řada problémů, které představují překážku pro intermodální dopravu, by se dala odstranit prostřednictvím inteligentních digitálních řešení, jako jsou například možnosti sledování zásilek a další digitální řešení umožňující účinné řízení multimodálních dopravních toků.

1.13. Díky nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1056⁽¹⁾ o elektronických informacích o nákladní dopravě bude od srpna 2024 usnadněna výměna regulačních informací mezi hospodářskými subjekty a orgány na digitálních platformách a zlepšen tok intermodální dopravy.

1.14. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby výše uvedené návrhy vzala v potaz při přípravě nadcházejícího přezkumu regulačního rámce pro intermodální dopravu a umožnila, aby multimodální doprava mohla bezzbytku plnit svou úlohu v dopravním systému i bez zvláštních podpůrných opatření.

2. Souvislosti

2.1. Evropská komise ve svém sdělení o strategii pro udržitelnou a inteligentní mobilitu (COM(2020) 789) upozorňuje na to, že za účelem podpory ekologizace nákladní dopravy v Evropě je třeba stávající rámec pro intermodální dopravu výrazně přepracovat a přeměnit ho na účinný nástroj. Poukazuje v něm na potřebu přezkoumat regulační rámec, včetně směrnice o kombinované dopravě (směrnice Rady 92/106/EHS⁽²⁾), dále jen „směrnice“) a možnosti zavést ekonomické pobídky pro provoz i infrastrukturu. Pobídky by měly být založeny na monitorování emisí.

⁽¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1056 ze dne 15. července 2020 o elektronických informacích o nákladní dopravě (Úř. věst. L 249, 31.7.2020, s. 33).

⁽²⁾ Směrnice Rady 92/106/EHS ze dne 7. prosince 1992 o zavedení společných pravidel pro určité druhy kombinované přepravy zboží mezi členskými státy (Úř. věst. L 368, 17.12.1992, s. 38).

2.2. Středobodem strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu je 90 % snížení emisí skleníkových plynů do roku 2050. Ve strategii, jejímž cílem je zajistit ekologicky optimální interakci jednotlivých druhů dopravy a omezit převládající úlohu silniční nákladní dopravy, má multimodální doprava velký význam.

2.3. Strategie pro udržitelnou a inteligentní mobilitu rovněž vyzdvihuje význam multimodální logistiky, a to i v městských oblastech, zdůrazňuje, že je zapotřebí účinné plánování, aby se snížil počet jízd bez nákladu, a poukazuje na nutnost zahrnout do plánování městské mobility nákladní dopravu.

2.4. Strategie rovněž identifikuje jako problém nepostačující překládkovou infrastrukturu, včetně nedostatku vnitrozemských multimodálních terminálů a potřeby zdokonalit technologie překládky, což zahrnuje multimodální výměnu údajů a inteligentní systémy řízení provozu u všech druhů dopravy. Komise v zájmu řešení těchto otázek hodlá zajistit, aby byly k dispozici finanční prostředky, a postarat se o náležité zaměření politiky, mimo jiné v oblasti výzkumu a vývoje. V tomto ohledu mohou být rovněž užitečná pravidla státní podpory pro železnice.

2.5. Podle akčního plánu doprovázejícího strategii pro udržitelnou a inteligentní mobilitu plánuje Komise provést přezkum regulačního rámce pro intermodální dopravu, včetně směrnice, v roce 2022.

2.6. V návrhu z roku 2017 (COM(2017) 648) přišla Komise se změnami směrnice, přičemž zdůraznila, že je nutná lepší koordinace mezi členskými státy, pokud jde o výstavbu intermodálních terminálů a různá administrativní zjednodušení, ale že je rovněž nadále zapotřebí přístup založený na podpoře včetně zvláštních pravidel pro přístup na trh, zejména co se týče silničních úseků. V průběhu legislativního procesu byl návrh značně modifikován, a Komise se proto rozhodla jej stáhnout.

2.7. Prostřednictvím nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1055⁽³⁾, kterým se mění nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1072/2009⁽⁴⁾, však členské státy dostaly možnost odchýlit se od zvláštních pravidel pro přístup na trh, pokud jde o silniční úseky, a uplatňovat běžná pravidla kabotáže.

3. Obecné připomínky

3.1. Dlouhodobě realizovatelného řešení otázky, jak rozvíjet účinnou a udržitelnou multimodální dopravu a logistiku, lze dosáhnout pouze překonáním problémů, kvůli nimž je multimodální doprava dražší, pomalejší a méně spolehlivá než zejména silniční unimodální doprava. Nelze k němu dospět pomocí finanční nebo regulační podpory.

3.2. Díky takovému přístupu by také bylo možné obejít se bez složitých pravidel definujících kombinovanou či multimodální dopravu a zajistit, aby provozovatelé měli nárok na finanční podporu a zvláštní pravidla pro přístup na trh. Umožňovalo by to tudíž účinné využívání zdrojů i z regulačního hlediska.

3.3. EHSV za účelem zlepšení multimodální dopravy kromě technických inovací a řešení v oblasti konkurenceschopnosti doporučuje, aby byly u všech druhů dopravy úplně internalizovány externí náklady, a bylo tak dosaženo rovných podmínek. EHSV vyzývá k přijetí striktních opatření v zájmu zachování nebo obnovení evropského systému jednovozových nákladních zásilek, propojení strategické infrastruktury (např. přístavů) s železničními řešeními, investování do průmyslových vleček a zapojení velkých logistických společností do modálního přesměrování jejich toků.

3.4. K dosažení spravedlivé hospodářské soutěže mezi jednotlivými druhy dopravy EHSV doporučuje, aby se ve všech druzích dopravy uplatňovaly příkladné postupy v sociální sféře, a bylo tak možné zajistit vysoce kvalitní dopravní služby, vysoce kvalitní pracovní místa a dobré sociální podmínky s cílem vytvořit rovné podmínky pro všechny účastníky trhu.

⁽³⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2020/1055 ze dne 15. července 2020, kterým se mění nařízení (ES) č. 1071/2009, (ES) č. 1072/2009 a (EU) č. 1024/2012 za účelem jejich přizpůsobení vývoji v odvětví silniční dopravy (Úř. věst. L 249, 31.7.2020, s. 17).

⁽⁴⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1072/2009 ze dne 21. října 2009 o společných pravidlech pro přístup na trh mezinárodní silniční nákladní dopravy (Úř. věst. L 300, 14.11.2009, s. 72).

3.5. EHSV zdůrazňuje, že důležitým předpokladem pro úspěšný rozvoj multimodální dopravy jsou kvalifikovaní a motivovaní pracovníci a dobré pracovní podmínky. EHSV žádá, aby byla přezkoumána pravidla pro vysílání pracovníků s cílem zohlednit situaci velice mobilních zaměstnanců železnic. EHSV dále doporučuje vypracovat jednoduché, jasné a ověřitelné předpisy a zavést odpovídající systém kontroly jejich dodržování, aby tak byly zajištěny spravedlivé pracovní podmínky (odborná příprava, pracovní doba a doba odpočinku, úroveň jazykových znalostí, mzda, bezpečnost a ochrana zdraví při práci, moderní hygienická zařízení, vhodné ubytování přes noc atd.) pro všechny pracovníky v dopravě s cílem nastolit zdravou a spravedlivou hospodářskou soutěž.

3.6. K problémům spojeným s multimodální dopravou patří – kromě dodatečných nákladů na překládku a dodatečných transakčních nákladů – takové nevýhody, jako jsou např. dlouhé dodací lhůty, složitost, vyšší riziko a menší spolehlivost. V důsledku toho se multimodální doprava obtížněji prosazuje.

3.7. Nedávná studie⁽⁵⁾ ukazuje značný rozdíl v nákladech mezi unimodálními (pouze silničními) a intermodálními řešeními. Dodatečné náklady vyplývají z práce navíc, která je spojena s organizací multimodální dopravy (50–100 EUR na zásilku), z delší doby přepravy (o 4 až 120 hodin) průměrně o 25 hodin, což způsobuje další náklady ve výši 75–100 EUR na zásilku, a z neexistence harmonizovaných postupů pro dokumentaci, což znamená ztrátu 5–150 EUR na zásilku.

3.8. Studie nicméně dochází k závěru, že při přepravě na velké vzdálenosti lze prolomit hranici finanční rentability, kterou podle studie je (bez započítání podpůrných opatření) 595 km pro kombinaci železniční/silniční doprava, 266 km pro kombinaci vnitrozemská vodní doprava/silniční doprava a 736 km pro kombinaci námořní doprava na krátkou vzdálenost/silniční doprava.

3.9. Ve studii se vyjadřuje politování zejména nad tím, že často neexistuje možnost sledování zásilek, a nad problémy spojenými s tím, že nelze využívat dokumenty v elektronické podobě.

3.10. Z posouzení dopadů legislativního návrhu z roku 2017 týkajícího se směrnice vyplývá, že celkové dodatečné náklady na intermodální dopravní řešení činí téměř 60 %, především kvůli nákladům souvisejícím s prováděním právních předpisů, zpožděními, transakcemi atd.⁽⁶⁾

3.11. Je tudíž zřejmé, že je třeba přijmout opatření s cílem učinit multimodální nákladní dopravu konkurenceschopnou samu o sobě a vyřešit výše uvedené problémy, aby bylo dosaženo účinných a plynulých multimodálních toků nákladní dopravy se stejnými finančními náklady jako u unimodální dopravy.

3.12. V této souvislosti lze rovněž poukázat na to, že se železnice musí lépe přizpůsobit podmínkám otevřeného trhu a vypořádat se s problémy vycházejícími z toho, že není dostatečně dochvilná, spolehlivá, předvídatelná a pružná, což zjevně negativně ovlivňuje multimodální řešení, která zahrnují železniční dopravu.

3.13. Pokud jde o vnitrozemskou vodní dopravu, je podle všeho třeba zlepšit přeshraniční dopravní kapacitu.

3.14. Další problémy vyvolávají úzká místa způsobená nedostatečnou kapacitou multimodálních terminálů a logistických center. Podle pracovního dokumentu útvarů Komise, který doprovází strategii pro udržitelnou a inteligentní mobilitu⁽⁷⁾, jsou více než 300 km vzdálenosti mezi terminály – jako např. ve Finsku a v některých částech Švédska – příliš velké, neboť omezují možnost krátkých silničních úseků v délce zhruba 150 km. Je sice nutno uznat zásadní význam, který má odpovídající kapacita terminálů, zejména podél koridorů hlavní sítě TEN-T, je však také třeba pamatovat na to, že vzdálenost mezi terminály musí být rovněž vázána na objem dopravy v daném regionu a rozdíly v hustotě sítě v různých částech Evropy.

3.15. Mimoto má stěžejní význam koordinace mezi sousedními členskými státy, pokud jde o plánování terminálů v příhraničních regionech, poněvadž umožňuje účinné využívání zdrojů.

⁽⁵⁾ TRT (2017) – *Gathering additional data on EU combined transport – final report* (Sběr dalších údajů o kombinované dopravě EU – závěrečná zpráva).

⁽⁶⁾ Pracovní dokument útvarů Komise, posouzení dopadů (SWD(2017) 362).

⁽⁷⁾ Pracovní dokument útvarů Komise doprovázející strategii pro udržitelnou a inteligentní mobilitu – SWD(2020) 331.

3.16. V této souvislosti je třeba poznamenat, že nedávná studie ⁽⁸⁾, v níž se analyzovaly dopady omezení kabotáže, co se týče silničních úseků kombinované dopravy, dospěla k závěru, že využívání „kombinované kabotáže“ je poměrně časté vzhledem k problémům s dostupností a flexibilitou řidičů a rozdílům ve výši nákladů, a že by tudíž omezení tohoto druhu kabotáže mohla vyvolat určité bezprostřední negativní dopady pro zainteresované strany, včetně návratu k unimodální silniční dopravě a omezení služeb železniční nákladní přepravy. Provozovatelé terminálů se pak podle studie domnívají, že z dlouhodobého hlediska by zlepšení produktivity a služeb terminálů kompenzovalo případné zvýšení nákladů na dopravu.

3.17. Je rovněž důležité uvažovat o sladění předpisů týkajících se například manipulace s nebezpečným zbožím u různých druhů dopravy a vyřešit další praktické a regulační záležitosti, které mohou působit potíže při interakci mezi jednotlivými druhy dopravy nebo v rámci dopravy mezi členskými státy.

3.18. Řadu výše uvedených problémů lze odstranit prostřednictvím inteligentních digitálních řešení. Příkladem jsou možnosti sledování zásilek a další digitální řešení umožňující účinné řízení multimodálních dopravních toků.

3.19. Díky nařízení (EU) 2020/1056 o elektronických informacích o nákladní dopravě bude od srpna 2024 usnadněna výměna regulačních informací mezi hospodářskými subjekty a orgány na digitálních platformách a alespoň částečně se vyřeší výše zmíněný problém standardní dokumentace a elektronické výměny dokumentů.

3.20. Možnosti, jak překonat většinu uvedených problémů představujících komplikaci pro to, aby multimodální nákladní doprava prosperovala, tedy, jak se zdá, existují.

3.21. Je však třeba za tímto účelem zajistit odpovídající infrastrukturu terminálů. Z hlediska účinného využívání zdrojů by bylo rovněž užitečné, aby se členské státy dohodly na spolupráci při plánování infrastruktury terminálů v příhraničních regionech.

3.22. Pokud jde o veřejný dluh, EHSV doporučuje vyjmout po krizi COVID-19 veřejné investice do multimodální infrastruktury z ustanovení Paktu o stabilitě a růstu.

3.23. Jak již bylo zmíněno, je nezbytné uplatňovat přístup, který bude více zaměřen na trh, a to především ze strany železniční dopravy a terminálů vnitrozemské vodní dopravy.

3.24. Budou-li výše uvedené problémy náležitě vyřešeny, bude multimodální doprava moci bezezbytku plnit svou úlohu v dopravním systému i bez zvláštních podpůrných opatření.

V Bruselu dne 7. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽⁸⁾ *Mobility Package 1 – Data gathering and analysis of the impacts of cabotage restrictions on combined transport road legs* (Balíček mobility 1 – sběr údajů a analýza dopadů omezení kabotáže na silniční úseky kombinované dopravy), TRT Transporti e Territorio SRL.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Využívání hospodářských a sociálních příležitostí digitalizace a zlepšení digitální transformace hospodářství, zejména malých a středních podniků, s důrazem na data a na umělou inteligenci zaměřenou na člověka

(průzkumné stanovisko)

(2021/C 374/02)

Zpravodajka: **Antje GERSTEIN**

Žádost o vypracování stanoviska	slovenské předsednictví, 19. 3. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	15. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	7. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	217/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1. Ačkoliv jsme si během současné pandemie uvědomili, že práce na dálku, práce z domova a pružné pracovní režimy – alespoň do určité míry – zůstanou novým standardem, musíme také pochopit, že digitální obchodní modely budou stále více utvářet náš svět práce. Tyto modely musí být navrženy způsobem orientovaným na lidi a hodnoty. V širším společenském pojetí je úkolem zajistit digitální začlenění zvláště zranitelných skupin.

1.2. Předpokládá se, že přínosy dokončeného jednotného digitálního trhu v EU přispějí ke zvýšení hospodářské produkce EU o 415 miliard EUR ročně. Zatímco digitální transformace přináší významné příležitosti pro společnosti v celé EU, mnoho podniků se potýká nejen s velkou mírou právní nejistoty v rámci své přeshraniční činnosti, ale také jim hrozí značné riziko, že kvůli nedostatku přístupu nebo investičních zdrojů, jakož i nedostatku dovedností zůstanou pozadu, což se obecně týká mnoha malých a středních podniků a zejména pak mikropodniků.

1.3. Jedním z klíčů k úspěchu evropského jednotného digitálního trhu bude otevřenost vůči technologiím při regulaci nových digitálních obchodních modelů a aplikací, jako je umělá inteligence, a přístup k financování inovací, aby malé a střední podniky mohly těžit z výhod těchto nových digitálních aplikací. EHSV vypracoval studii o využívání umělé inteligence v malých a středních podnicích, která může poskytnout užitečné poznatky.⁽¹⁾

1.4. EHSV se výrazně podílí na debatě o umělé inteligenci již od svého prvního stanoviska k umělé inteligenci, které přijal v roce 2017, a v posledních několika letech vydal k tomuto tématu řadu stanovisek. EHSV v současné době připravuje své formální stanovisko k návrhu Evropské komise týkajícímu se aktu o umělé inteligenci. Toto stanovisko bude předloženo na zářijovém plenárním zasedání EHSV a bude se mimo jiné zabývat zejména definicí umělé inteligence, neboť se jedná o důležitý prvek tohoto návrhu.

2. Souvislosti

2.1. S ohledem na plánované priority předsednictví připravilo nadcházející slovenské předsednictví Rady EU návrhy, u nichž byl Výbor dopisem ze dne 18. března 2021 požádán o vypracování průzkumných stanovisek. Tyto oblasti politik EU jsou pro předsednictví obzvláště důležité.

⁽¹⁾ Studie *Boosting the use of Artificial Intelligence in Europe's micro, small and medium-sized enterprises (MSMEs)* (Podpora využívání umělé inteligence v mikropodnicích a malých a středních podnicích v Evropě).

2.2. Toto stanovisko je tedy odpovědí na žádost slovinského předsednictví Rady EU o vypracování průzkumného stanoviska k tématu hospodářských a sociálních příležitostí digitalizace.

2.3. Toto průzkumné stanovisko shrnuje několik témat souvisejících s digitalizací, která jsou předmětem nedávných nebo připravovaných stanovisek EHSV. Odpovídá na čtyři otázky předsednictví týkající se aktu o správě dat, aktu o digitálních službách a aktu o umělé inteligenci. Všechny další relevantní informace o těchto tématech jsou uvedeny v příslušných stanoviscích EHSV⁽²⁾.

3. Obecné připomínky

3.1. Krize COVID-19 odhalila nedostatky EU v oblasti digitalizace, ale rovněž i její obrovský potenciál. Nyní si více než kdy jindy musíme uvědomit, že EU potřebuje silný jednotný digitální trh. V souvislosti s tím je nutné posílit jeho kapacity v oblastech, jako je cloud computing, 5G a bezpečné používání dat. Abychom mohli držet krok s globálními hráči USA a Čínou, je nezbytné investovat do silné digitální Evropy.

3.2. Předpokládá se, že přínosy dokončeného jednotného digitálního trhu v EU přispějí ke zvýšení hospodářské produkce EU o 415 miliard EUR ročně. Prediktivní údržba, digitální platformy a kvantová výpočetní technika jsou jen třemi příklady toho, jak významný dopad budou mít digitální technologie na digitalizaci evropského hospodářství. Zatímco digitální transformace přináší významné příležitosti pro společnosti v celé EU, mnoho podniků se potýká nejen s velkou mírou právní nejistoty v rámci své přeshraniční činnosti, ale také jim hrozí značné riziko, že kvůli nedostatku přístupu nebo investičních zdrojů, jakož i nedostatku dovedností zůstanou pozadu, což se obecně týká mnoha malých a středních podniků a zejména pak mikropodniků.

3.3. Ačkoliv jsme si během současné pandemie uvědomili, že práce na dálku, práce z domova a pružné pracovní režimy – alespoň do určité míry – zůstanou novým standardem, musíme také pochopit, že digitální obchodní modely budou stále více utvářet náš svět práce. Tyto modely musí být navrženy způsobem orientovaným na lidi a hodnoty.

3.4. V hospodářství po pandemii musíme zajistit, aby malé a střední podniky v určitých obzvláště těžce zasažených odvětvích (odvětví služeb, jako je maloobchod a cestovní ruch) nepřišly o svou pozici kvůli tomu, že investiční potřeby jsou příliš vysoké (a úspory jsou po více než jednom roce pandemie vyčerpány). Tyto společnosti potřebují zvláštní podporu digitální transformace a dalšího rozvoje obchodních modelů, což je třeba zohlednit ve vnitrostátních programech obnovy v souvislosti s fondem EU na podporu oživení. Evropská komise musí převzít koordinační úlohu, aby nedocházelo k roztržtosti mezi různými evropskými fondy a aby byla zajištěna racionalizace činností a projektů v této konkrétní oblasti (digitální transformace pro malé a střední podniky).

3.5. Politický rámec musí být vhodně koncipován tak, aby zajistil, že malé a střední podniky mohou využívat příležitostí, které digitalizace přináší. Regulace by měla být zvažována pouze v případech, kdy lze jednoznačně předvídat nežádoucí vývoj. Inovace a nové obchodní modely potřebují určitý prostor, aby se mohly rozvíjet. Příliš uspěchané nebo přísné evropské předpisy znevýhodňují evropské společnosti, zejména malé a střední podniky, ve srovnání s mezinárodně činnými korporacemi z jiných částí světa.

3.6. V některých odvětvích, zejména v odvětví služeb (tj. maloobchod, cestovní ruch, stravování), je však naléhavě potřeba vytvořit regulační rámec, který by pomohl bojovat proti dezinformacím v digitálním prostoru a umožnil by podniknout kroky například proti **falešným recenzím**, které mohou být pro podniky extrémně škodlivé. EHSV se těmito otázkami, které se ve zvlášť velké míře vyskytují na digitálních platformách, zabýval ve svém nedávném stanovisku k aktu o digitálních službách⁽³⁾.

3.7. Pokrok v oblasti technického rozvoje a digitální transformace hospodářství s sebou nese také určitá rizika, která je třeba mít na paměti, aby bylo možné plně využít jejich potenciál. Proto je nezbytné zajistit, aby spolu s technologickým pokrokem a digitalizací byly vytvořeny mechanismy, které by zamezily digitálnímu vyloučení zvláště zranitelných skupin.

⁽²⁾ Akt o správě dat (Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 38), akt o digitálních službách (Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 70), akt o umělé inteligenci.

⁽³⁾ Akt o digitálních službách.

3.8. EHSV se výrazně podílí na debatě o umělé inteligenci již od svého prvního stanoviska k umělé inteligenci, které přijal v roce 2017 ⁽⁴⁾, a v posledních několika letech vydal k tomuto tématu řadu stanovisek ⁽⁵⁾. EHSV prosazuje v oblasti umělé inteligence přístup „člověk ve velení“ (*human-in-command*), v jehož rámci lidé stále ovládají umělou inteligenci v technickém smyslu a mohou rozhodovat o tom, zda, kdy a jak ji použít v naší společnosti jako celku. EHSV uvítal evropskou strategii pro umělou inteligenci, která byla zveřejněna v roce 2018, sdělení Komise o etických pokynech pro zajištění důvěryhodnosti umělé inteligence a schválení 7 požadavků na důvěryhodnou umělou inteligenci. EHSV dále upozornil mimo jiné na dopad umělé inteligence na pracovní místa, na význam nalezení správné rovnováhy mezi regulací, samoregulací a etickými pokyny a na dopad umělé inteligence na spotřebitele.

3.9. EHSV v současné době připravuje své formální stanovisko k návrhu Evropské komise týkajícímu se aktu o umělé inteligenci ⁽⁶⁾. Toto stanovisko bude předloženo na zářijovém plenárním zasedání EHSV. EHSV zatím nemůže vyjádřit svůj formální postoj k tomuto návrhu, ale může nabídnout určité úvahy o konkrétní otázce, kterou položilo slovínské předsednictví ohledně definice umělé inteligence uvedené v tomto návrhu.

3.10. Pokud jde o pracoviště, musí být jako základní zásada v éře digitalizace zaručena důstojná práce pro všechny zaměstnance. Ve společnostech musí být zaměstnanci a jejich zástupci zapojeni do rané fáze zavádění umělé inteligence, která se přímo dotýká zaměstnanců, a musí se také podílet na rozhodování o tom, jak má být daná umělá inteligence použita. Zaměstnanci musí být vyškoleni pro nová pracovní místa v digitálním světě práce, a to prozíravě a včas.

4. Konkrétní připomínky

4.1. Předsednictví považuje umělou inteligenci za nejdůležitější aspekt digitalizace. Mezi další zvláště důležité otázky patří začlenění vyspělých technologií do společnosti a přechod na gigabitovou společnost. Díky novým technologiím, jako je umělá inteligence a ekonomika založená na datech, se EU může rychle zotavit z krize a stát se přední světovou digitální společností.

4.2. Předsednictví požádalo EHSV o odpověď na čtyři konkrétní otázky:

- Akt o správě dat zavádí nové obchodní modely, jako jsou poskytovatelé služeb sdílení dat, které podpoří využívání dat. Jaký je názor EHSV na hospodářské dopady těchto služeb?
- Akt o správě dat zavádí organizace pro datový altruismus, které usnadní opakované použití dat zpřístupněných fyzickými a právními osobami. To rovněž umožní poskytování nových služeb, včetně shromažďování údajů vytvořených fyzickými osobami pro účely cílů obecného zájmu. Jaký je v tomto ohledu názor EHSV?
- Jaký je postoj EHSV k návrhu vhodné definice umělé inteligence (obsažené v aktu o umělé inteligenci přijatém v dubnu 2021)?
- Jaký je názor EHSV na akt o digitálních službách?

4.3. **Akt o správě dat zavádí nové obchodní modely, jako jsou poskytovatelé služeb sdílení dat, které podpoří využívání dat. Jaký je názor EHSV na hospodářské dopady těchto služeb ⁽⁷⁾?**

4.3.1. EHSV považuje akt o správě dat za prospěšný a nezbytný, protože zpracovávání, uchovávání a sdílení digitálních dat má stále větší význam nejen z hospodářského, ale i ze sociálního a občanského hlediska, týká se fyzických osob, správních orgánů i podniků a zapojuje je do komplexního a vzájemně provázaného regulačního rámce.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 288, 31.8.2017, s. 1.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 1; Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 51; Úř. věst. C 240, 16.7.2019, s. 51; Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 64; Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 87.

⁽⁶⁾ Akt o umělé inteligenci.

⁽⁷⁾ Akt o správě dat.

4.3.2. Za obzvlášť důležitou považuje EHSV možnost uznat užitečnost „družstevního modelu pro správu a výměnu dat“, který by mohl být velmi užitečným nástrojem pro neutrální a sdílenou správu dat. V této souvislosti vybízí Komisi a členské státy k tomu, aby podporovaly malé a střední podniky při zahajování iniciativ s cílem rozvíjet vzájemné organizace zaměřené na správu a výměnu dat.

4.3.3. Družstevní forma a obecně i jiné formy organizace založené na spolupráci se zdají být obzvláště vhodné pro správu činností zprostředkování, výměny a sdílení dat mezi občany (zaměstnanci, spotřebiteli, podnikateli) a podniky. Zejména družstevní forma totiž umožňuje, aby se v oblasti správy údajů shodovaly zájmy subjektů údajů a držitele údajů majícího podobu družstva, jež v tomto případě vlastní samy subjekty údajů, a mohla by zajistit sdílenou správu ze strany občanů, podniků a podnikatelů, kteří by mohli hrát dvojí úlohu poskytovatelů i uživatelů a příjemců dat. Tento mechanismus by mohl podpořit klima důvěry a otevřenosti, které se zdá být nezbytnou podmínkou dobré správy dat na jednotném evropském digitálním trhu.

4.4. Akt o správě dat zavádí organizace pro datový altruismus, které usnadní opakované použití dat zpřístupněných fyzickými a právníckými osobami. To rovněž umožní poskytování nových služeb, včetně shromažďování údajů vytvořených fyzickými osobami pro účely cílů obecného zájmu. Jaký je v tomto ohledu názor EHSV⁽⁸⁾?

4.4.1. EHSV vítá návrh na vytvoření pravidel pro organizace, které se zabývají správou dat na altruistickém základě. Považuje za vhodné, že návrh nařízení vymezuje, že tyto organizace musí mít neziskový charakter, sloužit cílům obecného zájmu a především být autonomní a nezávislé, zejména na jiných organizacích spravujících data pro komerční účely nebo za účelem dosahování zisku.

4.4.2. Tyto charakteristiky, spolu se zřízením příslušného veřejného rejstříku těchto organizací, umožňují náležitě zohlednit potřebu transparentnosti a potřebu ochrany práv a zájmů občanů a podniků, které se pojí s altruistickým sdílením dat. Dochází tak k posílení důvěry všech zúčastněných subjektů.

4.5. Jaký je postoj EHSV k návrhu vhodné definice umělé inteligence (obsažené v aktu o umělé inteligenci přijatém v dubnu 2021)?

4.5.1. EHSV je potěšen tím, že Evropská komise ve svém nedávném legislativním návrhu týkajícím se umělé inteligence jasně uvádí, že evropský přístup k umělé inteligenci se v první řadě řídí základními právy a evropskými hodnotami. V tomto návrhu bylo zohledněno mnoho doporučení, která EHSV formuloval v posledních několika letech.

4.5.2. EHSV v současné době připravuje v reakci na tento návrh samostatné stanovisko, v němž se bude zabývat zejména definicí umělé inteligence uvedenou v návrhu, jelikož se jedná o důležitý prvek návrhu aktu o umělé inteligenci.

4.5.3. Ze všeho nejdříve by EHSV chtěl zdůraznit, že umělá inteligence zůstává v zásadě sporným konceptem, protože neexistuje všeobecně přijímaná definice. Jedním z komplikujících faktorů je to, že se právní definice liší od čistě vědeckých definic v tom, že by měly splňovat řadu požadavků, včetně inkluзивity, přesnosti, komplexnosti, použitelnosti a stálosti, z nichž některé jsou právně závazné a jiné jsou považovány za osvědčené regulační postupy.

4.5.4. Na jedné straně se návrh aktu o umělé inteligenci nezabývá pouze samotnou technologií, ale také tím, k čemu a jak se používá. Na druhé straně obsahuje konkrétní definici umělé inteligence včetně seznamu jejích technik, které spadají do oblasti působnosti nařízení. Zdá se tedy, že návrh aktu o umělé inteligenci vychází ze dvou úvah. O tom, zda bude tento mírně nejednoznačný přístup vhodný k tomu, aby bylo možné náležitě řešit konkrétních výzvy v oblasti umělé inteligence a podporovat s ní spojené příležitosti, bude podrobněji pojednávat nadcházející stanovisko EHSV k návrhu aktu o umělé inteligenci.

⁽⁸⁾ Akt o správě dat.

4.6. Jaký je názor EHSV na akt o digitálních službách ⁽⁹⁾?

4.6.1. EHSV vítá návrh na vytvoření jednotného trhu digitálních služeb v době, kdy se objevují nové a inovativní digitální služby informační společnosti, které mění každodenní život občanů EU a utvářejí a proměňují jejich zvyklosti v oblasti komunikace, vzájemných kontaktů, spotřeby a podnikání.

4.6.2. EHSV podporuje úsilí Komise zabránit roztržitému vnitřnímu trhu, k němuž dochází v důsledku zavádění příliš velkého množství vnitrostátních pravidel a předpisů, a žádá, aby bylo jasně uvedeno, že akt o digitálních službách má vyčerpávající povahu. Jedná se o příležitost k vytvoření celosvětových norem pro digitální trhy, které mohou přivést Evropu do této nové epochy a zajistit vysokou úroveň bezpečnosti a ochrany spotřebitelů na internetu.

4.6.3. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby vymezily přiměřený časový plán pro uspořádání debaty a inkluzivní veřejné konzultace a provedení nařízení a strategie. Je zásadní, aby se na tomto procesu podíleli sociální partneři a organizace občanské společnosti, a dosáhlo se tak rovných podmínek pro všechny subjekty.

4.6.4. EHSV vítá větší transparentnost doporučovacích systémů a reklamy, která zajistí, že spotřebitelé dostanou pouze reklamu, kterou chtějí.

4.6.5. EHSV konstatuje, že v souvislosti se zásadou země původu existuje mnoho nedostatků, a vyzývá k důkladnému zvážení alternativních metod, jako je zásada země určení, a to zejména v daňových, pracovních a spotřebitelských otázkách, pokud nebude na úrovni EU existovat přísnější právní předpis. Zajistila by se tak spravedlivá hospodářská soutěž a nejvyšší možná míra ochrany spotřebitelů.

4.6.6. EHSV požaduje, aby byl vytvořen odpovídající rámec, který by společně umožňoval zaručit spravedlnost, spolehlivost a bezpečnost jejich systémů umělé inteligence s přihlédnutím k nejvyšší možné úrovni ochrany spotřebitelů a pracovníků.

4.6.7. Výjimka z odpovědnosti pro hostingové služby by se měla přestat uplatňovat pouze tehdy, když se jedná o obsah, který je zjevně nezákonný nebo byl za nezákonný označen soudním rozhodnutím. EHSV doporučuje zavést režim pozitivní odpovědnosti pro internetová tržiště, který by se uplatňoval za určitých okolností.

4.6.8. EHSV upozorňuje na obrovský úkol, kterým je dosáhnout řádné koordinace mezi všemi příslušnými nástroji a iniciativami v kontextu širšího regulačního přístupu k ekonomice platform. Je zapotřebí udělat si řádnou představu o tom, jak by bylo možné propojit tyto odlišné perspektivy mající vliv na akt o digitálních službách.

4.6.9. Pro EHSV jsou otázky zdanění ⁽¹⁰⁾, správy dat, postavení v zaměstnání, pracovních podmínek a ochrany spotřebitelů významnými faktory, které přispívají k někdy nekalé soutěži v digitálních ekonomikách a vyžadují zvláštní pozornost.

V Bruselu dne 7. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽⁹⁾ Akt o digitálních službách.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 367, 10.10.2018, s. 73.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Modernizace inkluzivní, bezpečné a důvěryhodné digitalizace pro všechny

(průzkumné stanovisko)

(2021/C 374/03)

Zpravodaj: **Philip VON BROCKDORFF**

Spoluzpravodajka: **Violeta JELIĆ**

Žádost o vypracování stanoviska	Slovenské předsednictví, 19. 3. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	15. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	7. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	221/0/3

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV doporučuje rychlé přijetí inkluzivní politiky EU v oblasti digitální správy, která naváže na akční plán EU pro „eGovernment“ na období 2016–2020, Tallinské prohlášení o elektronické veřejné správě (eGovernmentu) a Berlínské prohlášení o digitální společnosti a digitální správě založené na hodnotách⁽¹⁾. Rada ve svých závěrech uznává, že orgány veřejné správy nesou vyšší odpovědnost za zajištění toho, že občané mají rovný přístup a nárok na stejná práva přístupu k digitální veřejné správě.

1.2. EHSV doporučuje vládám, aby v úsilí o lepší začleňování použily komplexní strategie, podpůrná opatření a právní předpisy, které budou přiměřené a vhodné k zajištění interoperability digitálních veřejných služeb a produktů, jejich kvality, zaměření na člověka, transparentnosti, zabezpečení, bezpečnosti a přístupnosti. Stejně tak je žádoucí zajistit optimální přístup ke zdraví, vzdělávání a hospodářským a kulturním příležitostem. Je zapotřebí, aby k digitalizaci vnitrostátních, regionálních a místních správ došlo co nejdříve a zrychlilo se též zavádění prvků nové digitální infrastruktury včetně technologie 5G.

1.3. EHSV si je vědom skutečnosti, že k dosažení inkluzivnosti budou vlády muset přistoupit k masivním investicím. Nadto se předpokládá, že inkluzivnost bude mít vysoce privilegované postavení v národních plánech členských států pro oživení a odolnost a vytěží maximum z Fondu EU pro spravedlivou transformaci v rámci Nástroje Evropské unie na podporu oživení, byť zde jsou možnosti omezené, z programu Digitální Evropa i z evropských strukturálních a investičních fondů (především Evropského fondu pro regionální rozvoj (EFRR) a Evropského sociálního fondu plus (ESF+)).

1.4. EHSV si je vědom skutečnosti, že digitalizace může pro podniky představovat příležitosti i hrozby. Vlády proto musí poskytovat odpovídající finanční podporu, mj. prostřednictvím fondů EU, podnikům všech velikostí, zvláště malým a středním. Budou se tak moci úspěšně adaptovat na probíhající transformaci.

1.5. EHSV též doporučuje, aby pracovní podmínky typu práce na dálku byly zaváděny s maximálním zřetelem k zajištění rovnováhy mezi pracovním a soukromým životem. Zásadně důležitým předpokladem hladké transformace je sociální dialog, podpora malých a středních podniků a podniků sociální ekonomiky a dále též dodržování práv pracovníků včetně kolektivního vyjednávání.

⁽¹⁾ To je v souladu se závěry Rady Utváření digitální budoucnosti Evropy (9. června 2020), v nichž Rada „vyzývá Komisi, aby navrhla posílenou politiku EU v oblasti digitální veřejné správy, a to s ohledem na začlenění všech občanů a soukromých subjektů do informační společnosti, s cílem zajistit koordinaci a podporu digitální transformace orgánů veřejné správy ve všech členských státech EU, včetně interoperability a společných norem pro bezpečný a přeshraniční tok dat a služeb ve veřejném sektoru“.

1.6. EHSV doporučuje členským státům, aby těsnější spoluprací na vývoji a validaci digitálních řešení vytvořily síť pro sdílení osvědčených postupů.

1.7. EHSV též doporučuje přistoupit k celounijnímu přezkumu vládních politik a opatření s cílem zapojit relevantní zúčastněné strany a dát jim možnost navrhovat účinná opatření na základě sociální spravedlnosti. Tento postup by se měl zaměřit také na politiky a finanční prostředky na podporu digitální transformace. EHSV dále poukazuje na nutnost podstatně v nadcházejících letech navýšit počty studentů ve vzdělávacích oborech z okruhu STEM (přírodní vědy, technologie, inženýrství a matematika).

1.8. EHSV doporučuje posílení aktu o digitálních službách a aktu o digitálních trzích jako nutný předpoklad digitální transformace, která si získá důvěru a spotřebitelům umožní činit volby na skutečně otevřeném a konkurenčním trhu. V aktu o digitálních službách by měla být jasněji vymezena odpovědnost a závazky platforem a oproti aktuálnímu návrhu by měly též být lépe vymahatelné. Akt o digitálních trzích by měl postavit mimo zákon použití tzv. temných vzorců a jiných nikoli neutrálních rozhodovacích modelů, které nenápadně ovlivňují chování spotřebitele.

1.9. Závěrem EHSV uznává, že digitalizace jde ruku v ruce se zelenou transformací ekonomik EU, zejména pak s cíli EU v oblasti uhlíkové neutrality. Jakkoli je souběžná „digitální a zelená“ transformace životně důležitá, EHSV však opětovně klade důraz na skutečnost, že stěžejními zásadami musí při provádění digitálních a zelených technologií zůstat rovnost a sociální dialog.

2. Obecné připomínky

2.1. Společnost se v Evropě přesouvá na internet. Pandemie COVID-19 zvýšila naléhavost digitalizace jako společenské potřeby, neboť digitální kanály byly během omezení volného pohybu často jedinými, které občanům a podnikům zůstaly k dispozici.

2.2. Také mnozí podnikatelé sami uznávají, že je nezbytné směřovat k digitálnímu světu, mají-li mít jejich podniky zajištěnou dlouhodobou úspěšnost. Rovněž pracující a veřejnost potřebují vědět, co všechno digitalizace obnáší, jak ovlivňuje jejich pracovní i každodenní život v podniku či veřejné organizaci, nebo jednoduše jako členy určité komunity. Jak vyplývá z Nového programu pro spotřebitele, zájem evropských spotřebitelů by měl být základem digitální transformace tak, aby spotřebitelé v tomto procesu změny disponovali odpovídající ochranou a pravomocemi.

2.3. Pokud jde o vlády států EU, je rychlá digitalizace nevyhnutelnou nutností, čehož je možno dosáhnout pouze pomocí veřejných výdajů na digitální infrastrukturu. Veřejné orgány na místní, regionální, vnitrostátní i evropské úrovni se musí přetvořit v pružné, odolné a inovativní organizace, které využijí výhody digitální transformace a moderních technologií i pokročilé možnosti, které nabízejí, k poskytování inkluzivních, bezchybně fungujících, vhodných, transparentních, bezpečných a důvěryhodných služeb pro občany i podniky.

2.4. Orgány veřejné správy, podniky, pracující i široká veřejnost se musí přizpůsobit (a musí k tomu získat podporu a dle potřeby i nedigitální řešení jako alternativu) technicistnímu světu, v němž žijeme. Důležité je také umět rozlišovat mezi digitizací, digitalizací a digitální transformací.

2.5. Digitizace se týká existence digitální verze fyzických či analogových prvků, je důležitou součástí fungování podniků i veřejné správy a ovlivňuje též počet odpracovaných hodin. Proces digitizace je spouštěčem řetězce událostí, které mohou vést k razantní optimalizaci pracovních postupů libovolného podniku nebo veřejné správy a výsledkem jsou pak automatické podnikové a správní procesy. Z toho plynou výzvy pro pracující i úředníky.

2.6. Ačkoli většina podniků a organizací veřejné správy využívá základní metody digitizace v každodenní praxi, existuje mnohem více možností, jak ji využít ještě efektivněji. Výzvou je zde získání důvěry pracujících, úředníků i široké veřejnosti, chceme-li, aby jejich adaptace na nové digitalizované pracovní postupy a procesy byla úspěšná. Na pracovišti tato transformace vyžaduje sociální dialog a respekt ke kolektivnímu vyjednávání. Transformace může mít výrazný dopad na životy pracujících, a proto je nutné již v rané fázi tohoto procesu poskytovat informace a pořádat konzultace. Stejně tak je třeba informovat veřejnost o nezamýšlených důsledcích transformace.

2.7. I když se zdá, že digitizace zvyšuje efektivitu podniků i veřejné správy (potenciální přínosy se vždy přeceňovaly), vždy se tak děje za určitou cenu – tou může být propouštění zaměstnanců či úředníků nebo skutečnost, že veřejnost, zejména starší lidé a osoby se zdravotním postižením, se digitizaci nepřizpůsobí dostatečně rychle nebo vůbec. Proto je důležité zajistit, aby digitalizace byla přístupná všem bez ohledu na věk, pohlaví, socioekonomický status a zdravotní postižení. Podobně se mohou malé a střední podniky ocitnout v konkurenční nevýhodě, nepodaří-li se jim udržet krok s digitizací v jejich oboru, zvláště pokud tyto procesy vyžadují vysoké počáteční náklady.

2.8. Druhým pojmem, jemuž musí podniky, pracující i široká veřejnost porozumět, je digitalizace. Spadá pod něj široká škála prvků. Digitalizace pomáhá přetvářet způsoby, jak podniky fungují, nasazením digitálních technologií. To má vliv na obchodní modely, komunikační toky uvnitř i vně podniků a samozřejmě též v celém hodnotovém řetězci.

2.9. Digitalizace otevírá podnikům nové příležitosti tím, že dává vzniknout zdrojům příjmů založeným na digitální podstatě, které dříve neexistovaly. Specifické podnikové aplikace, od integrace sociálních médií po možnost nabízet datové služby klientům formou předplatného, se mohou stát klíčem k inovacím, růstu a expanzi podniků do budoucna. Nové digitální technologie, zvláště skupina označovaná zkratkou SMACIT (sociální, mobilní, analytické, cloud a internet věcí), představují vynikající příležitost pro malé a střední podniky, neboť pro velké a staré organizace jsou tyto technologie současně příležitostí i hrozbou.

2.10. Léta výzkumu dopadů digitálních transformací ukazují, že míra úspěšnosti těchto snah je setrvale nízká: méně než 30 procent plánovaných výsledků. Dle závěrů nedávné studie společnosti McKinsey na vzorku 263 respondentů pouze 16 procent z nich prohlásilo, že digitální transformace v jejich organizaci přinesla zvýšení výkonu. S těmito výzvami se často potýkají i „inteligentní odvětví“, jako jsou obory vyspělých technologií, médií a telekomunikací, v nichž úspěšné výsledky nepřesahují 26 procent. Na druhé straně platí, že v organizacích o méně než 100 zaměstnancích je 2,7 krát vyšší pravděpodobnost prohlášení respondentů o úspěšnější digitální transformaci, než je tomu u velkých organizací čítajících více než 50 000 zaměstnanců.

2.11. Bez ohledu na velikost však platí, že podniky dosud zakořeněné v tradičnějších procesech jsou ohroženy ztrátou konkurenceschopnosti a není důvod automaticky předpokládat, že úspěšné digitalizace dosáhnou všechny podniky. Totéž platí pro pracující, zvláště v tradičních oborech.

2.12. Přechod k digitalizaci může pomoci zvýšit efektivitu podniků a vedle přínosu pro snížení uhlíkové stopy pro ně otevřít nové příležitosti ke generování příjmů. Může též podpořit vyšší mobilitu na trhu práce, vyšší produktivitu a pružnost na pracovišti a umožnit sladění pracovního a soukromého života prací z domova jako během pandemie COVID-19.

2.13. Skutečnost nicméně může být velice odlišná a je třeba se ptát, zda digitalizace a práce na dálku zvláště opravdu zajistila lepší rovnováhu mezi pracovním a soukromým životem. I když mnozí pracující dávají práci na dálku přednost, byl tento způsob často zaveden nesystematicky, s dopady na pracovní podmínky, zejména v případě pracujících matek a pracovníků s nedostatečnou úrovní digitálních dovedností. Proto je legitimní tázat se, zda digitalizace nezpůsobila rozmlžení hranice mezi soukromým a pracovním životem. Digitalizace může sice posílit výkonnost pracujících i podniků, její dopady na rodinný život a možná i na zdraví však mohou být kapitola sama pro sebe. Překotné nasazení nástrojů umělé inteligence během pandemie mělo tendenci zvýšit stres a zdravotní a bezpečnostní rizika pro pracující.

2.14. Je zde také rostoucí trend neschopnosti jednotlivců „odpojit se“ od digitálních pracovních procesů. Postupně, jak se práce na dálku stává normou v podnicích i veřejných službách, je zásadně důležité, aby se tak dělo na pozadí sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání. Právo odpojit se je třeba oficiálně uznat pomocí celounijního opatření.

2.15. Poslední aspekt digitalizace se netýká jen podnikatelů, ale společnosti jako takové. V posledních třech desetiletích, nejvýrazněji pak v posledních deseti letech, dochází k dramatickému posunu zapojováním digitální technologií do všech společenských prostředí a oborů lidské činnosti. Důsledkem je vznik takzvaných „digitálních zákazníků“, kdy rostoucí počet lidí spoléhá na digitalizaci prakticky ve všech aspektech každodenního života. Digitalizace se pomalu stává základem, z něž vychází komunikace organizací všech typů a velikostí se zákazníky. Bylo by však omylem předpokládat, že úplně každý a bez ohledu na věk bude schopen udržet s tímto vývojem krok.

2.16. Což nás přivádí k odlišení pojmů digitalizace a digitální transformace. Digitální transformace se projevuje přeměnou podnikových a společenských operací na prvky digitálního světa, jako jsme toho nesčetněkrát byli svědky během pandemie, kupříkladu v podobě rozmachu práce na dálku.

3. Konkrétní připomínky

3.1. Probíhající digitalizace naší společnosti a ekonomiky se i nadále bude pouze zvětšovat a prohlubovat. I když digitalizace slibuje další sociální a hospodářské přínosy, panují též obavy z jejího podílu na rozdělování společnosti a vzbuzuje otázky, zda se digitální gramotnost skutečně týká rostoucího počtu lidí. Na papíře se transformativní technologie jeví jako faktor posilující sociální začleňování spíše než jako příčina prohlubování propasti mezi digitálně gramotnými a znevýhodněnými. Skutečnost v každodenní praxi může opět být poněkud odlišná. Řada lidí rychlé tempo digitální transformace jednoduše nezvládá. Typicky se to týká starších lidí, osob se zdravotním postižením a obyvatel venkovských a odlehklých regionů.

3.2. I když platí, že digitalizace pro všechny je nutným předpokladem efektivity a produktivity i sociálního a hospodářského rozvoje ve světě po pandemii, je třeba digitální transformaci provést správně. Tím máme na mysli, že politika v oblasti digitální transformace ve veřejném i soukromém sektoru musí být inkluzivní, za každou cenu musí předejít vyloučení společenských skupin, jako jsou starší lidé, lidé se socioekonomickým znevýhodněním, osoby se zdravotním postižením a obyvatelé venkovských oblastí.

3.3. K dosažení inkluzivnosti musí vlády zavést komplexní strategie a podpůrná opatření k zajištění interoperability digitálních veřejných služeb a produktů, jejich kvality, zaměření na člověka, transparentnosti, zabezpečení, bezpečnosti a přístupnosti. Stejně tak je žádoucí zajistit optimální přístup ke zdraví, vzdělávání a hospodářským a kulturním příležitostem. V této souvislosti mohou orgány veřejné správy využít digitální nástroje k zapojení občanů do tvorby digitálních veřejných služeb tak, aby tyto služby odpovídaly potřebám a preferencím občanů, kteří je využívají.

3.4. Podmínkou dosažení inkluzivnosti jsou především rozsáhlé vládní investice. Předpokládá se též, že inkluzivnost bude mít vysoce privilegované postavení v národních plánech členských států pro oživení a odolnost a vytěží maximum z Fondu EU pro spravedlivou transformaci v rámci Nástroje Evropské unie na podporu oživení, z programu Digitální Evropa i z evropských strukturálních a investičních fondů (především EFRR a ESF+). V případě Fondu pro spravedlivou transformaci vznikly pochybnosti, zda jde o adekvátní nástroj k řešení výzev plynoucích z transformace jak vlivem digitalizace, tak také změny klimatu⁽²⁾. Rovněž je zapotřebí, aby došlo k digitalizaci vnitrostátních, regionálních a místních správ a zrychlilo se zavádění prvků nové digitální infrastruktury včetně technologie 5G.

3.5. Probíhající vlna digitální transformace nemá v historii obdoby co do rychlosti, rozsahu ani měřítka. Očekávat proto, že této bezprecedentní vlně změn se rychle a úspěšně přizpůsobí všechny podniky, včetně podniků malých a středních či podniků sociální ekonomiky, je nerealistické. Transformace tak může mít kromě vítězů i neméně obětí, pokud podnikům nedopřejeme dostatek času na adaptaci a nepodpoříme je vhodnými opatřeními.

3.6. Mezi tato opatření by mělo patřit zajištění infrastruktury na podporu digitální transformace a související přiměřený a účelný legislativní rámec. Členské státy by též měly těsněji spolupracovat na vývoji a validaci digitálních řešení, která využijí k vytvoření sítě pro sdílení osvědčených postupů. Mezi další opatření by mohly patřit daňové úlevy na další podporu investic, které jsou podniky v rámci digitální transformace nuceny učinit ve svých provozech a pracovních procesech.

3.7. Předpokladem důvěryhodné digitalizace jsou trhy, jichž se spotřebitelé mohou účastnit s důvěrou, kde nebudou vystaveni manipulaci a budou moci činit svobodná rozhodnutí ve skutečně otevřeném a konkurenčním prostředí. Tak tomu často není, zaměříme-li se na to, jak koncentrované některé trhy jsou (sociální média, komunikační aplikace, vyhledávače, operační systémy atd.) a jak často dochází k porušování spotřebitelských práv. EHSV ve svém stanovisku Nový program pro spotřebitele (INT/922⁽³⁾) zdůraznil, že pravidla ochrany spotřebitele je nezbytné přizpůsobit digitálnímu světu. Nové výzvy v podobě nově vznikajících technologií, jako je umělá inteligence (UI), internet věcí a robotika, vyžadují, aby byla posílena stávající ochrana.

⁽²⁾ <https://www.epsu.org/article/proposed-transition-fund-really-just>.

⁽³⁾ Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 45.

3.8. Dalším předpokladem dosažení kýžených výsledků digitální transformace je příprava podniků všech velikostí, včetně podniků sociální ekonomiky, na tento proces. Sem spadá podpora ze způsobilých zdrojů financování a vzdělávací programy určené vlastníkům a zaměstnancům malých podniků, aby se mohli seznámit s nejnovějšími technologiemi a příležitostmi, které se díky nim otevírají. Za druhé je třeba v všech aspektech zavedení této hluboké přeměny informovat na pracovištích, a to na všech úrovních. Za třetí je nutné zvyšovat povědomí o nutnosti zavést nové způsoby práce, chování a komunikace, které budou odpovídat této bezprecedentní změně organizační kultury.

3.9. Digitální transformace přinesla značné navýšení poptávky po digitálních dovednostech prakticky ve všech odvětvích od výroby po finanční služby i v řadě dalších. Tato poptávka bude v blízké budoucnosti s jistotou dále růst. Vlády i podniky tak musí pokračovat v investicích do vzdělávání a odborné přípravy pro všechny, včetně vzdělávání odborného, aby proces digitální transformace probíhal hladce a náležitě využíval ty správné talenty, tak aby mohli jednotlivci i podniky maximálně využít výhod této změny. Sem by mělo spadat i vzdělávání o použití digitálních platforem.

3.10. Jak bude digitální transformace nabírat na tempu, bude třeba v příštích letech výrazně navýšit počty studentů ve vzdělávacích oborech z okruhu STEM. Rozvíjení dovedností z okruhu STEM musí být součástí podpory transformace, jejímž cílem je překonat genderové rozdíly a vychovat příští generaci inovátorů. Vzdělávání v oblasti STEM pomůže oživit ekonomiku a vytvářet nová pracovní místa.

3.11. Digitální transformace se projevuje intenzifikací práce a vyšší nejistotou zaměstnání, z čehož pro pracující plynou vážné hrozby v oblasti ochrany, zastupování a spravedlivého zacházení. MOP ve své Deklaraci o budoucnosti práce přijaté v roce 2019 u příležitosti 100. výročí svého založení navrhla přístup k novým technologiím ve světě práce zaměřený na člověka. Otázkou však zůstává, jak tento záměr přetavit v účinné politiky, právní předpisy a opatření, které budou chránit pracující a umožní jejich odpovídající zastoupení. Proto je nutno přistoupit k celounijnímu přezkumu politik (a pravděpodobně též právních předpisů, které mají být přiměřené a vhodné pro daný účel) a opatření nejen z důvodu potřebné soudržnosti politik, ale také v rámci snahy o zapojení zúčastněných stran do budování politiky na společném základě, jímž musí být dosažení sociální spravedlnosti.

3.12. Závěrem je třeba dodat, že žádná diskuse o digitalizaci se nemůže vyhnout její souvislosti s ekologizací ekonomik EU a cílů EU v oblasti uhlíkové neutrality, stejně jako nelze opominout důraz, jenž je na iniciativy podporující tyto cíle kladen v plánech pro oživení a odolnost.

3.13. Pojmy „digitální“ a „zelená“ nejenže mají jít ruku v ruce, jsou také zásadním předpokladem podpory inovací v celé EU. Příkladem jsou technologie blockchain využívané k optimalizaci dodavatelských řetězců a zvyšování účinnosti, které by pomáhaly snižovat spotřebu zdrojů a sledovat toky součástí, produktů a surovin, čímž se podílejí na budování oběhového hospodářství. Digitální technologie se mohou také podílet na neutralizaci nebo kompenzaci emisí, které jsou technicky náročné nebo nákladné. Jakkoli je souběžná „digitální a zelená“ transformace životně důležitá, zdůrazňujeme v tomto stanovisku, že jejich provádění se musí především řídit zásadou spravedlnosti ve společnosti. Jinak řečeno, přínosy digitální transformace plynoucí kupříkladu z použití nejnovějších technologií k poskytování inteligentních, bezchybně fungujících a nekomplikujících služeb v odvětví energetiky, bezpečnosti, mobility, wellness a komunitních služeb by měly být dostupné všem.

3.14. Uznáváme, že tohoto cíle nebude snadné dosáhnout, právě to je však zároveň důvodem, proč by plány digitalizace a související ekologizace ekonomik EU měly zahrnovat konzultační proces a analýzu za účasti širokého spektra zúčastněných stran na pozadí sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání, to vše se zaměřením na střednědobé a dlouhodobé cíle, které do života Evropanů přinesou skutečná zlepšení.

V Bruselu dne 7. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

**Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Vzdělávání dospělých
(průzkumné stanovisko na žádost slovinského předsednictví)**

(2021/C 374/04)

Zpravodajka: **Tatjana BABRAUSKIENĖ**

Žádost slovinského předsednictví dopis ze dne 19/03/2021
Rady

Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Rozhodnutí předsednictva	23. 3. 2021
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	21. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	233/3/5

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV oceňuje zvýšený důraz na vzdělávání, odbornou přípravu a rozvoj dovedností dospělých, který se opakovaně objevuje v iniciativách Evropské komise, zejména v rámci Evropské agendy dovedností. EHSV vyzývá k bezodkladné přípravě a provedení cílených politických opatření doplněných pobídkami na podporu členských států, jak již uvedl ve svém stanovisku *Podpůrné systémy vzdělávání k zamezení nesouladu mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi – jakého přechodu je zapotřebí?* ⁽¹⁾

1.2. EHSV poukazuje na skutečnost, že rychlé tempo inovací a šíření nových technologií musí provázet účinné prohlubování dovedností a změny kvalifikace. EHSV podtrhuje, že dopad krize COVID-19 na evropskou společnost a hospodářství ještě zvýraznil význam účinných politik v oblasti vzdělávání a odborné přípravy, stejně jako kvalitních pracovních míst, chceme-li podpořit udržitelné a spravedlivé sociální a hospodářské oživení a odolnost, jež mohou Evropě zásadně pomoci překonat dopady pandemie. Investice do vzdělávání a rozvoje dovedností dospělých se tak mohou stát klíčovým faktorem hospodářského oživení a sociální Evropy.

1.3. EHSV doporučuje Evropské komisi i členským státům, aby své politiky vzdělávání dospělých rozvíjely prosazením holistického přístupu a zvýšením jeho přístupnosti, kvality a inkluzivnosti za současného dodržení pravomocí členských států a zásady subsidiarity. EHSV vyzývá ke zkvalitnění politik vzdělávání dospělých v širším smyslu slova tím, že do nich budou promítnuty účinné strategie naplnění požadavků na nové dovednosti dle místních potřeb. EHSV podtrhuje význam zlepšení v oborech pedagogiky a andragogiky ve vzdělávání dospělých pomocí kvalitnějšího počítačového vzdělávání, dalšího profesního rozvoje a zajištění lepších a spravedlivějších pracovních podmínek a příznivého pracovního prostředí pro lektory vzdělávacích programů pro dospělé.

1.4. EHSV zdůrazňuje, že vzdělávání dospělých patří k základním předpokladům zlepšování a osvojování jejich občanských dovedností a převzetí aktivní role ve společnosti. Celoživotní učení by se pro každého mělo stát součástí životního stylu tak, abychom překonali rozdíly a nerovnosti ve společnosti. Mělo by se též stát realitou na pracovištích. Zde je třeba chápat „dovednosti“ v širším slova smyslu ve vztahu k pracovišti i společenskému a osobnímu životu jako holistické pojetí celého procesu rozvoje dovedností.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 228, 5.7.2019, s. 16.

1.5. EHSV zdůrazňuje význam vzdělávání dospělých a s politováním konstatuje, že instituce EU a několik členských států nepovažují tento sektor za politickou prioritu. Vzdělávání dospělých je přitom zásadním předpokladem plného využití potenciálu zaměstnanosti a sociálního začleňování a zajištění možnosti, aby se dospělí aktivně zapojovali do trhu práce a vystupovali jako demokratičtí občané. EHSV doporučuje členským státům, aby posílily politiku, správu a financování vzdělávání dospělých dle zásad čtyř pilířů vzdělávání UNESCO⁽²⁾, tedy učit se poznávat, jednat, být a žít společně s ostatními. K plnění cíle udržitelného rozvoje č. 4 je nutné efektivně podpořit občanskou společnost při budování partnerství v oblasti vzdělávání dospělých v informálním i neformálním prostředí a účinně oslovit lidi s touto nabídkou.

1.6. EHSV navrhuje Evropské komisi a členským státům, aby si vytyčily dosažitelné dlouhodobé cíle a zavedly systém průběžného monitorování účasti na vzdělávání dospělých, přičemž cílem je kvalitní a přístupné celoživotní učení včetně odborné přípravy zaměstnanců, a to v jednotlivých členských státech a s přihlédnutím k regionálním rozdílům. Smyslem tohoto systému by mělo být, že každý bude mít znalosti, dovednosti, kvalifikaci a osobní přístup, díky nimž bude možno v Evropě dosáhnout spravedlivé, soudržné, udržitelné, digitální a majetné společnosti. Důležité je též zlepšit na odvětvové i státní úrovni poznatky v oblasti výzkumu a dovedností, pokud jde o aktuální i předpokládané potřeby v oblasti dovedností tak, aby bylo možno vzdělávání dospělých přizpůsobit dospělým nacházejícím se v procesu transformace a získat kvalitnější data o investicích členských států do vzdělávání dospělých. Cílem je též zajistit průběžné sledování a shromažďování dat o vzdělávacích kurzech a kurzech odborné přípravy absolvovaných zaměstnanci. Do sběru poznatku o dovednostech na úrovni států by měli být zapojeni také sociální partneři a občanská společnost, a to včetně fází analýzy, plánování a prognostiky potřeb v oblasti dovedností.

1.7. Členské státy by měly pokročit v provádění *doporučení Rady ze dne 19. prosince 2016 o cestách prohlubování dovedností: nové příležitosti pro dospělé*⁽³⁾, aby všichni dospělí s nízkou mírou dovedností a s nízkou kvalifikací rozvíjeli své základní dovednosti a dostalo se jim pomoci a motivace k účasti na odborné přípravě jako příležitosti, jak zlepšit své životní podmínky a profesní vyhlídky. Má-li mít 80 % dospělých základní digitální dovednosti, vyzývá EHSV Evropskou komisi a členské státy, aby podpořily bezplatné osvojení minima základních digitálních dovedností u dospělých, čímž je podpoří v získávání dalších dovedností vhodných pro práci a běžný život.

1.8. EHSV podotýká, že všem dospělým bez ohledu na dosaženou kvalifikaci a sociálně-ekonomické zařazení se musí dostat podpory v přístupu ke kvalitnímu a inkluzivnímu celoživotnímu učení a potvrzení nabytých dovedností a znalostí. Veřejné služby zaměstnanosti by měly rozšířit a usnadnit přístup ke spravedlivě a bezplatně poskytovanému vedení a poradenství a zajistit, aby všichni dospělí byli informováni o možnostech celoživotního učení a všichni pracovníci byli obeznámeni s tím, k jakým změnám pracovních míst do budoucna dojde a které dovednosti si nová pracovní místa a nové pracovní úkoly vyžadají.

1.9. EHSV žádá Evropskou komisi a členské státy, aby ve spolupráci se sociálními partnery zahájily informační a osvětové kampaně pro dospělé a zaměstnance zasažené zelenou a digitální transformací, jejichž cílem bude pomoci pracovním silám získat potřebné dovednosti. Evropská komise by měla v ročních cyklech pořádat akce po vzoru Evropského týdne odborných dovedností, jejichž prostřednictvím by informovala a motivovala dospělé v oblasti vzdělávání dospělých a dalšího vzdělávání a podporovala tím též příslušné vnitrostátní politiky.

1.10. EHSV zdůrazňuje u politik v oblasti vzdělávání dospělých význam subsidiarity, neboť je třeba respektovat úlohu vnitrostátních a odvětvových sociálních partnerů při identifikaci požadavků na dovednosti a správě vnitrostátních systémů financování a zajištění přístupu ke vzdělávání dospělých a odborné přípravě zaměstnanců. EHSV konstatuje, že při provádění evropského pilíře sociálních práv je třeba všem podnikům priznat právo a možnost definovat vlastní strategie budování dovedností pro potřeby inovací a podpořit spravedlivou transformaci pro zaměstnance a kvalitní učňovskou přípravu pro mladé lidi a dospělé na pozadí zelené a digitální transformace. Rozhodnutí Rady o hlavních směrech politik zaměstnanosti⁽⁴⁾ (2020) jasně rozlišují mezi právy nebo nároky na odbornou přípravu a poskytováním individuálních vzdělávacích účtů jako jedním z možných nástrojů a ponechávají na státech, jak tyto nároky zajistit. Individuální vzdělávací účty jsou nástroji, které lze použít k realizaci práv nebo nároků na odbornou přípravu. Všichni dospělí a zaměstnanci by měli mít – v souladu s kolektivními smlouvami a vnitrostátními předpisy – právo na přístup ke kvalitní odborné přípravě zaměstnanců, placené studijní volno, kvalifikaci, potvrzení informálního a neformálního učení a kvalitní a pružné vedení

⁽²⁾ <https://en.unesco.org/themes/education/research-foresight/revisiting-learning>.

⁽³⁾ Úř. věst. C 484, 24.12.2016, s. 1.

⁽⁴⁾ Hlavní směry politik zaměstnanosti.

a poradenství. Členské státy EU musí zavést finanční mechanismy a nástroje, s jejichž pomocí usnadní dospělým – zejména pracovníkům – přístup k učení a odborné přípravě, a to za účasti sociálních partnerů.

1.11. EHSV připomíná členským státům nutnost zajistit pro všechny dospělé, zejména pak příslušníky znevýhodněných sociálně-ekonomických skupin, rovný přístup k celoživotnímu učení, které bude v zájmu jejich osobního či kariérního rozvoje. Cílenou podporu je nutno zaměřit na ty, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), migranty a uprchlíky, znevýhodněné a zranitelné skupiny a také na seniory v zájmu aktivního a zdravého stárnutí. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby se část nové strategie EU v oblasti práv osob se zdravotním postižením věnovaná vzdělávání vztahovala na účastníky vzdělávání ze všech věkových skupin a zaměřila se na zajištění přístupného a bezplatného vzdělávání dospělých pro všechny účastníky vzdělávání se zdravotním postižením a poruchami učení ve fyzicky přístupném prostředí. Dále by měla zajistit odbornou přípravu učitelů na téma, jak přizpůsobit hodiny a také jak dosáhnout přístupnosti učení online.

1.12. EHSV zdůrazňuje, že pro systémy vzdělávání a odborné přípravy je zásadně důležitá demokratická správa včetně účinného sociálního dialogu a smysluplné konzultace s organizacemi občanské společnosti tak, aby se podpory dostalo rozvoji dovedností všech dospělých, zvláště pak pracovníků a nezaměstnaných, a zároveň se dařilo plnit cíle EU týkající se účasti na vzdělávání dospělých, které byly vytyčeny v akčním plánu pro evropský pilíř sociálních práv, doporučení Rady o odborném vzdělávání a přípravě (VET) a prohlášení z Osnabrücku. Cílem je též přispět k připravovanému usnesení Rady k programu vzdělávání dospělých. EHSV zdůrazňuje, že sociální dialog a interakce mezi odborovými svazy a zaměstnavateli je zásadním faktorem rozšíření přístupu ke vzdělávání dospělých pro všechny, podpory flexibility a pomoci, sladění odborné přípravy s potřebami trhu práce a zajištění kvality odborné přípravy i jejího financování.

1.13. EHSV zvláště poukazuje na skutečnost, že všichni dospělí, zejména pracovníci, musí mít lepší přístup k aktualizovaným informacím o postupech uznávání a potvrzení dovedností. Toho lze dosáhnout účinným prováděním doporučení Rady ze dne 20. prosince 2012 o uznávání neformálního a informálního učení⁽⁵⁾ a zajištěním dostatečného veřejného financování systémů sloužících k uznávání ve všech státech EU. Bude-li zajištěno uznávání tohoto typu školení, umožní to zaměstnavatelům a odborům podpořit zvyšování úrovně kvalifikace zaměstnanců a může jim pomoci v kariérním rozvoji a spravedlivém přechodu na trhu práce. Zásadní význam má zapojení sociálních partnerů do správy vzdělávání dospělých, odborné přípravy zaměstnanců a systémů placeného studijního volna; součástí by mělo být též prosazování společných akcí sociálních partnerů.

1.14. EHSV zdůrazňuje, že pro úspěch zelené a digitální transformace jednotlivých odvětví hospodářství je mimořádně důležité umožnit prohlubování dovedností a změny kvalifikace. Tento přístup je třeba nahlížet jako sociální a hospodářskou odpovědnost k zajištění inkluzivní odborné přípravy, která přinese kvalitní pracovní místa a spravedlivou transformaci pro všechny. K prohlubování dovedností a změny kvalifikace pracovních sil jsou zapotřebí průmyslové strategie zaměřené na budoucnost včetně účinných politik v oblasti dovedností. Ty mohou pomoci v úsilí o obecně i sociálně spravedlivý přechod ke klimaticky neutrální ekonomice vyvážením trhu práce, který se bude podílet na inkluzivní digitalizaci a vytváření kvalitních pracovních míst. Podnikům je třeba účinně pomoci s posílením a financováním strategií zaměřených na prohlubování dovedností a změny kvalifikace vlastních pracovních sil, jež mají přinést potřebné inovace. Zároveň je třeba respektovat celkový hospodářský a sociální zájem. V kolektivních smlouvách by měl být zakotven přístup k různým typům placeného volna za účelem vzdělávání pro osobní a profesní potřebu zaměstnanců. EHSV připomíná členským státům, aby co nejdříve sladily přístup zaměstnanců k placenému studijnímu volnu s úmluvou MOP č. 140 o placeném studijním volnu prostřednictvím vnitrostátních opatření a kolektivních smluv a aby s podporou sociálních partnerů zajistily též jeho účinné využití.

1.15. EHSV je zastáncem udržitelného vnitrostátního financování vzdělávání dospělých, které by mohlo být doplněno efektivním využitím prostředků z fondů EU, včetně Nástroje pro oživení a odolnost. Bylo by tak možno podpořit hospodářský růst a odolnost společnosti na pozadí digitální a zelené transformace ekonomiky zajištěním kvalitního a inkluzivního vzdělávání dospělých pro všechny včetně nezaměstnaných a dalších osob mimo trh práce; zvláštní pozornost by se měla věnovat zpřístupnění odborné přípravy všem zaměstnancům. K tomu je zapotřebí rozhodného závazku na úrovni Evropské unie i členských států vyčlenit odpovídající podíl dostupných prostředků na podporu rozvoje strukturovaných a koordinovaných systémů vzdělávání dospělých jako klíčové součásti národních plánů.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 398, 22.12.2012, s. 1.

1.16. EHSV poukazuje na význam zajištění kvality, relevance, účinnosti a inkluzivnosti programů vzdělávání a odborné přípravy dospělých. EHSV navrhuje vyzvat členské státy k nastavení všech programů a cyklů vzdělávání a odborné přípravy zaměstnanců tak, aby měly jasně definované výstupy a klíčové kompetence. Evropská komise by měla pokročit v provádění doporučení Rady ze dne 22. května 2018 o klíčových kompetencích pro celoživotní učení⁽⁶⁾ a podpořit společné akce sociálních partnerů. Důležitým cílem je zlepšit v oboru vzdělávání dospělých systémy řízení jakosti a rozšířit působnost sítě Evropské komise EQAVET na vzdělávání dospělých, další odborné vzdělávání a přípravu, učňovskou přípravu a odbornou přípravu zaměstnanců. V rámci tohoto procesu by měly být v programech a cyklech vzdělávání dospělých zohledněny potřeby ekonomiky, zaměstnavatelů a zaměstnanců.

1.17. EHSV vybízí členské státy, aby co největší měrou zapojily podniky a odborové svazy do přípravy strategií rozvoje dovedností jako součásti digitální a zelené transformace průmyslových odvětví. EHSV navrhuje spojit environmentální politiky s politikami vzdělávacími a definovat na úrovni členských států strategie zelených dovedností a znalostí, díky nimž by všichni dospělí byli v rámci celoživotního učení obeznámeni se změnou klimatu, odpovědností za životní prostředí a udržitelným rozvojem; k tomu navrhuje jmenovat národní koordinátory.

1.18. EHSV vyzývá Evropskou komisi a členské státy, aby posílením politik v oblasti vzdělávání dospělých zajistily nabídku kvalitních a inkluzivních vzdělávacích programů pro dospělé zaměřené na životní dovednosti s právem účasti všech dospělých a splnily či překročily cíl 60 % účasti na vzdělávání dospělých ročně řešením nesouladů mezi nabízenými a požadovanými dovednostmi a lepší správou a financováním tohoto sektoru vzdělávání včetně odborné přípravy zaměstnanců. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby obnovila otevřené metody koordinace mezi jednotlivými ministerstvy, do jejichž působnosti spadá v členských státech EU vzdělávání dospělých, sociálními partnery a občanskou společností, utvořila z nich pracovní skupinu a zajistila pokračování v plodné činnosti předchozích pracovních skupin pro vzdělávání dospělých. EHSV rovněž vyzývá k vytvoření platformy pro národní koordinátory pro vzdělávání dospělých, sociální partnery a zúčastněné strany, odděleně od EPALÉ⁽⁷⁾, a tyto aktéry vyzývá k pravidelným setkáním jako sítě.

2. Důvody pro předložení průzkumného stanoviska

2.1. Krize COVID-19, demografické změny, digitalizace trhu práce a dekarbonizace ekonomiky vyvolávají obrovské změny pracovních míst a činností. Ještě před pandemií se předpovídalo, že u dvou pracovních míst z pěti dojde k určitým změnám pracovních úkolů a 14 % pracovních míst se změní vlivem digitalizace (Cedefop). Do roku 2030 může ve světě díky ekologické transformaci průmyslových odvětví vzniknout až 20 milionů pracovních míst (OECD). Přibližně 128 milionů dospělých⁽⁸⁾ – 46,1 % dospělé populace Evropy – potřebuje prohloubit své dovednosti a změnit kvalifikaci. Digitalizace, robotizace, nové hospodářské modely, jako je Průmysl 4.0, a oběhová a sdílená ekonomika vytvořily takové požadavky na nové dovednosti, že je třeba koordinovaně stimulovat další vzdělávání dospělých v Evropě.

2.2. Vedoucí představitelé zemí EU se dne 7. května 2021 sešli na sociálním summitu v Portu s cílem posílit evropský pilíř sociálních práv. Cílem opatření navržených v akčním plánu pro evropský pilíř sociálních práv je vytvořit „více kvalitních pracovních míst“, prosazovat „dovednosti a rovnost“ a zlepšit „sociální ochranu a začleňování“. Vedoucí představitelé nastavili cíle pro rok 2030, např. minimálně 60 % dospělých osob by se mělo každý rok účastnit vzdělávání dospělých a 80 % dospělých by mělo mít alespoň základní digitální dovednosti. Tyto cíle se týkají první zásady evropského pilíře sociálních práv, která stanoví, že „každý má právo na kvalitní a inkluzivní všeobecné a odborné vzdělávání a celoživotní učení, aby si udržel a nabyl dovednosti, které mu umožní účastnit se plně na životě společnosti a úspěšně zvládat přechody na trhu práce“. Dále se týkají práv uvedených ve čtvrté zásadě včetně práva na pomoc pro účely odborné přípravy a rekvalifikace, a zejména přístupu mladých lidí k dalšímu vzdělávání, učňovské přípravě a stáží.

⁽⁶⁾ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/council-recommendation-on-key-competences-for-lifelong-learning_cs.

⁽⁷⁾ <https://epale.ec.europa.eu/cs>.

⁽⁸⁾ Středisko Cedefop: Empowering adults through upskilling and reskilling pathways (Posilování postavení dospělých prostřednictvím prohlubování dovedností a změny kvalifikace). Volume 1: adult population with potential for upskilling and reskilling (Svazek 1: Dospělá populace s potenciálem k prohloubení dovedností a změně kvalifikace), únor 2020.

2.3. K plnění cílů evropského pilíře sociálních práv v oblasti vzdělávání dospělých je třeba přispět též prováděním nedávných politických iniciativ⁽⁹⁾ Evropské komise týkajících se celoživotního učení, prohlubování dovedností a změn kvalifikace, a to prostřednictvím efektivního sociálního dialogu se sociálními partnery a s využitím konzultací s občanskou společností. V návaznosti na doporučení Komise (EU) 2021/402⁽¹⁰⁾ ze dne 4. března 2021 o účinné aktivní podpoře zaměstnanosti po krizi COVID-19 (EASE) je třeba systémy vzdělávání dospělých doplnit vytvořením účinných systémů celoživotního poradenství a poradenskou a osvětovou činností, integrací zranitelných skupin a zavedením účinných systémů uznávání neformálního a informálního učení po všechny.

3. Obecné připomínky

3.1. Posílená demokratická správa na evropské i vnitrostátní úrovni a využití potenciálu sociálních partnerů při identifikaci potřebných dovedností a jejich přínosu ke zlepšení začleňování do trhu práce patří k zásadním předpokladům formulace i provádění přístupnějších a kvalitnějších systémů vzdělávání dospělých. Jejich cílem je zlepšení životních a sociálních dovedností dospělých včetně zvyšování povědomí o udržitelném rozvoji, environmentální odpovědnosti, demokratickém občanství, toleranci a evropských hodnotách. Důležité je zde posílení politik v oblasti vzdělávání dospělých v širším smyslu, včetně účinných strategií, jak vyhovět požadavkům na nové dovednosti.

3.2. Klíčem k úspěšné formulaci a provedení politik v oblasti vzdělávání dospělých je účinný sociální dialog se sociálními partnery a konzultace s občanskou společností. Sociální partneři hrají nezastupitelnou roli při definici potřeb, pokud jde o požadované dovednosti a aktualizaci kvalifikačních profilů, neboť podniky i zaměstnanci zažívají vývoj pracovních míst a úkolů na vlastní kůži v každodenní praxi. Podniky i zaměstnance je třeba plně zapojit do přípravy strategií rozvoje dovedností pro digitální a zelenou transformaci průmyslových odvětví.

3.3. Mají-li být systémy vzdělávání dospělých přístupnější pro všechny, bude to vyžadovat silné vnitrostátní strategie a další politickou spolupráci zemí EU, především na úrovni ministerstev, sociálních partnerů v oboru vzdělávání a zúčastněných stran z okruhu občanské společnosti. Nutným předpokladem dosažení účinného přístupu ke vzdělávání dospělých a odborné přípravě zaměstnanců je propojení politik připravovaných na unijní, celostátní, regionální a místní úrovni, stejně jako tematické provázání různých politických oblastí tak, aby do zlepšení vzdělávání dospělých mohly promluvit také politika sociální, environmentální, politika v oblasti digitalizace či politika finanční.

3.4. Ambiciózního cíle účasti na vzdělávání dospělých tak, jak byl vytyčen v akčním plánu pro evropský pilíř sociálních práv, lze dosáhnout, pokud iniciativa EU podpořená doporučením Rady motivuje vlády, aby zajistily lepší přístup ke vzdělávání dospělých a odborné přípravě zaměstnanců a jejich dostatečné financování z různých nástrojů. EHSV odkazuje na své stanovisko *Udržitelné financování celoživotního učení a rozvoje dovedností v souvislosti s nedostatkem kvalifikované pracovní síly*⁽¹¹⁾ a zdůrazňuje, že udržitelné veřejné investice do vzdělávání dospělých a účinné soukromé investice do odborného vzdělávání zaměstnanců jsou podmínkou úspěchu politických opatření zaměřených na sociální a hospodářské začleňování účastníků vzdělávání všech věkových skupin a na podporu podniků. Proto je třeba efektivně a důsledně využívat plán na podporu oživení, nástroj Next Generation EU a další fondy EU (například ESF+, fond pro spravedlivou transformaci), a podpořit tak politiky v oblasti vzdělávání a odborné přípravy v rámci evropského semestru.

3.5. EHSV poukazuje⁽¹²⁾ na význam zlepšování dovedností, znalostí a postojů všech obyvatel Evropy ve vztahu k životnímu prostředí a potřebám nových dovedností. Členské státy EU musí spojit environmentální politiky s politikami vzdělávacími a definovat vnitrostátní strategie zelených dovedností a znalostí, díky nimž by všichni dospělí byli v rámci celoživotního učení obeznámeni se změnou klimatu, odpovědností za životní prostředí a udržitelným rozvojem a zaměstnanci by získali zelené dovednosti a znalosti potřebné ke spravedlivé transformaci průmyslových odvětví.

⁽⁹⁾ Těmito iniciativami jsou sdělení Evropská agenda dovedností pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost, doporučení Rady ze dne 24. listopadu 2020 o odborném vzdělávání a přípravě o odborném vzdělávání a přípravě pro udržitelnou konkurenceschopnost, sociální spravedlnost a odolnost (Úř. věst. C 417, 2.12.2020, s. 1), sdělení Podpora zaměstnanosti mladých lidí: most k pracovním místům pro příští generaci, návrh doporučení Rady o mostu k pracovním místům – posílení záruk pro mladé lidi a Akční plán digitálního vzdělávání 2021–2027.

⁽¹⁰⁾ Doporučení Komise (EU) 2021/402 ze dne 4. března 2021 o účinné aktivní podpoře zaměstnanosti po krizi COVID-19 (EASE) (Úř. věst. L 80, 8.3.2021, s. 1).

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 232, 14.7.2020, s. 8.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 56, 16.2.2021, s. 1.

3.6. Podporu v odborné přípravě je třeba zpřístupnit těm, kteří ji nejvíce potřebují, jako jsou zaměstnanci s nízkou kvalifikací a atypičtí pracovníci. Odborná příprava zaměstnanců a odborná příprava mimo podniky, avšak jimi financovaná, musí směřovat k rozvoji dovedností vyhovujících potřebám podniků i zaměstnanců. K zajištění přístupu všech zaměstnanců bez ohledu na jejich kvalifikaci a smluvní postavení k prohlubování dovedností a změnám kvalifikace jsou nutné odvětvové, celostátní i podnikové smlouvy, v nichž budou zakotveny potřeby odborné přípravy a její poskytování. Je třeba uzavřít kolektivní smlouvy, které zaměstnancům formou různých pobídek zaručí přístup ke vzdělávání dospělých a placenému studijnímu volnu.

3.7. EHSV odkazuje na *usnesení Rady o obnoveném evropském programu pro vzdělávání dospělých* ⁽¹³⁾ a zdůrazňuje, že členské státy se musí více zasazovat o zlepšení kvality výuky v sektoru vzdělávání dospělých tím, že zkvalitní počáteční vzdělávání i další profesní rozvoj za účasti učitelů, usnadní mobilitu učitelů, školitelů a dalších vzdělávacích pracovníků a zajistí dobré pracovní podmínky a podpůrné pracovní prostředí pro všechny pracovníky v oboru vzdělávání dospělých. Je zapotřebí udržovat efektivní sociální dialog s jejich odborovými svazy, díky němuž bude možno dohodnout se na opatřeních, která by zvýšila atraktivitu těchto profesí a zvýšila úspěšnost náboru i udržení lidských zdrojů.

3.8. Užitečným prostředkem ke zlepšení přístupu k programům vzdělávání dospělých a jejich důvěryhodnosti může být vytvoření evropské platformy pro výměnu digitálních materiálů a kurzů v rámci akčního plánu digitálního vzdělávání na období 2021–2027. Účastníci vzdělávání potřebují systematické informace o tom, zda je výsledkem kurzu úplná či dílčí kvalifikace, popřípadě zda kurz vede k získání mikrocertifikátu, kdo schvaluje a zaručuje kvalitu kurzů, zda a jak jsou uznávány a jak je lze využít k dosažení úplné kvalifikace.

V Bruselu dne 8. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽¹³⁾ Úř. C 372, 20.12.2011, s. 1.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

562. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ EVROPSKÉHO HOSPODÁŘSKÉHO A SOCIÁLNÍHO VÝBORU –
INTERACTIO, 7. 7. 2021–8. 7. 2021Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému
parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Digitální
kompas 2030: Evropské pojetí digitální dekády

(COM(2021) 118 final)

(2021/C 374/05)

Zpravodaj: **Gonçalo LOBO XAVIER**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 21. 4. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	15. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	7. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	207/0/3

1. Závěry a doporučení

1.1. Plán Evropské komise Digitální kompas 2030 přichází v okamžiku, který je kritický pro Unii i pro celý svět. EHSV tuto iniciativu vítá, stejně jako cíl využívat digitální technologie ke zlepšení života občanů, vytváření dalších pracovních míst, usnadnění pokroku a posílení evropské konkurenceschopnosti. Pandemie zdůraznila význam a možnosti digitálního rozvoje, zdůraznila nezbytnost úprav a změnila způsoby naší socializace a práce. EU musí tyto výzvy řádným způsobem řešit. K tomu, aby se záměry mohly přeměnit ve výsledky, je nezbytné mít strategii, plán s konkrétními cíli a způsob, jak měřit pokrok.

1.2. EHSV je přesvědčen o tom, že digitální inovace musí vždy chránit základní práva a zaručit každému člověku zdraví, bezpečnost a soukromí (ochranu osobních údajů). Je zásadní, aby občané vnímali, že vývoj a růst mají pozitivní dopad na kvalitu jejich života. Účinky nových technologií, které podporují náš každodenní život, musí být dobře a spravedlivě rozloženy, aby mohly skutečně prospívat společnosti. Přednost musí mít vždy právo na zdraví, které musí být zakotveno v katalogu základních práv digitálního občanství.

1.3. EHSV poukazuje na to, že je nutné obnovit důvěru veřejnosti a zlepšit kybernetickou bezpečnost a kybernetickou odolnost prostřednictvím „bezpečnosti již od fáze návrhu“ v celém digitálním hodnotovém řetězci, poskytnout lidem lepší výběr a kontrolu nad jejich údaji (tzv. etika údajů) a stanovit odpovědnost zprostředkovatelů v boji proti nezákonnému a škodlivému obsahu.

1.4. On-line dostupnost všech klíčových evropských a vnitrostátních veřejných služeb je odůvodněným cílem. EHSV nicméně varuje, že nikdo nesmí být opomenut a že je nezbytné podporovat ty, kteří nemohou mít z procesu digitalizace okamžitý prospěch. Stále existuje významná skupina občanů, kteří nemají znalosti a dovednosti, a dokonce ani potřebný hardware a software, aby mohli tyto možnosti využívat. EHSV vyzývá Komisi, aby podporovala ty, kteří procházejí procesem transformace.

1.5. EHSV poukazuje na obrovské riziko znevýhodnění při učení, které může vyplývat z nevyvážených investic. Je třeba mít na paměti dopady, které může mít digitální chudoba na lidi, od dětí až po seniory, a proto je třeba přednostně věnovat zvláštní pozornost skutečným rizikům. V zájmu snížení rozdílů musí investice do infrastruktury probíhat současně s investicemi do odborné přípravy.

1.6. EHSV zdůrazňuje, že je třeba lidem pomáhat prohlubovat dovednosti a měnit kvalifikaci. To by se mělo uskutečňovat vytvářením rovných příležitostí díky posilování partnerství veřejného a soukromého sektoru pro prohlubování dovedností a změnu kvalifikace (jak stávajících pracovních sil, tak dospělých účastníků vzdělávání), čímž se podpoří přístup k celoživotnímu učení pro všechny.

1.7. EHSV se domnívá, že digitální společnost vyžaduje modernizaci vzdělávání. Je nezbytné podporovat digitalizaci vzdělávacích systémů prostřednictvím aktualizací vzdělávacího obsahu tak, aby odpovídal digitální éře, a vytvářet veřejně-soukromé ekosystémy s cílem zavádět nové metodiky vzdělávání, které budou otevřené a přístupné tak, aby poskytovaly stejné příležitosti všem.

1.8. Digitální vývoj s sebou přináší rizika, jako jsou podvody, narušení soukromí a nedostatečná transparentnost, které by mohla ohrozit cíle stanovené v dokumentu Komise. EHSV se domnívá, že je třeba vytvořit podmínky, které umožní těmto rizikům předcházet a řídit odpovědnost na úrovni EU.

1.9. EHSV zdůrazňuje, že je třeba promyslet strategie řešení možné ztráty pracovních míst způsobené technologiemi. Jak Výbor uvedl ve svých předchozích stanoviscích, je jasné, že umělá inteligence a robotika nahradí a přemění pracovní místa, některá z nich při tom zmizí a jiná vzniknou. EU musí v každém případě zajistit, aby všichni pracovníci, ať už zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné, nebo zdánlivě sebezaměstnaní, měli přístup k sociální ochraně v souladu s evropským souborem sociálních práv. Je třeba podporovat sociální dialog o těchto otázkách na všech úrovních, přičemž prioritou musí být sladění povinností a práv se současnou digitální ekonomikou a ekonomikou založenou na platformách.

1.10. EHSV se domnívá, že má-li být digitální transformace řízena inkluzivním a sociálně odpovědným způsobem a tak, aby bylo možné se vypořádat se ztrátou pracovních míst, zejména v období po skončení pandemie COVID-19, musí být jednou z priorit evropský fond financovaný zejména prostřednictvím zdanění největších technologických podniků. Jeho cílem je pomoci pracovníkům, kteří přijdou o své zaměstnání a podnikání v důsledku digitalizace hospodářství, prostřednictvím řádné odborné přípravy, prohloubení dovedností a změny kvalifikace.

1.11. EHSV žádá také koordinovanou politiku, která bude účinně zohledňovat výchozí pozici Evropy a bude odpovídat technologickým i společenským posunům, jichž jsme byli svědky v posledních několika letech a které se ještě urychlily v důsledku pandemie: prvořadá je průmyslová strategie, včetně politiky hospodářské soutěže a odvětvových právních předpisů, zejména pro bezpečnou konektivitu.

2. Obecné připomínky

2.1. EHSV podporuje plán Evropské komise Digitální kompas 2030: Evropské pojetí digitální dekády jako součást širšího akčního plánu na podporu evropského hospodářství a sociálního oživení.

2.2. Krize způsobená onemocněním COVID-19 ukázala vysokou míru vnější závislosti na technologiích a datových procesech, kterou je třeba účinně a rychle řešit. Je třeba lépe využívat aktiva Evropy v těchto oblastech a více zapojit evropské občany.

2.3. EHSV vyzdvihuje myšlenku, že žádný občan by neměl být opomenut. Digitální negramotnost je v Evropě stále vysoká – podle Komise 35 % – a je třeba zlepšit nedostatečný přístup k digitálním zdrojům. V oblasti hospodářských a administrativních vztahů však musí být zaručen přístup k živým lidem. Je rovněž důležité zajistit, aby z výhod digitalizace netěžili pouze někteří. Digitální dekáda musí přinášet prospěch všem.

2.4. Evropské společnosti, zejména malé a střední podniky, je třeba v jejich úsilí o digitalizaci podporovat a musí jim být umožněno soutěžit v celosvětovém měřítku. Pokud EU vlastní nebo financuje výpočetní zdroje, jako jsou počítače s kvantovou akcelerací, musí být přístup k nim rozdělován spravedlivě, na základě objektivních kritérií.

2.5. Ambice a veřejné prostředky však samy o sobě nepřinesou výsledky, o něž usilujeme. Potřebujeme také koordinovanou politiku, která bude účinně zohledňovat výchozí pozici Evropy a bude odpovídat technologickým i společenským posunům, jichž jsme byli svědky v posledních několika letech a které se ještě urychlily v důsledku pandemie: prvořadá je průmyslová strategie, včetně politiky hospodářské soutěže a odvětvových právních předpisů, zejména pro bezpečnou konektivitu.

2.6. EHSV vítá vizi rozvoje ekosystému digitálního vzdělávání a inovací a zdůrazňuje, že pro dosažení tohoto cíle je třeba využít špičkové evropské vědecké a akademické instituce.

2.7. Je třeba posílit stávající spolupráci veřejného a soukromého sektoru a vytvořit více synergií, aby bylo možné zajistit novou digitální dohodu založenou na modelu správy, který kombinuje sociální, environmentální a hospodářské aspekty v zájmu dosažení dlouhodobě udržitelné, spravedlivé a inkluzivní digitální transformace.

2.8. EHSV zdůrazňuje, že je třeba promyslet strategie řešení možné ztráty pracovních míst způsobené technologiemi. Jak Výbor uvedl ve svých předchozích stanoviscích⁽¹⁾, je jasné, že umělá inteligence a robotika nahradí a přemění pracovní místa, některá z nich při tom zmizí a jiná vzniknou. EU musí v každém případě zajistit, aby všichni pracovníci, ať už zaměstnanci, osoby samostatně výdělečně činné, nebo zdánlivě sebezaměstnaní, měli přístup k sociální ochraně v souladu s evropským souborem sociálních práv. Je třeba podporovat sociální dialog o těchto otázkách na všech úrovních. Měla by být přijata a koordinována opatření na podporu propuštěných osob, která by mohla být financována prostřednictvím unijní daně pro společnosti, které mají z digitální ekonomiky největší prospěch.

2.9. Nesmí být opomíjena úloha rizikového kapitálu, akciových trhů a soukromých investic obecně. Motorem technologického rozvoje v Evropě budou soukromé společnosti a EU bude schopna konkurovat v celosvětovém měřítku pouze tehdy, zůstane-li pro tyto investice vstřícným místem. To vše musí probíhat při náležitém dodržování sociálních norem.

2.10. Ambiciózní cíle v oblasti konektivity by měly jít ruku v ruce se závazkem vytvoření příznivějšího regulačního rámce podporujícího soukromé investice do síťové infrastruktury. Bude velmi důležité sladit průmyslovou strategii EU a vizi vedoucího postavení Evropy v oblasti digitální konektivity s politikou hospodářské soutěže a regulační praxí v odvětví telekomunikací.

2.11. Plán digitální dekády stanoví plány, podle nichž by Evropa měla rozvinout „svou vlastní cloudovou infrastrukturu a kapacity“ s cílem zabránit tomu, aby byla data produkovaná v Evropě přesouvána do zahraničí, což je v současné době případ více než 90 % evropských dat. Evropa nesmí být naivní a musí pokračovat ve svém boji o větší nezávislost a o uchovávání údajů svých občanů, zejména citlivých údajů, v rámci svých hranic. V tomto ohledu je cíl plánu digitální dekády dosáhnout 10 000 vysoce bezpečných, klimaticky neutrálních datových a cloudových uzlů, krokem správným směrem. Projekt GAIA X musí být urychlen a neprodleně uveden do provozu.

2.12. EHSV souhlasí s myšlenkou podpory evropského technologického odvětví s cílem snížit závislost na amerických a čínských technologických gigantech a dohnat pokrok v oblastech, jako je např. zavádění sítí 5G, výroba čipů a zpracování dat, ale varuje před přístupem protekcionistické ekonomiky založené na datech v Evropě. Je třeba podporovat mezinárodní partnerství a spolupráci.

2.13. K dosažení těchto cílů bude muset být do roku 2030 v příslušných oblastech činnosti zaměstnáno 20 milionů odborníků na technologie, oproti současným 7,8 milionu. V roce 2019 tvořily ženy pouze 18 % ze 7,8 milionu pracovníků v oblasti IKT. Rozmanitost v digitálních odvětvích má zásadní význam a pomůže utvářet vizi světa a jeho výzvy, konkrétně snížit riziko předpojatosti. Je třeba pečlivě sledovat cíl dosažení vyváženějšího zastoupení žen a mužů a podporovat vstup žen do oborů STEM. Sociální dialog by měl být podporován na všech úrovních (podnikové, odvětvové i vnitrostátní), neboť může přispět k dosažení tohoto cíle. V členských státech by měly být podporovány silné kampaně, počínaje základními

⁽¹⁾ Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 1.

školami, zaměřené na povzbuzení mladých dívek k volbě vědeckých a technických oborů. Velkou výzvou je digitální propast. V řadě venkovských oblastí nejsou ještě k dispozici ani sítě 3G. Evropa a členské státy by měly poskytovat pobídky na podporu investic ve venkovských oblastech, aby žádný občan nezůstal opomenut.

2.14. Tyto investice by mohly podpořit územní soudržnost a regionální rozvoj, a lidem, kteří si to budou přát, by mohly umožnit vést plnohodnotnější život mimo velká městská centra (tzv. „inteligentní vesnice“, o nichž se mluví ve sdělení). Práce na dálku musí být rozvíjena prostřednictvím sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání na všech úrovních, tak aby bylo chráněno zdravé a dobré životní podmínky pracovníků.

2.15. EHSV vybízí Evropskou komisi, aby pobídkami motivovala lidi ke stěhování mimo velké městské oblasti, a podporovala tak hospodářský a sociální rozvoj venkovských oblastí. Toho lze dosáhnout pouze tehdy, bude-li k dispozici potřebná infrastruktura, zejména telekomunikační a dopravní.

2.16. V příští dekádě bude třeba řešit velké problémy v oblasti životního prostředí, proto by měla veškerá opatření přijímaná v této souvislosti zohledňovat rovněž environmentální aspekt. Digitální kompas by měl být kromě toho využíván jako další nástroj, který pomůže splnit cíle Zelené dohody pro Evropu a snížit dopady na životní prostředí.

2.17. Stejně tak musí být digitální technologie transparentní, inkluzivní, nediskriminační, spravedlivé a nestranné. To je o to důležitější, že se stále více digitalizují i veřejné služby. Podle Komise má dnes 65 % evropských občanů základní digitální dovednosti. Cílem je dosáhnout do roku 2030 80 %. Otázka začlenění a podpory zbývajících 20 % lidí (tj. přibližně 90 milionů občanů v EU) má zásadní význam pro snížení chudoby a vyloučení. Tito občané patří obvykle mezi nejchudší a nejstarší a žijí ve venkovských oblastech. Jejich zranitelnost by se mohla ještě zvýšit v souvislosti s veřejnými a soukromými službami, které se stále více digitalizují. EHSV zdůrazňuje, že v oblasti hospodářských a administrativních vztahů musí být zaručen přístup k lidem.

2.18. EHSV plně podporuje cíl poskytovat všechny klíčové evropské veřejné služby on-line, přičemž plně digitalizována bude muset být rovněž lékařská dokumentace evropských občanů, neboť se očekává, že 80 % občanů bude používat digitální identitu. To však bude vyžadovat také koordinované úsilí a politickou vůli všech členských států. EHSV požaduje, aby byly do úsilí o dosažení tohoto cíle zapojeny rovněž organizace občanské společnosti. Základní digitální vybavení pro veřejné služby by mělo být v zásadě bezplatné. Digitalizace veřejných služeb nesmí v žádném případě znamenat větší finanční překážky pro uživatele.

3. Konkrétní připomínky

3.1. Vyšší míra digitalizace života vyžaduje zvláštní péči v oblasti kybernetické bezpečnosti a náchylnosti k podvodům a je nezbytné v tomto ohledu vzdělávat občany. Předmětem zvláštního zájmu je regulace nositelných technologií, které je třeba věnovat mimořádnou pozornost.

3.2. Evropské právní předpisy týkající se digitální ekonomiky se rychle vyvíjejí. Občané a podniky musí být informováni o svých právech a povinnostech v digitální sféře. Je třeba neustále usilovat o konsolidaci legislativních iniciativ a o to, aby bylo právo srozumitelnější a snadněji použitelné pro občany a podniky.

3.3. EHSV vítá pravidelné monitorování cílů a systém správy a řízení navrhované ve sdělení a konstatuje, že projekty pro více zemí mají zásadní význam pro naplnění stanovené vize.

3.4. EHSV navrhuje, aby byly vypracovány případové studie k některým odvětvím v členských státech a třetích zemích s cílem zavést nebo podpořit na evropské úrovni osvědčené postupy. Měla by být podporována regulační pískoviště poskytující bezpečný prostor pro testování nových obchodních modelů a nápadů. Ambiciózní digitální ekonomika musí vytvořit agilní a benevolentní testovací oblasti.

4. Obyvatelstvo s digitálními dovednostmi a vysoce kvalifikovaní odborníci v oblasti digitálních technologií

4.1. EHSV podporuje cíl, aby bylo v oboru IKT zaměstnáno 20 milionů specialistů, přičemž se má sblížovat podíl žen a mužů⁽²⁾ (výchozí stav v roce 2019: 7,8 milionu). To bude samozřejmě vyžadovat investice do řádných vzdělávacích systémů, které mohou tento cíl podpořit.

4.2. Digitalizace služeb svobodných povolání, které úzce souvisejí s veřejnými zájmy, jako je zdraví, bezpečnost, právo a životní úroveň, má zásadní dopad na společnost a vyžaduje nové profesní a etické přístupy⁽³⁾. Její úspěch závisí jak na vysoce kvalifikovaných profesionálech a digitálních dovednostech, tak na porozumění uživatelům, pacientům, klientům a spotřebitelům.

4.3. EHSV zdůrazňuje, že neustále roste potřeba prohlubování dovedností a změny kvalifikace, přičemž podporuje přístup k celoživotnímu učení pro všechny.

4.4. Pandemie podpořila distanční vzdělávání. Zároveň se ukázalo, že je s tím spojeno vysoké riziko opožděného učení u dětí z nižších společenských tříd. Při realizaci akčního plánu digitálních cílů do roku 2030 je třeba věnovat zvláštní pozornost digitální chudobě.

5. Globální úloha EU v digitální dekádě a rovné podmínky pro malé a střední podniky

5.1. Pokud jde o malé a střední podniky, je samozřejmě zásadní podporovat jejich úsilí v oblasti digitalizace prostřednictvím různých přístupů, neméně důležité je však také zdůraznit úlohu malých a středních podniků jakožto hybné síly inovací v oblasti digitálních technologií.

5.2. Vývoj softwaru je rychle rostoucím pododvětvím v rámci digitálního procesu. Zvláštní pozornost si zasluhuje podpora inovativních malých a středních podniků. EHSV souhlasí s finančními mechanismy, které mohou malým a středním podnikům zajistit řádnou podporu v zájmu hladkého přechodu. Zároveň je třeba zabezpečit také kontinuitu, což znamená poskytování aktualizací na novější verze, aby uživatelé nemuseli neustále investovat do nových programů.

5.3. Všechny společnosti, ať už malé a střední podniky, začínající podniky, nebo rychle se rozvíjející podniky, potřebují kapitál. Cíle stanovené v dokumentu Komise vyzdvihují naléhavost dosažení unie kapitálových trhů, která zohledňuje tržní řešení, snižuje závislost na bankovním financování a poskytování finanční podpory a podporuje převody úspor mezi jednotlivými členskými státy ve snaze o co nejlepší návratnost. Dále se upozorňuje na potřebu odstranit daňové zvýhodnění dluhového financování. Inovativní společnosti potřebují vlastní kapitál a daňový režim, který nadměrně neznevýhodňuje podnikatele uplatňováním mezních daňových sazeb na jejich kapitálové zisky.

6. Rizika a záruky

6.1. Prioritou tohoto programu musí být rovněž nutnost zajistit bezpečnost, předvídatelnost a fyzické i duševní zdraví. V zájmu zlepšení kvality života a pracovních míst je důležité zvyšovat povědomí lidí nejen o technologiích, ale rovněž o bezpečnosti. Dle této zásady by se podle EHSV Evropská komise měla při plánovaném každoročním sledování toho, jak Evropané vnímají respektování svých práv a hodnot, zaměřit i na to, zda je náležitě chráněno jejich právo na zdraví.

6.2. Podobně EHSV doporučuje, aby Evropská unie v souvislosti s touto novou průmyslovou revolucí navrhla zvláštní strategii, v jejímž rámci bude sledováno celkové elektromagnetické znečištění, které vyvolávají různé momentálně dostupné technologie. Bylo by tak možné posoudit vývoj elektromagnetických dopadů v celé Evropě, vypracovat následně soubor dokumentů, které se budou konkrétně zabývat touto otázkou, a zajistit zdravotní stav obyvatelstva na základě porovnání s údaji, jež budou k dispozici, až budou konečně zavedeny evropské elektronické zdravotní záznamy. Toto monitorování by měly provádět všechny členské státy a výsledné údaje by měly být shromažďovány v jednotné evropské databázi. Dále by měla být zavedena evropská politika se zaměřením na posílení důvěry veřejnosti v této oblasti.

⁽²⁾ Ukazatel DESI „2b1“. V současné době dosahuje podíl žen mezi specialisty zaměstnanými v oboru IKT pouhých 18 %.

⁽³⁾ Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 8.

6.3. Digitální technologie by měly sloužit evropským občanům, kteří by nikdy neměli být považováni za objekty či pouhé zdroje dat. Měly by být zohledněny stávající etické a technické pokyny, jako jsou např. etické pokyny pro důvěryhodnou umělou inteligenci, které vypracovala odborná skupina na vysoké úrovni pro umělou inteligenci.

6.4. EHSV doporučuje, aby byla s ohledem na rizika spojená se zpracováním údajů přijata opatření, která zajistí, že nebude uchováváno více údajů, než podnik skutečně potřebuje, a že budou údaje uchovávány pouze po nezbytnou dobu. Inovace založené na datech jsou zároveň klíčovým faktorem konkurenceschopnosti v digitálním prostředí, a orgány by měly usilovat o meziodvětvový regulační rámec pro sdílení údajů, který umožní sdílení údajů zaměřené na uživatele. Příslušný rámec musí podporovat přístup k údajům a musí být zaměřen na interoperabilitu.

6.5. 20 % finančních prostředků Nástroje pro oživení a odolnost je vyčleněno na digitální konektivitu a 37 % na ekologickou transformaci. To vyžaduje ambiciózní a soudržnou vizi evropského telekomunikačního odvětví a závazek vytvoření příznivějšího regulačního rámce, který bude podporovat soukromé investice do síťové infrastruktury, jakož i rozvoj suverénních integrovaných telekomunikačních služeb s technologiemi cloudu, edge, dat a umělé inteligence.

6.6. EHSV se domnívá, že digitální transformace musí být v souladu s přechodem k zelenější ekonomice a musí zohledňovat dopad na životní prostředí. Využívání zdrojů (včetně omezených zdrojů) a jejich spotřeba energie musí být přiměřené. Na evropské úrovni by měla být požadována transparentnost týkající se uhlíkové stopy cloudových služeb, aby si každá organizace mohla spočítat svou digitální uhlíkovou stopu a vypracovat plány na její zmenšení.

6.7. EHSV zdůrazňuje, že je třeba držet krok s rychlým vývojem technologií a obchodních modelů a usilovat o odstranění veškerých mezer v právních předpisech, zejména takových, které mohou poškodit spotřebitele a nejzranitelnější občany.

V Bruselu dne 7. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady o roamingu ve veřejných mobilních komunikačních sítích v Unii (přepracované znění)

(COM(2021) 85 final – 2021/0045 (COD))

(2021/C 374/06)

Zpravodaj: **Christophe LEFÈVRE**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 24. 3. 2021 Rada Evropské unie, 11. 3. 2021
Právní základ	Článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Jednotný trh, výroba a spotřeba
Přijato v sekci	15. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	7. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	204/0/1

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) konstatuje, že návrh Komise spadá současně pod:

- zavádění infrastruktury související s odstraněním bílých oblastí a se širokopásmovým připojením a zavádění technologií nové generace (5G);
- cíl, kterým je dosáhnout vysoké úrovně ochrany spotřebitele a zajistit hospodářskou soutěž mezi operátory mobilních sítí;
- vytváření „Evropy připravené na digitální věk“ s cílem zabránit tomu, aby se na jednotném trhu znovu objevily překážky.

1.2. Výbor konstatuje, že tento návrh zvýší transparentnost na maloobchodní úrovni tím, že zajistí poskytování informací – zejména ve smluvních podmínkách – ohledně:

- kvality použitelných roamingových služeb v EU;
- komunikace o službách s přidanou hodnotou, o druhu služeb, na něž se mohou vztahovat vyšší poplatky, a o podobných informacích ve „vítací SMS“ zaslané při vstupu do jiné země;
- různých způsobů přístupu k tísňovým službám při roamingu.

Obecněji lze říci, že tento návrh zvýší úroveň ochrany spotřebitelů.

1.3. Jelikož existuje studie, která prokázala horší kvalitu, co se týče místní sítě poskytované pro roaming, je cílem návrhu zajistit, aby roamingové služby (roaming za domácích podmínek) byly poskytovány za stejných podmínek, jako je tomu v případě domácího využívání těchto služeb, a sice s neomezeným přístupem k nejnovějším dostupným generacím a technologiím sítě při roamingu. V případě, že je na vině nedostatečná kvalita místní infrastruktury, doporučuje EHSV posílit investice do této infrastruktury, zejména pokud jde o zlepšení pokrytí bílých oblastí, ale také zavést minimální kritéria, která by operátoři měli postupně splnit, aby spotřebitelům umožnili tyto služby plně využívat.

1.4. Vítané je rovněž snížení maximálních cen (angl. *price caps*), které navštívené sítě mohou účtovat operátorům navštěvující sítě, avšak snížení je vzhledem k rozdílu mezi fakturovanými cenami a skutečnými náklady na roaming v navštívené síti nedostatečně výrazné. Výsledkem jsou vyšší náklady na základní účastnické smlouvy pro spotřebitele a oslabení konkurenceschopnosti operátorů virtuálních mobilních sítí (angl. *mobile virtual network operator – MVNO*), kteří musí roamingové služby kupovat od hlavních mobilních operátorů. Vysokým tempem roste zejména spotřeba dat. Aby se zabránilo zvýšeným negativním dopadům na operátory virtuálních mobilních sítí a malé operátory mobilních sítí, musí se velkoobchodní stropy snižovat stejným tempem, jakým roste spotřeba.

1.5. EHSV by měl vyjádřit svou podporu variantě, jež je v návrhu upřednostňována a kterou je „Varianta 3 – Udržitelný a skutečný roaming za domácích podmínek“ (upřednostňovaná varianta), a zajistit, aby snížení maximálních cen bylo ještě výraznější, než jak se uvádí v návrhu.

1.6. Návrh nařízení sice zlepšuje transparentnost sazeb s přidanou hodnotou tím, že vytváří číselné rozsahy služeb s přidanou hodnotou vytvořením centralizované databáze EU pro tyto číselné rozsahy, která bude přístupná operátorům, Výbor však doporučuje, aby byla zahrnuta možnost přerušit službu, pokud je používána podvodně (*ping-call*), a to na základě pokynů justičních nebo policejních orgánů. Současně by byly zakotveny opravné prostředky pro provozovatele těchto služeb.

1.7. Nařízení sice u popisu využívání služeb při roamingu odkazuje na „přiměřené využívání“, Výbor však vyjadřuje politování nad tím, že omezení nejsou nijak upřesněna a neřeší se pravidla politiky přiměřeného využívání neomezených tarifních plánů ani stanovení cen mezinárodních hovorů, a to bez ohledu na to, zda volající zákazník právě využívá roaming, či nikoli. Výbor navrhuje vyškrtnout formulaci „s výhradou přiměřeného využívání“, jelikož není dostatečně vyjasněn její dosah a operátorům v současné době slouží k tomu, aby výrazně limitovali využívání paušálních tarifů při roamingu.

1.8. Pokud jde o upozornění pro spotřebitele, že se blíží limitu spotřeby, který stanovil buď on sám, nebo operátor, Výbor doporučuje, aby byla operátorům uložena povinnost znovu upozornit spotřebitele pokaždé, když je opětovně dosažen objem spotřeby rovný objemu stanovenému pro zaslání prvního upozornění, a to zejména pokud k tomu dojde v rámci téhož hovoru nebo téhož datového spojení.

1.9. Výbor věnuje zvláštní pozornost zejména situacím, kdy jsou mobilní zařízení používána v přeshraničních oblastech na pomezí Evropské unie a sousedních nečlenských zemí, a doporučuje:

- aby od operátorů působících v oblastech Evropské unie bylo vyžadováno zvláštní propojení s cílem rozšířit poskytování roamingu za domácích podmínek i na tyto země nebo na příhraniční zeměpisnou oblast;
- aby byly s těmito zeměmi sousedícími se zeměmi EU uzavřeny mezinárodní dohody o rozšíření roamingu za domácích podmínek.

1.10. Výbor konstatuje, že část všech studií i konzultací provedených za účelem revize nařízení EU proběhla ještě před krizí COVID-19. Tato krize přinesla drastická omezení cestování v rámci Evropy, rozsáhlé využívání nástrojů pro práci na dálku či videopřenosy univerzitních kurzů, zejména pro studenty v rámci programu Erasmus+.

1.11. Výbor konstatuje, že v Evropské unii je i nadále mnoho oblastí, které nejsou vybaveny širokopásmovým připojením na úrovni účastnického vedení, a poukazuje především na nedostatečnou rychlost pro uspokojení poptávky, která vzniká v důsledku těchto videokonferencí, jež jsou velmi náročné z hlediska objemu dat, ať již při roamingu, či nikoli.

1.12. Výbor doporučuje, aby byla velmi výrazně posílena jak strategie pro širokopásmové pokrytí pomocí optických vláken, tak kapacita poskytování širokopásmového připojení, ať již jde o účastnické vedení, nebo mobilní síť.

1.13. EHSV doporučuje evropské nařízení provést s tím, že konečným cílem by mělo být to, aby se celá Evropská unie stala jedním tarifním pásmem, na jednotném trhu, což by umožnilo volání a spotřebu dat za „místní“ ceny při volání všech mobilních a pevných zařízení spotřebitelů se smlouvou na telekomunikační služby uzavřenou v Evropě, a to s garancí stejné rychlosti a přístupu k infrastruktuře bez ohledu na zemi, z níž či do níž se volá.

1.14. Výbor vyjadřuje znepokojení nad navrhovanou změnou způsobu revize maximálních velkoobchodních poplatků, která má být prováděna přijetím aktu v přenesené pravomoci, a doporučuje úplný legislativní přezkum s ohledem na společenské aspekty rozvoje roamingu.

2. Shrnutí návrhu Komise

2.1. Cílem návrhu je prodloužit platnost nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 531/2012⁽¹⁾, která skončí dne 30. června 2022. Návrh stanoví úpravu maximálních velkoobchodních cen tak, aby byla zajištěna udržitelnost poskytování maloobchodních roamingových služeb za domácí ceny. Zavádí rovněž nová opatření ke zvýšení transparentnosti a zajišťuje skutečný roaming za domácích podmínek, pokud jde o kvalitu služeb a přístup k tísňovým službám při roamingu. Vzhledem k tomu, že nařízení (EU) č. 531/2012 bylo několikrát změněno, je účelem tohoto návrhu nařízení přepracovat, zvýšit jeho jasnost a nahradit značný počet pozměňovacích návrhů, které obsahuje.

2.2. Cílem hlavních navrhovaných změn je zajistit, aby operátoři mohli poskytovat roaming za domácích podmínek a udržitelným způsobem pokrýt náklady na velkoobchodní úrovni. Navrhuje se pro celou EU stanovit maximální velkoobchodní roamingové ceny za uskutečněná volání, SMS zprávy a data na úrovních, které by byly nižší než úrovně platné do 30. června 2022.

2.3. Vedle snížení použitelných maximálních velkoobchodních cen obsahuje návrh změny, jejichž cílem je zajistit konkovím uživatelům skutečný roaming za domácích podmínek, usnadnit inovace a přístup k sítím a zároveň vytvořit pro spotřebitele a operátory takový regulační rámec, který ob stojí i v budoucnu.

2.4. Celkově návrh přispívá k vytvoření „Evropy připravené na digitální věk“ a k ambici co nejlepšího využití digitální transformace, která by lidem poskytla více příležitostí k propojení a komunikaci a usnadnila výkon profesní a obchodní činnosti v rámci jednotného trhu. Jeho cílem je zajistit, aby se na jednotném trhu znovu neobjevily překážky, které byly odstraněny zrušením maloobchodních přírážek za roaming.

3. Právní základ

3.1. Právním základem tohoto návrhu je článek 114, který stanoví rámec pro řádný legislativní postup, jehož cílem je vytvoření nebo zlepšení fungování vnitřního trhu (článek 26 SFEU).

4. Obecné připomínky

4.1. Výbor vítá tento návrh evropského nařízení a schvaluje záměr zajistit v konečném důsledku stejnou úroveň služeb pro spotřebitele v zahraničí i doma a stejnou úroveň ochrany spotřebitelů. Operátoři by však měli mít možnost sjednat své velkoobchodní dohody o roamingu podle svých obchodních potřeb. Toto nařízení by nemělo omezovat okruh operátorů, s nimiž lze dohodnout velkoobchodní přístup, pouze na ty, kteří mají nejkročilejší síť.

4.2. Výbor konstatuje, že návrh Komise spadá současně pod:

- zavádění infrastruktury související s odstraněním bílých oblastí a se širokopásmovým připojením a zavádění technologií nové generace (5G);
- cíl, kterým je dosáhnout vysoké úrovně ochrany spotřebitele a zajistit hospodářskou soutěž mezi operátory mobilních sítí;
- vytváření „Evropy připravené na digitální věk“ s cílem zabránit tomu, aby se na jednotném trhu znovu objevily překážky.

4.3. EHSV konstatuje, že Komise prováděla od roku 2018 posouzení dopadů, zvláště pak 12týdenní veřejnou konzultaci v roce 2020 věnovanou: 1) maloobchodním roamingovým službám (vyjasnění a opatření týkající se kvality služby, služeb s přidanou hodnotou a tísňových komunikací při roamingu), 2) poskytování velkoobchodních roamingových služeb, 3) administrativní zátěži související s nařízením (EU) č. 531/2012 a dopadu případných opatření zaměřených na zjednodušení.

4.4. EHSV konstatuje, že tento návrh zvýší transparentnost na maloobchodní úrovni tím, že zajistí poskytování informací – zejména ve smluvních podmínkách – ohledně:

- kvality použitelných roamingových služeb v EU;

⁽¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 531/2012 ze dne 13. června 2012 o roamingu ve veřejných mobilních komunikačních sítích v Unii (Úř. věst. L 172, 30.6.2012, s. 10).

- komunikace o službách s přidanou hodnotou, o druhu služeb, na něž se mohou vztahovat vyšší poplatky, a o podobných informacích ve „vítací SMS“ zaslané při vstupu do jiné země;
- různých způsobů přístupu k tísňovým službám při roamingu, zejména ve „vítací SMS“.

4.5. Studie Sdružení evropských regulačních orgánů v oblasti elektronických komunikací (BEREC) z roku 2019 prokázala horší kvalitu služeb při roamingu, přestože se na celém území provádí strategie pro technická zlepšení. Cílem návrhu je zajistit, aby roamingové služby byly poskytovány za stejných podmínek a ve stejné kvalitě, jako je tomu v případě domácího využívání těchto služeb, a aby operátoři mobilních sítí mohli poskytovat přístup ke všem dostupným generacím a technologiím sítě.

4.6. Navrhovaná opatření jsou proto nezbytná k naplnění oprávněných očekávání spotřebitelů a dosažení původního záměru nařízení o roamingu. V případě, že je na vině nedostatečná kvalita místní infrastruktury, doporučuje EHSV posílit investice do této infrastruktury, zejména pokud jde o zlepšení pokrytí bílých oblastí, ale také zavést minimální kritéria, která by operátoři měli postupně splnit, aby spotřebitelům umožnili tyto služby plně využívat.

4.7. Vítané je rovněž snížení maximálních cen (angl. *price caps*), které navštívené sítě mohou účtovat operátorům navštěvující sítě, avšak snížení je vzhledem k rozdílu mezi fakturovanými cenami a skutečnými náklady na roaming v navštívené síti nedostatečné. Výsledkem je vyšší cena základní účastnické smlouvy pro spotřebitele a oslabení konkurenceschopnosti operátorů virtuálních mobilních sítí, kteří musí roamingové služby kupovat od hlavních mobilních operátorů.

4.8. EHSV by měl vyjádřit svou podporu variantě, jež je v návrhu upřednostňována a kterou je „Varianta 3 – Udržitelný a skutečný roaming za domácích podmínek“ (upřednostňovaná varianta), a zajistit, aby snížení maximálních cen bylo ještě výraznější, než jak se uvádí v návrhu.

4.9. Návrh zvyšuje úroveň transparentnosti na velkoobchodní úrovni, pokud jde o číselné rozsahy služeb s přidanou hodnotou vytvořením centralizované databáze EU pro číselné rozsahy služeb s přidanou hodnotou přístupné operátorům.

4.10. Výbor však doporučuje, aby byla do návrhu zahrnuta možnost přerušit službu, pokud je používána podvodně (ping-call), a to na základě pokynů justičních nebo policejních orgánů, přičemž současně by byly zakotveny opravné prostředky pro provozovatele těchto služeb.

4.11. Návrh zajišťuje zákazníkům při roamingu bezplatný přístup k tísňovým službám přijetím zvláštních opatření na velkoobchodní úrovni včetně garance, že volání a geolokalizace nebudou v těchto případech zpoplatněny.

4.12. Návrh nařízení sice usiluje o odstranění odchylek zjištěných při přístupu k roamingové síti (plynulost připojení, omezení přístupu na 3G nebo 4G atd.) ve srovnání se spotřebitelem, který má v zemi roamingu účastnickou smlouvu, EHSV však konstatuje, že návrh neupravuje praktiky, které by podle něj neměly být běžné, např.:

- skutečnost, že se v zahraničí omezuje objem megabytů obsažených v uživatelské tarifu, pokud se jedná o spotřebu při roamingu;
- stále příliš vysoké sazby pro spotřebitele, který v situaci, kdy nevyužívá roaming, kontaktuje někoho, kdo má uzavřenou účastnickou smlouvu na mobilní služby v jiné zemi.

4.13. Nařízení sice u popisu využívání služeb při roamingu odkazuje na „přiměřené využívání“, Výbor však vyjadřuje politování nad tím, že omezení nejsou nijak upřesněna a neřeší se pravidla politiky přiměřeného využívání neomezených tarifních plánů ani stanovení cen mezinárodních hovorů, a to bez ohledu na to, zda volající zákazník právě využívá roaming, či nikoli. Výbor navrhuje vyškrtnout formulaci „s výhradou přiměřeného využívání“, jelikož není dostatečně vyjasněn její dosah a operátorům v současné době slouží k tomu, aby výrazně limitovali využívání paušálních tarifů při roamingu.

4.14. Výbor věnuje zvláštní pozornost zejména situacím, kdy jsou mobilní zařízení používána v přeshraničních oblastech na pomezí Evropské unie a sousedních nečlenských zemí, a doporučuje:

- aby od operátorů působících v oblastech Evropské unie bylo vyžadováno zvláštní propojení s cílem rozšířit poskytování roamingu za domácích podmínek i na tyto země nebo na příhraniční zeměpisnou oblast;
- aby byly s těmito zeměmi sousedícími se zeměmi EU uzavřeny mezinárodní dohody o rozšíření roamingu za domácích podmínek.

4.15. Výbor konstatuje, že část všech studií i konzultací provedených za účelem revize nařízení EU proběhla ještě před krizí COVID-19. Tato krize přinesla drastická omezení cestování v rámci Evropy, rozsáhlé využívání nástrojů pro práci na dálku či videopřenosy univerzitních kurzů, zejména pro studenty v rámci programu Erasmus+.

4.16. Výbor konstatuje, že v Evropské unii je i nadále mnoho oblastí, které nejsou vybaveny širokopásmovým připojením na úrovni účastnického vedení, a poukazuje především na nedostatečnou rychlost pro uspokojení poptávky, která vzniká v důsledku těchto videokonferencí, jež jsou velmi náročné z hlediska objemu dat, ať již při roamingu, či nikoli.

4.17. Výbor doporučuje, aby byla velmi výrazně a z hlediska kvality posílena jak strategie pro širokopásmové pokrytí pomocí optických vláken, tak kapacita poskytování širokopásmového připojení, ať již jde o účastnické vedení, nebo mobilní síť.

4.18. Pokud jde o upozornění pro spotřebitele, že se blíží limitu spotřeby, který stanovil buď on sám, nebo operátor, Výbor doporučuje, aby byla operátorům uložena povinnost znovu upozornit spotřebitele pokaždé, když je opětovně dosažen objem spotřeby rovný objemu stanovenému pro zaslání prvního upozornění, a to zejména pokud k tomu dojde v rámci téhož hovoru nebo téhož datového spojení. Pokud se uvedená upozornění nezdaří nebo pokud nejsou zavedena, měly by být stanoveny mechanismy pro náhradu neúměrných poplatků.

4.19. Pokud jde o navrhovanou centralizovanou databázi pro čísla služeb s přidanou hodnotou, Výbor doporučuje, aby byla realizována, přičemž by měla být zahrnuta možnost přerušit službu, pokud je používána podvodně (ping-call), a to na základě pokynů justičních nebo policejních orgánů, přičemž současně by byly zakotveny opravné prostředky pro provozovatele těchto služeb.

4.20. EHSV doporučuje evropské nařízení provést s tím, že konečným cílem by mělo být to, aby Evropská unie vytvořila skutečný jednotný trh, což by umožnilo volání a spotřebu dat za „místní“ ceny při volání všech mobilních a pevných zařízení spotřebitelů se smlouvou na telekomunikační služby uzavřenou v Evropě, a to s garancí stejné rychlosti a přístupu k infrastruktuře bez ohledu na zemi, z níž či do níž se volá.

4.21. Výbor vyjadřuje znepokojení nad navrhovanou změnou způsobu revize maximálních velkoobchodních poplatků, která má být prováděna přijetím aktu v přenesené pravomoci. Zvolen by měl být spíše komplexní legislativní přezkum, aby byly zohledněny všechny společenské aspekty rozvoje roamingu. V tomto ohledu je důležitý názor Evropského parlamentu a organizované občanské společnosti.

V Bruselu dne 7. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě o nové strategii financování nástroje NextGenerationEU

(COM(2021) 250 final)

(2021/C 374/07)

Zpravodajka: **Judith VORBACH**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 31. 5. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Hospodářská a měnová unie, hospodářská a sociální soudržnost
Přijato v sekci	22. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	186/0/4

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá skutečnost, že všechny členské státy dokončily vnitrostátní proces ratifikace rozhodnutí Rady (EU, Euratom) 2020/2053 ⁽¹⁾ (dále jen „rozhodnutí o vlastních zdrojích“), a že tak toto nové rozhodnutí vstoupilo dne 1. června 2021 v platnost. Komise si tedy může začít půjčovat finanční prostředky určené pro nástroj na podporu oživení. EHSV vyzývá všechny zúčastněné strany, aby urychleně podnikly další kroky, a mohly tak začít plynout peníze.

1.2. Účinek nástroje NextGenerationEU (NGEU) v podobě posílení důvěry již pomohl stabilizovat hospodářství Unie a členských států a jejich výpůjční náklady. Financování nástroje NGEU zvýší objem bezpečných aktiv EU a posílí mezinárodní úlohu eura. EHSV konstatuje, že strategie financování v rámci NGEU závisí na výpůjčkách na kapitálových trzích a soukromých investicích.

1.3. V porovnání s obecnou debatou o výdajích nástroje NGEU je financování vnímáno jako technická záležitost. Dobře fungující strategie financování je nicméně pro hladké provedení NGEU zásadní. Řádné financování, spolehlivé řízení rizik, nízké výpůjční náklady a udržitelné financování jsou v zájmu občanské společnosti, která v konečném důsledku nese tržní rizika. Výpůjčky a řízení dluhu musí být založeny na demokratické kontrole, legitimitě a transparentnosti.

1.4. Potřeby v oblasti financování nástroje NGEU vyžadují sofistikovanou strategii, která zajistí, aby EU mohla splnit platební závazky včas a za příznivých tržních podmínek. EHSV zdůrazňuje, jak moc je důležité, aby strategii financování řídila přímo Komise, a vítá, že v této souvislosti došlo v Komisi k navýšení lidských zdrojů. Toto navýšení by však mělo být provedeno genderově vyváženým způsobem. Kromě toho by měl být zřízen poradní výbor, v němž by byla zastoupena Komise, Evropský parlament, Rada, sociální partneři a organizovaná občanská společnost.

1.5. EHSV zdůrazňuje, že je důležité zachovat vysokou úvěruschopnost EU a nízké výpůjční náklady, aby se zabránilo přerozdělovacím účinkům od dlužníků k věřitelům. To navíc – spolu se zvyšujícím se tempem hospodářského růstu – usnadní splácení. Úvěruschopnost bude záviset především na hospodářské, politické a sociální síle EU a bude posílena prohloubením HMU. Krize je třeba v každém případě předvídat, což může zahrnovat i možnost, že ECB bude jednat jako kupující poslední instance.

⁽¹⁾ Rozhodnutí Rady (EU, Euratom) 2020/2053 ze dne 14. prosince 2020 o systému vlastních zdrojů Evropské unie a o zrušení rozhodnutí 2014/335/EU, Euratom (Úř. věst. L 424, 15.12.2020, s. 1).

1.6. Celkově je hlavní část nové strategie financování věnována vztahům s investory. EHSV vítá rozhodnutí o výpůjčkách a plány financování, které jsou především prostředky, jak zajistit transparentnost pro finanční trhy. Komunikace s veřejností a jejími zástupci by se však nikdy neměla stát druhořadým cílem. Je třeba uvítat, že jednou z podmínek pro zapojení se do sítě primárních dealerů je mimo jiné dohled ze strany příslušného orgánu Unie. Protože je nezbytné nutně dodržovat příslušná pravidla, podporuje EHSV možnost, aby byl do tohoto dohledu zapojen úřad OLAF, a vítá skutečnost, že lze jmenovat i ostatní veřejné orgány, aby ověřily, zda členové sítě primárních dealerů dodržují pravidla stanovená v rozhodnutí.

1.7. Rozsáhlé zapojení se na kapitálových trzích bude doprovázet celá škála rizik. EHSV podporuje vytvoření spolehlivých systémů řízení rizik a vedení „úctu NGEU“ u ECB. S ohledem na veřejný zájem na řádném řízení rizik by měl ředitel pro řízení rizik při vypracovávání politiky na vysoké úrovni v oblasti rizik a dodržování předpisů uskutečnit konzultace s Evropským parlamentem a Radou. EHSV vyzývá Komisi, aby zajistila odpovědnost, transparentnost a řádné finanční řízení od samého počátku výpůjček v rámci NGEU, a varuje před nadměrnými výpůjčkami od investorů ze zemí mimo EU a současně podporuje zavedení nových vlastních zdrojů.

1.8. Celkově EHSV vítá posílenou složku NGEU týkající se sdílení rizik, zdůrazňuje však také, že je důležité rizika snižovat, aby se zajistila stabilita finančního trhu a řádně ochránily finanční zájmy Unie. Pokud jde o náležitě zohlednění zájmů občanské společnosti, vítá EHSV plánovaný „rámec zelených dluhopisů NGEU“ a navrhuje zvážit vydání sociálních dluhopisů NGEU.

2. Souvislosti

2.1. Nástroj NextGenerationEU (NGEU) vloží do hospodářství EU až 806 miliard EUR, tedy 5 % HDP EU, ve formě grantů a úvěrů. Komise si tuto částku vypůjčí jménem EU prostřednictvím operací financování na mezinárodních kapitálových trzích. NGEU je navržen jako dočasný nástroj. Výpůjčky budou realizovány od poloviny roku 2021 do roku 2026. V tomto období provede Komise finanční operace ve výši 150 až 200 miliard EUR ročně. Finanční prostředky získané EU mají být splaceny buď přímo členskými státy (v případě úvěrů), nebo prostřednictvím rozpočtu EU (v případě nevratné podpory), a to nejpozději do prosince 2058.

2.2. Sdělení o nové strategii financování nástroje NextGenerationEU⁽²⁾ se přijímá podle čl. 5 odst. 3 rozhodnutí (EU, Euratom) 2020/2053, který požaduje, aby Komise zavedla pro správu operací spojených s výpůjčkami nezbytná opatření a pravidelně informovala Evropský parlament a Radu o všech aspektech strategie řízení dluhu. Na základě schválení rozhodnutí o vlastních zdrojích všemi členskými státy zavede Komise strategii financování, jak je uvedeno ve sdělení a upřesněno ve třech rozhodnutích⁽³⁾. Mezi nástroji budou dluhopisy a pokladniční poukázky EU; využity budou techniky syndikací a aukcí. Každoročně bude vydáno rozhodnutí stanovující maximální částku, kterou je možné si vypůjčit, a budou vytvořeny pololetní plány financování. Komise posílí své struktury a zřídí celoevropskou síť primárních dealerů.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV podporuje NGEU od samého počátku a opakovaně vyjádřil svůj souhlas s tímto nástrojem⁽⁴⁾. Ve svém stanovisku Roční strategie pro udržitelný růst 2021 EHSV⁽⁵⁾ potvrzuje, že „iniciativa Next Generation EU byla vytvořena a přijata ve správné podobě a ve správný čas“. Díky svému účinku v podobě posílení důvěry má NGEU již nyní pozitivní dopad na hospodářství EU a v některých zemích snížil pravděpodobnost hluboké krize. Z dlouhodobého hlediska se očekává, že NGEU významně zvýší výkon EU, což znamená, že všechny členské státy budou nakonec pravděpodobně čistými příjemci.⁽⁶⁾ EHSV vítá skutečnost, že všechny členské státy dokončily vnitrostátní proces ratifikace rozhodnutí o vlastních zdrojích, a je tedy možné zahájit výpůjčky. Vyzývá všechny zúčastněné strany, aby urychleně podnikly další kroky, a mohly tak začít plynout peníze.

⁽²⁾ COM(2021) 250 final.

⁽³⁾ C(2021) 2500 final (Úř. věst. L 131, 16.4.2021, s. 170), C(2021) 2501 final, C(2021) 2502 final.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 124.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 155, 30.4.2021, s. 45.

⁽⁶⁾ The nonsense of Next Generation EU net balance calculations (Nesmyslnost výpočtů čisté pozice nástroje Next Generation EU) | (Bruegel).

3.2. Oprávněně probíhá rozsáhlá debata o využívání finančních prostředků NGEU a – v menší míře – o nových vlastních zdrojích. V porovnání s tím se věnuje jen málo pozornosti financování NGEU, které je vnímáno spíše jako technická než politická záležitost. Výpůjčky v rámci NGEU rozhodně zvýší finanční závazky Unie a musí být prováděny s demokratickou kontrolou, legitimitou a transparentností. EHSV zdůrazňuje, že řádné a udržitelné financování, spolehlivé řízení rizik a nízké výpůjční náklady jsou ve veřejném zájmu. Za dluhy, které budou vytvořeny, bude v konečném důsledku odpovědná evropská občanská společnost a zvýšené výpůjční náklady by vedly k přerozdělovacím účinkům od dlužníků k věřitelům. Pro hladké provedení NGEU je rovněž zásadní dobře fungující strategie financování.

3.3. EHSV konstatuje, že navrhovaná strategie závisí na financování prostřednictvím mezinárodních kapitálových trhů. Nebyly zavedeny žádné kapitálové rezervy, jako je tomu u Evropského mechanismu stability (ESM), a neexistují plány na refinancování dluhu po roce 2058. Proběhla však veřejná debata i o dalších přístupech, jako jsou např. společně zaručené věčné dluhopisy vydávané ECB ⁽⁷⁾. Z dlouhodobého hlediska, a zejména v případě trvalého společného vydávání dluhopisů, je třeba zvážit, že by ECB byla svěřena úloha věřitele poslední instance.

3.4. Vzhledem k tomu, že NGEU vyžaduje finanční prostředky ve velké výši, že má složitý a potenciálně nejistý rozvrh vyplácení a že nejsou přesně známy jeho rozpočtové přiděly, je zapotřebí sofistikovaná strategie financování za účelem provádění výpůjček na trzích. Je třeba předvídat vývoj na finančním trhu, aby se zajistilo, že Unie bude schopna splnit platební závazky včas, aniž by byla nucena získávat kapitál za nepříznivých tržních podmínek. To vyžaduje znalost trhu a flexibilitu, pokud jde o rozhodnutí, kdy provádět operace financování a které metody financování použít, aby se zajistilo co nejnižší riziko provádění a co nejnižší náklady na financování. EHSV zdůrazňuje, jak moc je důležité, aby strategii financování řídila přímo Komise a nepřenesla tuto odpovědnost na jiné subjekty. Je zapotřebí vytvořit nové provozní kapacity a Komise zcela správně posiluje své příslušné lidské zdroje a kompetence. EHSV vyzývá Komisi, aby při tom uplatnila genderově vyvážený přístup.

3.5. Kromě toho EHSV konstatuje, že strategii financování NGEU doprovází rozšíření odpovědnosti Komise, a vítá povinnost pravidelně informovat Evropský parlament a Radu o všech aspektech strategie řízení dluhu v souladu s ustanoveními interinstitucionální dohody ⁽⁸⁾. Poskytování každoročních aktualizací začne ve třetím čtvrtletí roku 2021. Vzhledem k výraznému veřejnému zájmu na spolehlivém financování NGEU se toto zdá být minimální úroveň zapojení. EHSV navrhuje, aby byl zřízen poradní výbor pro financování NGEU. Členové Výboru NGEU pro rizika a dodržování předpisů by se měli scházet pololetně s vybranými zástupci Evropského parlamentu, Rady, sociálních partnerů a organizované občanské společnosti, kteří se zabývají otázkami finančních trhů.

3.6. Díky vysokému úvěrovému hodnocení EU a jejímu stabilnímu výhledu si Komise bude moci půjčit za výhodných finančních podmínek a přenést tuto výhodu na členské státy. EHSV zdůrazňuje, že je důležité zachovat nízké výpůjční náklady během celého období financování. To spolu s očekávaným zvýšeným tempem hospodářského růstu značně usnadní splácení. Úvěruschopnost EU bude záviset především na její hospodářské, politické a sociální síle a bude posílena prohloubením HMU. Odstředivé síly a přetrvávající konflikty mezi členskými státy ji naopak pravděpodobně oslabí, přičemž nabytí účinnosti záruk ⁽⁹⁾ na úkor některých členských států by mohlo vést k vážnému politickému napětí ⁽¹⁰⁾. Kromě toho je třeba předvídat krize hospodářské povahy nebo krize související s finančním trhem, zdravím nebo čímkoli jiným. Je tedy zásadní vybudovat strategii financování na co nejobodlnějším a neudržitelnějším základě, což může zahrnovat i možnost, že ECB bude jednat jako kupující poslední instance.

3.7. Finanční činnosti v rámci NGEU již byly sice zahájeny, nicméně harmonogram zavedení nových vlastních zdrojů je mnohem vágnější. Komise předloží v polovině roku 2021 návrhy na nové vlastní zdroje založené na mechanismu uhlíkového vyrovnání na hranicích, systému obchodování s emisemi a digitální dani. Další návrhy v roce 2024 by mohly zahrnovat daň z finančních transakcí nebo finanční příspěvek spojený s podnikovým sektorem. Pokud budou nové vlastní zdroje k dispozici před lednem 2028, budou použity k dřívějšímu zahájení splátek. EHSV vyzývá Komisi, aby návrhy

⁽⁷⁾ Covid Perpetual Eurobonds: Jointly guaranteed and supported by the ECB (Covidové věčné eurobondy: se společnou zárukou a podporou ECB).

⁽⁸⁾ Interinstitucionální dohoda ze dne 16. prosince 2020 mezi Evropským parlamentem, Radou a Komisí.

⁽⁹⁾ Na základě přijetí rozhodnutí o vlastních zdrojích.

⁽¹⁰⁾ Viz čl. 9 odst. 5 rozhodnutí Rady (EU, Euratom) 2020/2053.

plánované na rok 2024 předložila dříve, a podporuje urychlené zavedení nových vlastních zdrojů. Pokud by tyto zdroje byly zavedeny vhodně, sloužily by nejen jako kompenzace v případech, kdy daně nemohou být na vnitrostátní úrovni účinně vymáhány kvůli daňové soutěži, ale přispěly by také ke spravedlivému systému splátek a pomohly by bojovat proti změně klimatu. Mimoto by se tak snáze předešlo situaci, kdy by bylo zapotřebí zvýšit vnitrostátní příspěvky nebo snížit výdaje z rozpočtu EU.

3.8. Výpůjčky v rámci NGEU ve výši přibližně 800 miliard EUR zvýší objem bezpečných aktiv v eurech na zhruba 2 biliony EUR, včetně nástroje SURE⁽¹¹⁾, a dalších 800 miliard EUR v aktivech vydaných prostřednictvím ESM/ESFS a EIB před pandemií⁽¹²⁾. Posílení evropských bezpečných aktiv pokrývajících všechny splatnosti až do 30 let poskytne nové bezpečné investiční nástroje, pomůže bankám diverzifikovat jejich držbu státních dluhopisů, zvýšit atraktivitu eurozóny a posílit mezinárodní úlohu eura. Kromě toho účinek NGEU v podobě posílení důvěry také pravděpodobně sníží výpůjční náklady vlády a soukromého sektoru, zejména v zemích eurozóny s velkým rozpětím oproti Německu. Úvěry v rámci NGEU budou pro členské státy rovněž alternativou v případě otřesů na trhu s dopadem na vydávání státních dluhopisů. EHSV vítá posílení složky týkající se sdílení rizik, zdůrazňuje však také, že je důležité snižovat rizika tím, že se zajistí řádná regulace finančního trhu a sbližování dohledu.

4. Konkrétní připomínky

4.1. EHSV vítá skutečnost, že každoroční rámcové rozhodnutí o výpůjčkách stanoví maximální limity, například pro dlouhodobé a krátkodobé financování, a že výpůjčky budou organizovány na základě šestiměsíčních plánů financování dlouhodobé na informacích o nadcházejících platbách. Ty se mají zřejmě postarat o transparentnost na trzích tím, že zajistí předvídatelnost emisí pro investory a usnadní koordinaci s ostatními emitenty, přičemž současně budou sloužit jako základ informací pro Evropský parlament a Radu. EHSV si je plně vědom významu vztahů mezi investory a emitenty, zdůrazňuje však, že komunikace s veřejností a jejími zástupci by nikdy neměla být druhořadým cílem a že je třeba důkladně chránit finanční zájmy Unie.

4.2. Průběžné plánování likvidity zajistí, aby držení hotovosti postačovalo k zabránění výpadkům likvidity a zároveň zbytečným vysokým hotovostním zůstatkům. Vzhledem k tomu, že absorpční kapacita kapitálových trhů je omezená a že nedostatky likvidity by vedly k narušení provádění NGEU, EHSV naléhavě žádá, aby byly spolehlivé rezervy pro pokrytí rizik upřednostněny před nadměrnou minimalizací nákladů, a výslovně podporuje myšlenku, aby byly částky obezřetnostní hotovosti drženy na vyhrazeném účtu vedeném u ECB s cílem zajistit, že nebudou vystaveny žádnému riziku protistrany.

4.3. Příslušnost k síti primárních dealerů opravňuje finanční instituce k účasti na aukcích a zahrnuje podporu likvidity trhu a poskytování nestranného poradenství a informací o trhu Komisi, přičemž je spojena se závazky v oblasti nakupování a podávání zpráv. EHSV vítá skutečnost, že žadatelé již musí být aktivními členy sítě primárních dealerů EU a musí nad nimi vykonávat dohled příslušný orgán Unie. Primární dealeri budou hrát stěžejní úlohu v rámci financování NGEU a jakákoli nedbalost nebo pochybení by mohly vést k vyšším výpůjčním nákladům. Kromě toho je třeba vzít v úvahu rizika protistrany, jakož i tržní sílu a systémový význam primárních dealerů.

4.3.1. Vzhledem k velké odpovědnosti členů sítě primárních dealerů je zcela nezbytné, aby dodržovali příslušná pravidla. Dohled nad dodržováním pravidel stanovených v rozhodnutí⁽¹³⁾ do velké míry závisí na povinnostech samotných primárních dealerů v oblasti podávání zpráv. Kromě toho EHSV podporuje možnost, aby byl do dohledu zapojen úřad OLAF, a vítá skutečnost, že kromě Komise mohou být i další veřejné orgány jmenovány jako třetí strany, aby prováděly ověření toho, zda členové sítě primárních dealerů dodržují ustanovení rozhodnutí.

4.3.2. Komise také vypracuje metodu pro určení toho, kteří primární dealeri, kteří budou jmenováni pro účely jednotlivých transakcí výpůjček, přicházejí v úvahu pro účast na syndikovaných transakcích. Obzvláště aktivní členové by měli být způsobilí, aby sloužili jako hlavní správci a spolusprávci v rámci syndikovaných transakcí a aby byli odměňováni. Tato skupina by se měla zapojit do tvorby trhu, podporovat emise u investorů a poskytovat další nestranné poradenství

⁽¹¹⁾ Evropský nástroj pro dočasnou podporu na zmírnění rizik nezaměstnanosti v mimořádné situaci.

⁽¹²⁾ Klaus Regling, webinář *Deepening EMU and the role of ESM* (Prohloubení HMU a úloha ESM), 5.5.2021.

⁽¹³⁾ C(2021) 2500 final.

a informace o trhu Komisi. EHSV bere na vědomí ústřední úlohu finančních institucí při financování a upozorňuje na možné střety zájmů, zejména v souvislosti s poradenskou úlohou. V každém případě je velmi vítáno zajištění toho, aby veřejné orgány měly vysokou úroveň kompetencí a znalostí, pokud jde o finanční trh.

4.4. Rozsáhlé zapojení se na kapitálových trzích bude doprovázet celá škála rizik, která nakonec ponese evropská občanská společnost. EHSV zde zcela souhlasí s tvrzením Komise, že „[v]zhledem k nebývalému objemu operací a potřebné propracovanosti strategie financování je nanejvýš důležité, aby operace NGEU podléhaly spolehlivému a nezávislému rámci řízení rizik a dodržování předpisů“. Je skutečně třeba zajistit, aby operace NGEU byly prováděny v souladu s nejvyššími standardy, pokud jde o bezúhonnost, poctivost a řádné finanční řízení. EHSV podporuje vytvoření spolehlivých systémů správy a řízení rizik, včetně zásad a struktur, které zajistí spolehlivý a nezávislý dohled nad všemi finančními operacemi NGEU.

4.4.1. Ústředním pilířem tohoto systému bude ředitel pro řízení rizik, který bude při plnění svých úkolů zcela nezávislý a bude podávat zprávy mimo jiné generálnímu řediteli Generálního ředitelství pro rozpočet a členu kolegia odpovědnému za rozpočet. Bude odpovídat za vypracování politiky na vysoké úrovni v oblasti rizik a dodržování předpisů a zajistí, aby s ní všechny operace NGEU byly v souladu, přičemž podporu mu bude poskytovat úředník pověřený kontrolou dodržování předpisů a výbor pro rizika a dodržování předpisů. Vzhledem k významu spolehlivého řízení rizik a k souvisejícímu veřejnému zájmu je třeba zvážit, zda by ředitel pro řízení rizik neměl mít při vypracovávání politiky na vysoké úrovni v oblasti rizik a dodržování předpisů povinnost konzultovat s Evropským parlamentem a Radou.

4.4.2. Přetrvávají otázky ohledně řízení rizik na počátku výpůjček, zejména během období před jmenováním ředitele pro řízení rizik a tříměsíčního období plánovaného pro vypracování politiky na vysoké úrovni v oblasti rizik a dodržování předpisů. Aby se kompenzoval nesoulad splatností mezi úvěry a podkladovými nástroji financování, zejména v roce 2021, uplatní Komise soubor nástrojů finančního trhu, k nimž patří swapy a případně komerční papíry, jež jsou obzvláště rizikové. EHSV vyzývá Komisi, aby zajistila odpovědnost, transparentnost a řádné finanční řízení od samého počátku výpůjček v rámci NGEU.

4.5. Je zjevně zapotřebí propracovaný a komplexní účetní systém, který umožní náležitě zorganizovat strategii diverzifikovaného financování. EHSV vítá posílení podpůrných („back-office“) a účetních funkcí Komise. Standardem by samozřejmě mělo být používání osvědčeného softwaru. EHSV bere na vědomí významnou úlohu účetního Komise odpovědného za zajištění náležitého účetnictví pro všechny operace NGEU a zřízení „úctu NGEU“ u ECB.

4.6. EHSV uznává, že hlavní částí nové strategie financování je vytvoření strategie vztahů s investory a doprovodných nástrojů. Jedním z prvků bude informační bulletin EU o financování, který Komisi umožní pravidelně a transparentně komunikovat s investory. Komise bude rovněž aktivně oslovovat „investory po celém světě“ prostřednictvím systematického programu výjezdních prezentací. EHSV však varuje před nadměrnými výpůjčkami od investorů ze zemí mimo EU, které by zejména v době krize mohly být spojeny se zvýšeným rizikem, jako je například náhlé zastavení úvěrových činností.

4.7. Komise se bude snažit získat 30 % finančních prostředků NGEU prostřednictvím emise zelených dluhopisů, které by mohly dosáhnout výše celkem 250 miliard EUR, čímž by se EU stala jedním z největších emitentů zelených dluhopisů na světě a posílila svou politiku a své vedoucí postavení na trhu v oblasti udržitelného financování. EHSV vítá plánovaný „rámec zelených dluhopisů NGEU“, který navazuje na povinnost členských států zajistit, aby 37 % výdajů financovaných z Nástroje pro oživení a odolnost bylo věnováno na řešení problému změny klimatu. Kromě toho je třeba v rámci NGEU posílit rovněž emise sociálních dluhopisů, které by měly doplnit objem 100 miliard EUR věnovaných na nástroj SURE. Aby země EU obdržely podporu z Nástroje pro oživení a odolnost, žádá se od nich rovněž, aby vypracovaly projekty mimo jiné v politických oblastech inkluzivního růstu a sociální soudržnosti – jako základ pro vytvoření rámce pro emise sociálních dluhopisů. Tak by bylo možné plně zohlednit zájmy občanské společnosti v rámci strategie financování.

V Bruselu dne 8. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akční plán pro evropský pilíř sociálních práv

(COM(2021)102 final)

(2021/C 374/08)

Zpravodajové: **Cristian PÎRVULESCU**
Carlos Manuel TRINDADE

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 26. 3. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	21. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	160/79/19

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá akční plán pro evropský pilíř sociálních práv (dále jen „plán“) a jeho provádění na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni s náležitým ohledem na příslušné pravomoci a považuje jej za velmi aktuální, zejména proto, že pandemie COVID-19 narušila všechny aspekty lidského života, zhoršila již existující sociální problémy a vytvořila obrovský tlak na státní instituce, komunity, organizace i podniky. EHSV varuje, že pandemie v dohledné době neskončí, a EU a členské státy proto musí využít a vybudovat odpovídající infrastrukturu, aby mohly v rámci plánu ve střednědobém a dlouhodobém horizontu čelit výzvám, které tato pandemie přináší. Přitom je zapotřebí mít na paměti, že zásadní roli v tomto ohledu hraje fungující občanský a sociální dialog a aktivní zapojení sociálních partnerů, kteří jsou důležitou součástí konkurenceschopného sociálně tržního hospodářství.

1.2. EHSV vítá politický konsensus, kterého se v otázce plánu podařilo dosáhnout přijetím Portského závazku na sociálním summitu v Portu. EHSV vítá rovněž Portské prohlášení Rady, a zejména jeho odstavec 4, s nímž plně souhlasí: „Jeho provádění podpoří Unii v její snaze o digitální, zelenou a spravedlivou transformaci a přispěje k dosažení vzestupné sociální a hospodářské konvergence i k řešení demografických výzev. Sociální rozměr, sociální dialog a aktivní zapojení sociálních partnerů byly vždy základem vysoce konkurenceschopného sociálně tržního hospodářství. Naše odhodlání dosáhnout jednoty a solidarity v sobě rovněž zahrnuje zajištění rovných příležitostí pro všechny a to, že nikdo nezůstane opomenut.“

1.3. EHSV podporuje vizi a cíle stanovené v tomto plánu a vítá koncepci, na níž je plán založen, tedy že přijetí relevantních a konsensuálních sociálních cílů pomůže zaměřit politické úsilí na dosažení výsledků a bude představovat důležitou pobídku k reformám a investicím v členských státech. EHSV rovněž zdůrazňuje, že akční plán by měl mít konkrétní a hmatatelné základy a opatření v něm zařazená by měla být měřitelná a doplněná monitorovacími rámci, na nichž se společně dohodnou příslušné zainteresované strany a které budou zahrnovat soubor sociálních, environmentálních a ekonomických kritérií⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Prohlášení EHSV k summitu v Portu (Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 6).

1.4. EHSV uznává rozmanitost a společný základ sociálních modelů v celé EU. Jsou součástí naší společné historie a představují základ, z něž vychází společné odhodlání prosazovat evropský sociální model, který je nedílnou součástí společného trhu a všech politik EU. Zemím s méně odolnými sociálními modely je zapotřebí výrazně pomoci podporou investic, vzdělávání a referenčního srovnávání. Dobré životní podmínky a základní práva občanů by měly být založeny na společném a soudržném sociálním modelu, který by měl být dostatečně pružný, aby v souladu s hodnotami, zásadami a cíli Smlouvy, pilíře a jeho obnoveným a do budoucna zaměřeným konsensem obsáhl různé zvyklosti a zkušenosti jednotlivých států.

1.5. EHSV se domnívá, že pro budování spravedlivé a inkluzivní společnosti je nesmírně důležité zajistit minimální sociální standardy pro každého obyvatele EU. Při provádění sociálního pilíře je třeba usilovat o vyváženou kombinaci právních předpisů a „měkkého“ práva. Tyto právní předpisy by měly být plně v souladu s Listinou základních práv a také se zásadami zlepšování právní úpravy a měly by být důkladně prokonzultovány se sociálními partnery a organizacemi občanské společnosti na úrovni EU i na úrovni jednotlivých států.

1.6. Jak EHSV uvedl již v minulosti, konkurenceschopnost a vyšší produktivita díky dovednostem a znalostem představují vhodný recept na zachování dobrých životních podmínek v evropských společnostech. Musíme rozvíjet silné stránky evropského sociálně tržního hospodářství a zároveň odstranit jeho slabiny. Tím jej budeme moci připravit na výzvy, které před ním stojí⁽²⁾.

1.7. EHSV se domnívá, že by měly být stanoveny konkrétní cíle a úkoly pro všech dvacet zásad pilíře. EHSV rovněž vyzývá členské státy, aby byly ambiciózní a dobrovolně si vytyčily své vlastní cíle tak, aby všechny členské státy společně se sociálními partnery a organizacemi občanské společnosti přispěly k dosažení cílů evropských. Evropská komise by měla sledovat a podporovat kvalitu a výsledky dialogu souvisejícího s pilířem a plánem a informovat o nich. Cíle a úkoly by měly být zahrnuty do mechanismu podávání zpráv, který stanoví evropský semestr a národní plány reforem.

1.8. EHSV navrhuje, že by členské státy v zájmu zefektivnění plánovaného přezkumu v polovině období mohly v konstruktivním dialogu se sociálními partnery stanovit průběžné cíle a úkoly tohoto plánu pro rok 2025, aby bylo možné zhodnotit pokrok v první polovině jeho provádění. Komise by měla zařadit mezi své priority ve vztahu k členským státům pokyny k použití stávajících koordinačních mechanismů.

1.9. EHSV navrhuje, aby pro uplatňování tohoto plánu byl jako evropský koordinační mechanismus využit rámec Evropského semestru. Tento koordinační mechanismus by mohl mít podobu interinstitucionálního fóra EU o sociálním pilíři, které by se pravidelně scházelo, aby vyhodnotilo pokrok a dalo plánu nový impuls.

1.10. EHSV podporuje záměr aktualizovat dle potřeby srovnávací přehled sociálních ukazatelů a usilovat o jeho sladění s Agendou OSN 2030 a cíli udržitelného rozvoje.

1.11. EHSV se domnívá, že evropský semestr je vhodným rámcem pro monitorování plánu, přičemž stejnou pozornost je zapotřebí věnovat sociálním a environmentálním cílům a také makroekonomické stabilitě a produktivitě. Vítá tvrzení uvedené v plánu, že národní plány pro oživení a odolnost představují jedinečnou příležitost plánovat a financovat investice a reformy, které podporují sociální oživení se zaměřením na pracovní místa, přičemž zohledňují zelenou a digitální transformaci a provádějí příslušná doporučení pro jednotlivé země v rámci evropského semestru. Plán oprávněně vyzývá členské státy, aby co nejlépe využily evropského semestru a chopily se nebývalé příležitosti, kterou nabízí Nástroj pro oživení a odolnost.

1.12. EHSV konstatuje, že plán jasně nestanoví, že je zapotřebí prodloužit stávající mimořádnou podporu do doby, než ji ekonomika nebude potřebovat, a nepovažuje tak za dostatečně důležité chránit během krize pracovní místa a podniky. EHSV rovněž konstatuje, že ačkoli je nástroj NextGenerationEU mimořádným nástrojem založeným na článku 122 SFEU a bude se k němu i nadále přistupovat jako k jednorázovému opatření, představuje zároveň precedens pro odvážná a konstruktivní opatření.

⁽²⁾ Prohlášení EHSV k summitu v Portu (Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 6), odstavec 7.

1.13. EHSV konstatuje, že plán uznává, že rozhodné vnitrostátní i celoevropské politické kroky dokázaly omezit dopad pandemie COVID-19 na zaměstnanost a sociální oblast tím, že poskytly podporu podnikům a pracovníkům. Stejně tak konstatuje, že pandemie dále zvýraznila existující nerovnosti (zejména pokud jde o pracovníky s nižší úrovní vzdělání, ženy, mladé lidi, migranty a další zranitelné skupiny) a že se v důsledku toho pravděpodobně dále zvýší nezaměstnanost a nerovnosti, nepůjde-li sociální pokrok ruku v ruce s udržitelným hospodářským růstem. EHSV doufá, že plán přispěje ke zvrácení tohoto trendu, a zdůrazňuje potřebu podporovat udržitelné a konkurenceschopné ekonomiky založené na kvalitních pracovních místech a rovných příležitostech pro všechny.

1.14. EHSV se domnívá, že na úrovni EU a členských států lze v souladu s prvním cílem udržitelného rozvoje v rámci Agendy OSN 2030 vyvinout větší úsilí v oblasti boje proti chudobě. EHSV se zejména domnívá, že EU by si měla stanovit cíl snížit podíl dětí ohrožených chudobou a sociálním vyloučením z 22,8 % v roce 2019 na 10 % v roce 2030, přičemž podobné dobrovolné závazky by měly být přijaty v každém členském státě.

1.15. EHSV navrhuje, aby plán zahrnoval opatření zaměřená na řešení příjmové nerovnosti, a to vzhledem k jasně definované prioritě sociální soudržnosti, která je zásadní součástí evropského sociálního modelu.

1.16. EHSV se domnívá, že plán by měl podporovat nejen vytváření nových pracovních míst, což je legitimní cíl, ale také kvalitu zaměstnání, včetně boje proti nejisté práci. Na vnitrostátní úrovni by měly být zavedeny řádné právní a správní kontroly, které by pracovníkům zajistily bezpečné pracovní podmínky, přiměřenou a předvídatelnou mzdu a možnost vyjadřovat na pracovišti organizovaně své názory. EHSV obzvláště znepokojují pracovní podmínky mnoha sezónních pracovníků, občanů EU i třetích zemí, kteří pracují v zemědělství, ve službách a ve stavebnictví. Vyzývá proto k účinnému provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1152^(?) o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách, jejímž cílem je zlepšit pracovní podmínky podporou transparentnějšího a předvídatelnějšího zaměstnání a zároveň zajistit přizpůsobivost trhu práce. EHSV má za to, že by se měla výrazně snížit míra ohrožení chudobou u zaměstnaných osob. Cíle spočívajícího ve vymýcení chudoby pracujících by mělo být dosaženo prostřednictvím stanovení minimálních společných evropských norem na úrovni EU.

1.17. EHSV vítá záměr snížit během deseti let rozdíly v zaměstnanosti a odměňování mezi muži a ženami i záměr zvýšit poskytování předškolního vzdělávání a péče, i když toto zvýšení zatím nebylo kvantifikováno. Za tímto účelem EHSV podporuje evropskou záruku pro děti. Rovnost žen a mužů by měla být prosazována ve všech oblastech hospodářského a společenského života.

1.18. EHSV konstatuje, že plán neobsahuje návrh směrnice o zaručení minimálního příjmu, kterou považuje za nezbytnou pro boj proti nejzávažnějším formám chudoby.

1.19. EHSV podporuje výzvu Komise adresovanou Evropskému parlamentu a Radě, aby uzavřely jednání o revizi pravidel pro koordinaci sociálního zabezpečení s cílem zlepšit mobilitu pracovníků a zajistit přiměřenou sociální ochranu v rámci EU, aniž by vznikla nadměrná zátěž pro zaměstnance a podniky.

1.20. EHSV souhlasí s názorem Komise, že je třeba podpořit kolektivní vyjednávání a počet členů a organizační hustotu sociálních partnerů. Navrhuje proto, aby byla na vnitrostátní úrovni i na úrovni EU zvážena možnost stanovit a sledovat příslušné ukazatele a aby byly cíle v této oblasti podporovány účelově vázanými fondy na budování kapacit a společnými opatřeními zaměřenými na dosažení cílů plánu, přičemž by měla být zachována samostatnost sociálních partnerů. EHSV podporuje návrh uvedený v plánu, aby byly vyjednány další dohody na úrovni EU, které by přispěly k úspěšné transformaci evropských trhů práce, a také výzvu určenou členským státům, aby na všech úrovních podporovaly a vytvářely podmínky pro zlepšení fungování a účinnosti kolektivního vyjednávání a sociálního dialogu.

1.21. EHSV se ztotožňuje se závěry konzultací na podporu tohoto plánu, které zdůraznily význam lepšího provádění, uplatňování a prosazování stávajícího pracovního a sociálního práva EU. Komise by měla aktivněji spolupracovat s členskými státy, aby usnadnila včasné a kvalitní provedení právních nástrojů EU a podpořila jejich dodržování. EHSV očekává, že Komise zahájí řízení o porušení Smlouvy, pokud některé členské státy své povinnosti vyplývající z práva EU nesplní.

^(?) Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1152 ze dne 20. června 2019 o transparentních a předvídatelných pracovních podmínkách v Evropské unii (Úř. věst. L 186, 11.7.2019, s. 105).

1.22. EHSV zdůrazňuje, že je třeba sladit financování vnitrostátních politik s cíli a opatřeními plánu a zajistit, aby nedošlo k návratu k pravidlům Paktu o stabilitě a růstu v jejich původní podobě a aby jejich jakékoli revidované znění plně usnadnilo provádění plánu.

1.23. EHSV vyzývá k většímu zdůraznění potenciálního přínosu zadávání veřejných zakázek jako nástroje k realizaci cílů tohoto plánu.

2. Obecné připomínky

2.1. Ke koncepci plánu

2.1.1. Od vyhlášení pilíře v roce 2017 požadoval EHSV jasný plán jeho provádění⁽⁴⁾, a proto tento akční plán vítá. Výbor podporuje výzvu, aby se všechny zainteresované strany připojily ke společnému úsilí o provádění pilíře v rámci svých oblastí působnosti. EHSV upozorňuje, že úspěch plánu bude kromě přispění orgánů EU silně záviset na odhodlání členských států a jejich sociálních partnerů provádět všechny jeho zásady.

2.1.2. Na sociálním summitu v Portu, který se konal ve dnech 7. a 8. května, byl na nejvyšší politické úrovni prostřednictvím Portského sociálního závazku přijat závazek k provádění evropského pilíře sociálních práv. Partneri, kteří tento závazek přijali, přivítali akční plán Evropské komise pro evropský pilíř sociálních práv (dále jen „plán“) a vyzvali všechny příslušné aktéry, aby se poučili z pandemie a spojili své síly.

2.1.3. EHSV si je vědom toho, že plán spojuje legislativní a nelegislativní opatření se stanovením společných cílů, jichž má být dosaženo společným postupem zainteresovaných stran, zejména sociálních partnerů a občanské společnosti, organizovaných na místní, vnitrostátní a evropské úrovni. EHSV očekává, že právní předpisy uvedené v harmonogramu plánu budou plně v souladu s Listinou základních práv a budou podléhat posouzení dopadů, a zdůrazňuje nutnost rozsáhlých konzultací se sociálními partnery a občanskou společností. Veškerá legislativní rozhodnutí by měla být založena na důkazech a brát v potaz názory příslušných zúčastněných stran.

2.1.4. EHSV podporuje cíle stanovené v plánu a myšlenku, že tyto cíle pomohou zaměřit politické úsilí na dosažení výsledků a představují důležitou pobídku k reformám a investicím v členských státech s cílem dosáhnout vzestupné konvergence a dobrých životních podmínek. EHSV také zdůrazňuje, že plán by měl mít konkrétní a hmatatelné základy a opatření v něm zařazená by měla být měřitelná a doplněná monitorovacími rámci, na nichž se společně dohodnou příslušné zainteresované strany a které budou zahrnovat soubor sociálních, environmentálních a ekonomických kritérií.

2.1.5. EHSV souhlasí s hlavními cíli EU a zároveň podporuje výzvu Komise, aby si členské státy dobrovolně stanovily své vlastní vnitrostátní cíle. Výbor je přitom vyzývá, aby byly při stanovování svých cílů ambiciózní, a všechny členské státy tak společně se svými sociálními a občanskými partnery přispěly k dosažení evropských cílů. Zároveň Výbor zdůrazňuje, že bez značného koordinovaného úsilí nebude možné těchto cílů dosáhnout. Stanovení tří hlavních priorit, jimiž jsou tvorba pracovních míst, zvyšování kvalifikace a sociální začleňování, poskytně společný akční rámec, a to i pro provádění národních plánů pro oživení a odolnost.

2.1.6. EHSV vítá, že cíl v oblasti zaměstnanosti je doplněn závazky na podporu inkluzivní zaměstnanosti a snížení rozdílů v zaměstnanosti, a to zejména využitím potenciálu trhu práce, snížením rozdílů v zaměstnanosti žen a mužů na polovinu, snížením míry mladých lidí, kteří nejsou zaměstnaní ani se neúčastní vzdělávání nebo odborné přípravy (NEET), a zajištěním, aby se ostatní nedostatečně zastoupené skupiny účastnily trhu práce v maximální míře své kapacity. Výbor vyzývá Komisi, aby ve spolupráci s členskými státy a sociálními partnery všechny tyto závazky vyčísli.

2.1.7. EHSV rovněž vítá, že plán klade důraz na vzdělávání, dovednosti a celoživotní učení, včetně soustavného prohlubování dovedností a změny kvalifikace, s cílem zlepšit zaměstnatelnost, podpořit inovace, zajistit sociální spravedlnost a odstranit nedostatky v oblasti digitálních dovedností. Výbor přitom již dříve uvedl, že přístup k soustavnému a celoživotnímu učení musí být individuálním právem všech, aby mohli držet krok s vývojem v oblasti digitálních technologií a umělé inteligence a ovlivňovat pokrok, přičemž je nutné zajistit, aby měl člověk i nadále nad věcmi kontrolu (human in command)⁽⁵⁾.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 81, 2.3.2018, s. 145, Úř. věst. C 14, 15.1.2020, s. 1.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 14, 15.1.2020, s. 46, odstavec 1.4.

2.1.8. EHSV navrhuje, aby členské státy v zájmu zefektivnění plánovaného přezkumu v polovině období navázaly konstruktivní dialog se sociálními partnery a zvážily možnost stanovit průběžné cíle pro rok 2025, které umožní vyhodnotit pokrok v první polovině jeho provádění.

2.2. Ke tvorbě pracovních míst a budoucnosti práce

2.2.1. EHSV vítá skutečnost, že plán konstatuje, že pracovní podmínky v EU patří k nejlepším na světě, a zároveň uznává, že nové formy práce přinášejí výzvy i příležitosti. Sociální partneři na evropské i vnitrostátní úrovni mohou spojit síly a spolupracovat s cílem uspokojit potřeby spojené s budoucností práce, dosáhnout vzestupné konvergence a zajistit ochranu a bezpečnost pracovníků bez ohledu na odvětví, v němž pracují, a zemi, v níž žijí. Nezastupitelné místo v rámci tohoto společného úsilí mají v tomto směru sociální partneři na evropské i vnitrostátní úrovni. Plán správně uvádí, že zachování a vytváření nových kvalitních pracovních míst je pro EU prioritou. Krize COVID-19 ukázala, že fungování našich společností závisí na nepostradatelných pracovnících v celé řadě odvětví, jako je doprava, služby, zdravotnictví a zemědělství. Musíme vytvářet nová pracovní místa budoucnosti a stavět při tom na zásadních pracovních místech dneška.

2.2.2. EHSV souhlasí se strategickým přístupem spočívajícím v postupném přechodu od nouzových opatření k opatřením, která mohou přispět k dosažení cíle zaměstnanosti stanoveného v plánu.

2.2.3. EHSV souhlasí s obavami vyjádřenými v plánu, pokud jde o skupiny nejvíce postižené pandemií, mezi něž patří ženy, mladí lidé, pracovníci s nízkou kvalifikací a nízkými platy, dočasní pracovníci, osoby samostatně výdělečně činné a migrující pracovníci.

2.2.4. EHSV se domnívá, že by se mělo sledovat přidělování finančních prostředků EU na tyto priority, a to jak z hlediska zdrojů, které poskytuje Komise, tak z hlediska zdrojů vyčleněných členskými státy a sociálními partnery.

2.2.5. EHSV souhlasí s výzvou Komise, aby členské státy využívaly dostupné prostředky EU na aktivní a účinnou podporu zaměstnanosti.

2.2.6. EHSV podporuje přístup Komise k dopadům digitální transformace práce. EHSV podporuje autonomní rámcovou dohodu o digitalizaci a je připraven spolupracovat se sociálními partnery na případných opatřeních, která na ni budou navazovat.

2.2.7. EHSV bere na vědomí nedávnou výhledovou zprávu OECD o zaměstnanosti pro rok 2020 s názvem „Worker security and the COVID-19 crisis“ (Bezpečnost pracovníků a krize COVID-19)⁽⁶⁾. EHSV uznává, že dobré pracovní podmínky pracovníků podporují celkovou výkonnost podniků, organizací a institucí, v nichž pracují. EHSV očekává, že kromě podpory bezpečnosti a ochrany zdraví pracovníků budou na odpovídající úrovni v souladu se zásadami subsidiarity a proporcionality přijata opatření, která zlepší fungování trhů práce tak, aby přispívaly k hospodářskému růstu, mezinárodní hospodářské soutěži a podporovaly důstojné pracovní podmínky. K zajištění ochrany a bezpečnosti pracovníků a k tomu, aby přispívali k celkové výkonnosti podniků, organizací a institucí, v nichž pracují, je zapotřebí podporovat vývoj na trhu práce, a nikoli jej omezovat.

2.2.8. EHSV očekává, že na odpovídající úrovni budou v souladu se zásadami subsidiarity a proporcionality přijata opatření na podporu vzestupné konvergence, která zlepší fungování trhů práce tak, aby přispívaly k hospodářskému růstu a mezinárodní hospodářské soutěži a podporovaly důstojné pracovní podmínky a dobré životní podmínky.

2.2.9. EHSV zdůrazňuje, že EU musí zůstat plně věrná zásadě, že nemohou existovat žádné pracovníprávní vztahy bez sociální ochrany, a to bez ohledu na jejich povahu. EHSV považuje veškeré formy nehlášené práce za nepřijatelné a vybízí členské státy, aby proti nim zakročily.

2.2.10. EHSV vyzývá Komisi a členské státy k přijetí veškerých nezbytných opatření k tomu, aby digitalizace nevedla k nejistotě a zranitelnosti a zároveň byly plně využity příležitosti, které digitalizace nabízí.

⁽⁶⁾ Výhledová zpráva OECD o zaměstnanosti pro rok 2020: „Worker security and the COVID-19 crisis“ (Bezpečnost pracovníků a krize COVID-19).

2.2.11. EHSV by uvítal silnější propojení mezi ambiciózním cílem v oblasti dovedností, vzdělávání a celoživotního učení a finančními prostředky, které jsou k dispozici pro jeho dosažení. EHSV upozorňuje na skutečnost, že veřejné výdaje na vzdělávání v EU klesly z 5 % v roce 2010 na 4,7 % v roce 2019, a zdůrazňuje, že cílů sociálního pilíře nelze dosáhnout bez větších veřejných investic do vzdělávání. Zdůrazňuje také potřebu veřejných a soukromých investic na podporu odborné přípravy a celoživotního učení a vybízí zaměstnavatele, aby zvyšovali příležitosti pro zaměstnance k učení se prací a k odborné přípravě na pracovišti.

2.2.12. EHSV uznává obavy Komise, pokud jde o ekologickou a demografickou transformaci, a jejich dopad na zaměstnanost a dovednosti. Plán by však mohl být ještě přínosnější, pokud by v tomto ohledu zahrnoval konkrétní dohodnuté závazky a iniciativy, proto by v něm i ve vnitrostátních dokumentech měly být uvedeny další podrobnosti.

2.2.13. Pandemie dolehla obzvláště těžce na mladé lidi. Ze statistik vyplývá, že polovina všech mladých lidí v EU je zaměstnána na dobu určitou. Plán se zabývá riziky, jež souvisejí s nedobrovolným zaměstnáváním na dobu určitou, a mohl by do jisté míry zlepšit kvalitu zaměstnání pro mladé lidi, a to zejména díky přezkumu doporučení o stážích, zaměření na kvalitu nabídek v rámci záruky pro mladé lidi a několika plánovaných iniciativám týkajícím se pracovních podmínek, například pracovníků platform.

2.2.14. Plán sice obsahuje jasná ustanovení, která mají posílit úlohu sociálních partnerů (odborů a zaměstnavatelů) v rámci jednotlivých iniciativ, o úloze organizací občanské společnosti, jako jsou organizace mládeže, které hrají zásadní úlohu při zastupování občanů EU, se však zmiňuje jen okrajově.

2.3. K dovednostem a rovnosti

2.3.1. EHSV sdílí názor Komise, že kvalifikovaná pracovní síla je motorem prosperující zelené a digitální ekonomiky poháněné inovativními nápady a produkty a technologickým rozvojem. Jak stojí v plánu, systémy vzdělávání a odborné přípravy hrají klíčovou roli, pokud jde o položení základů celoživotního učení a zaměstnatelnosti, a budou-li zaměřeny na potřeby trhu práce, mohou pomoci překonat nedostatek kvalifikovaných pracovníků. Vzdělávání a dovednosti by měly být středobodem politických opatření na podporu vytváření pracovních míst.

2.3.2. EHSV podporuje záměr zlepšit celoživotní vzdělávání a vyjadřuje své znepokojení nad přístupem k základním digitálním dovednostem, v nichž stejně jako Komise spatřuje nezbytnou podmínku pro začlenění a účast v digitálně transformované Evropě.

2.3.3. EHSV lituje, že není zařazen žádný cíl týkající se rovnosti žen a mužů v přístupu k celoživotnímu učení, a vyzývá Komisi, aby jej stanovila. EHSV poukazuje na nutnost zohlednění rovnosti žen a mužů ve všech politikách a strategiích EU.

2.3.4. EHSV v současné době připravuje samostatné stanovisko k návrhu směrnice, která má posílit uplatňování zásady stejné odměny mužů a žen za stejnou nebo rovnocennou práci.

2.4. K sociální ochraně a začleňování

2.4.1. EHSV se domnívá, že je třeba vypracovat další návrhy týkající se sociální ochrany a sociálního začleňování. Ztotožňuje se s názorem uvedeným v plánu, že Evropa je domovem nejrovnoprávnějších společností na světě, ve kterých platí nejvyšší standardy pracovních podmínek a široká sociální ochrana. Úroveň chudoby je však v EU i nadále nepřijatelně vysoká a je zapotřebí vyvinout značné úsilí k tomu, aby byly ve všech zemích zajištěny srovnatelné podmínky.

2.4.2. Děti tvoří 20 % osob ohrožených v EU chudobou, což zvláštní zpravodaj OSN pro extrémní chudobu a lidská práva označil za „mimořádně vysoký počet na poměry vyspělých zemí“⁽⁷⁾. EHSV vítá návrhy Komise na Strategii EU pro práva dítěte a doporučení o zavedení evropské záruky pro děti, jakož i cíl vymanit z chudoby do roku 2030 pět milionů

(7) Projev profesora Oliviera De Schuttera.

děti. Znovu vyzývá „k uzavření evropské dohody v oblasti péče (Care Deal for Europe), která by zajistila poskytování kvalitnějších služeb pro všechny v průběhu celého života“⁽⁸⁾, a k tomu, aby členské státy investovaly do dostupnosti vysoce kvalitních, cenově dostupných, přístupných a rozmanitých služeb v oblasti péče. Domnívá se, že vymýcení dětské chudoby by mělo velmi pozitivní dopad na snížení chudoby mladých dospělých a nezaměstnaných.

2.4.3. EHSV je toho názoru, že EU by měla stanovit minimální sociální normy, které by byly plně v souladu s Listinou základních práv. Tento proces by přitom měl být důkladně prokonzultován se sociálními partnery a organizacemi občanské společnosti na úrovni EU i na úrovni jednotlivých států.

2.4.4. EHSV konstatuje, že plán neobsahuje návrh směrnice, nýbrž doporučení⁽⁹⁾ o zaručení minimálního příjmu, který považuje za nezbytný pro boj proti nejzávažnějším formám chudoby.

2.4.5. EHSV se domnívá, že je třeba podniknout výrazné kroky k posílení odolnosti systémů sociálního zabezpečení a jejich koordinace na úrovni EU, a zaručit tak pracovníkům všeobecný přístup k sociální ochraně a zohlednit přitom pravomoci členských států v této oblasti.

2.4.6. Výbor sdílí s Komisí názor, že reformy a investice v oblasti systémů zdravotní péče jsou nezbytné mimo jiné pro zlepšení přístupu ke kvalitní zdravotní péči pro všechny a pro snížení sociálních, územních a ekonomických nerovností v oblasti zdraví. Pokud však Komise podporuje členské státy pouze poskytováním fakticky podložených informací a sdílením osvědčených postupů, pak to nestačí. Je třeba udělat mnohem více a respektovat přitom rozdělení pravomocí: formulovat cíle a úkoly, podporovat investice do infrastruktury, školit pracovníky ve zdravotnictví, vypracovat společné normy kvality a financovat výzkum v oblasti zdraví.

2.4.7. EHSV vítá plán na vytvoření skupiny odborníků na vysoké úrovni, která bude studovat budoucnost sociálního státu. Jako zástupce evropské organizované občanské společnosti a fórum pro sociální a občanský dialog má jedinečné předpoklady k rozvíjení úvah o výzvách, jež jsou v jednotlivých členských státech spojeny s fungováním sociálního státu. Výbor se zasazuje zejména o přijetí fiskálních modelů zohledňujících charakteristiky národního hospodářství a podporujících udržitelný růst, které umožní zachovat přiměřené a odpovídající sociální dávky, podporovat veřejné a sociální služby a spravedlivě rozdělit daňovou zátěž a zároveň podporovat aktivní začlenění na trhu práce a digitální a demografickou transformaci.

2.5. K provádění plánu

2.5.1. EHSV sdílí odhodlání hlav států a předsedů vlád vyjádřené v Portském sociálním závazku pokračovat v prohlubování provádění evropského pilíře sociálních práv na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni, a to s náležitým ohledem na příslušné pravomoci a zásady subsidiarity a proporcionality. EHSV rovněž zdůrazňuje vzájemnou komplementaritu mezi sociálním rozměrem, sociálním dialogem a aktivním zapojením sociálních partnerů a vysoce konkurenceschopným sociálně tržním hospodářstvím.

2.5.2. EHSV upozorňuje, že je třeba sladit financování vnitrostátních politik s cíli a opatřeními plánu. To je další důvod, proč nesmí dojít k návratu k pravidlům Paktu o stabilitě a růstu. Kromě toho musí každá revidovaná pravidla plně usnadnit provádění plánu.

2.5.3. EHSV očekává, že se při provádění plánu zefektivní postupy v oblasti společensky odpovědného zadávání veřejných zakázek, které stanovila a prosazuje Evropská komise. Veřejné zakázky, které představují více než sedminásobek ekvivalentu víceletého finančního rámce a Nástroje pro oživení a odolnost dohromady (odhadem 2 biliony EUR, tj. 14 % HDP ročně), nabízejí obrovský potenciál coby trh, který může stimulovat organizování zaměstnanců, jejich zastupování a kolektivní vyjednávání, udržitelná a kvalitní pracovní místa a udržitelné environmentální postupy.

2.5.4. EHSV znovu potvrzuje význam integrace mezi různými oblastmi politiky pro dosažení sociálního pokroku v těsné návaznosti na hospodářské oživení a prosperitu. Je třeba vytvořit synergie mezi stávajícími a budoucími iniciativami a strategiemi, které spadají pod různé zásady sociálního pilíře. Jeho cíle musí být začleněny a zahrnuty do evropského strategického rámce pro oživení po roce 2020.

⁽⁸⁾ Úř. věst. C 220, 9.6.2021, s. 13.

⁽⁹⁾ Stejně jako před 30 lety – Doporučení Rady 92/441/EHS ze dne 24. června 1992 o společných kritériích, pokud jde o dostatečné prostředky a sociální pomoc v systémech sociální ochrany (Úř. věst. L 245, 26.8.1992, s. 46).

2.5.5. EHSV vyzývá členské státy, aby uznaly a posílily sociální a občanský dialog, a to jak třístranný, tak i dvoustranný, přičemž každý z nich by měl při provádění plánu hrát svou specifickou úlohu.

2.6. Ke vztahu mezi sociálním pilířem a evropským semestrem

2.6.1. EHSV se domnívá, že evropský semestr je vhodným rámcem pro monitorování plánu, přičemž stejnou pozornost je zapotřebí věnovat sociálním a environmentálním cílům a také makroekonomické stabilitě a produktivitě. Vítá tvrzení uvedené v plánu, že národní plány pro oživení a odolnost představují jedinečnou příležitost plánovat a financovat investice a reformy, které podporují sociální oživení se zaměřením na pracovní místa, přičemž zohledňují zelenou a digitální transformaci a provádějí příslušná doporučení pro jednotlivé země v rámci evropského semestru. Plán oprávněně vyzývá členské státy, aby co nejlépe využily evropského semestru a chopily se nebývalé příležitosti, kterou nabízí Nástroj pro oživení a odolnost.

2.6.2. EHSV doporučuje, aby se v rámci evropského semestru pravidelně provádělo hodnocení pokroku na vysoké úrovni, a to případně i na vnitrostátní úrovni, prostřednictvím ukazatelů vypracovaných ve spolupráci se sociálními partnery v souvislosti se začleňováním zásad pilíře a cílů udržitelného rozvoje OSN.

2.6.3. EHSV se domnívá, že plán by měl být nástrojem pro strukturování sociálních politik v EU. Musí být stěžejní součástí obnovené správy ekonomických a sociálních záležitostí zaměřenou na udržitelné a inkluzivní hospodářské oživení a růst a vybavenou monitorovacími ukazateli a postupy, které povedou k doporučením pro jednotlivé země ve všech souvisejících záležitostech.

3. Konkrétní připomínky

3.1. EHSV upozorňuje na nutnost přizpůsobit Evropský statistický systém potřebám monitorování cílů a ukazatelů stanovených v panelu sociálních ukazatelů.

3.2. EHSV souhlasí s názorem uvedeným v plánu, že integrace a aktualizace stávajícího souboru ukazatelů by měla přispět ke komplexnějšímu sledování pokroku při plnění zásad pilíře a měla by pomoci sledovat provádění politických opatření navrhovaných v tomto akčním plánu.

3.3. EHSV souhlasí s tím, že je zapotřebí revidovat koncepci populace v produktivním věku, a vybízí Komisi, aby v této oblasti spolupracovala s členskými státy a zohlednila přitom potřebu začlenit politiky v oblasti stárnutí a práva, která uznává a chrání Listina základních práv.

3.4. EHSV konstatuje, že cíl odborné přípravy používá jako základní úroveň údaj z roku 2016, neboť Evropský statistický systém tento ukazatel zpracovává pouze každých pět let. Měření tohoto ukazatele by mělo probíhat každoročně, aby bylo možné řádně sledovat pokrok.

3.5. EHSV opakuje svůj postoj k práci prostřednictvím platforem a doporučuje, „aby se v EU a členských státech usilovalo o sjednocení pojmů, a práce v ekonomice platforem se tak stala důstojnou“⁽¹⁰⁾.

3.6. EHSV vyzývá Komisi, aby v souvislosti se sociálním zabezpečením uplatňovala uvedenou zásadu, že „zdanění by mělo být přesunuto z práce na jiné zdroje, které více podporují zaměstnanost a jsou v souladu s cíli v oblasti klimatu a životního prostředí, přičemž je třeba chránit příjmy pro přiměřenou sociální ochranu“. Měla by přitom mít na paměti, že zásadním úkolem je zajistit odpovídající pokrytí všech pracovníků na měnícím se trhu práce, při plném respektování zásady uvedené v odstavci 3.2.9 výše, že všechny formy zaměstnání musí mít sociální ochranu.

3.7. EHSV podporuje výzvu Komise adresovanou Evropskému parlamentu a Radě, aby uzavřely jednání o revizi pravidel pro koordinaci sociálního zabezpečení s cílem zlepšit mobilitu pracovníků a zajistit přiměřenou sociální ochranu v rámci EU, aniž by vznikla nadměrná zátěž pro zaměstnance a podniky.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 173, Závěry a doporučení, odstavec 1.8.

3.8. EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby zajistily, že se výsledky ohlášené práce skupiny odborníků pro investice do vzdělávání a odborné přípravy promítnou do opatření, která výrazně posílí systémy vzdělávání a odborné přípravy, zejména pokud jde o plnění cílů stanovených v plánu.

3.9. EHSV se domnívá, že oblast péče je jednou z hlavních výzev v celé EU. EHSV souhlasí s tím, aby byla do plánu zahrnuta iniciativa týkající se dlouhodobé péče, která zajistí lepší přístup lidí v nouzi ke kvalitním službám.

3.10. EHSV s ohledem na úlohu EU jako odpovědného světového lídra znovu připomíná své dřívější doporučení, aby Evropská komise, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD) a Mezinárodní organizace práce (MOP) spolupracovaly se sociálními partnery na všech příslušných úrovních a se širším okruhem organizací občanské společnosti s cílem vypracovat vhodná ustanovení, jež zajistí důstojné pracovní podmínky a potřebnou ochranu⁽¹¹⁾, a také své doporučení týkající se prosazování progresivní, spravedlivé a udržitelné obchodní politiky⁽¹²⁾.

3.11. V této souvislosti EHSV doufá, že by tato společná práce Komise, OECD a MOP mohla vyústit v přijetí úmluvy MOP o platformách⁽¹³⁾. Ve stejném duchu by se mělo usilovat i o regulaci práce na dálku. EHSV připomíná své doporučení, podle něž by měla „Evropská komise, MOP a OECD zahájit společný proces s cílem vypracovat úmluvu MOP o práci z domova. EHSV je rovněž toho názoru, že důstojné podmínky pro práci z domova by měly být součástí agendy důstojné práce MOP a příslušných programů jednotlivých států“⁽¹⁴⁾.

3.12. EHSV se rovněž domnívá, že EU by měla převzít větší odpovědnost a pomoci světu zvládnout pandemii COVID-19. Plán by měl potvrdit účast EU v nástroji COVAX, a to v souladu s projevem předsedkyně Komise Ursuly von der Leyen a jejím prohlášením, že Evropa musí zajistit „že bezpečná vakcína bude k dispozici nejen pro ty, kdo si ji mohou dovolit, ale pro všechny, kdo ji potřebují“⁽¹⁵⁾.

V Bruselu dne 8. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 125, 21.4.2017, s. 10, odstavec 3.9.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 38, odstavec 1.4.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 173, Závěry a doporučení, odstavec 1.14.

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. C 220, 9.6.2021, s. 1. Závěry a doporučení, odstavec 1.14.

⁽¹⁵⁾ Projev o stavu Unie, 16. září 2020.

PŘÍLOHA

Následující protistanovisko bylo v diskusi zamítnuto, obdrželo však alespoň čtvrtinu odevzdaných hlasů (čl. 43 odst. 2 jednacího řádu):

1. Závěry

1.1. EHSV považuje akční plán pro evropský pilíř sociálních práv (dále jen „plán“) za užitečné vodítko pro členské státy i Unii v jejich úsilí o zajištění konkurenceschopnosti, růstu, zaměstnanosti, strukturálních reforem, produktivních investic a dobrých životních podmínek pro lidi. EHSV rovněž zdůrazňuje, že sociální rozměr musí stát na pevných ekonomických základech. Předpokladem sociálního rozměru Unie jsou konkurenceschopnost a vyšší produktivita vycházející z dovedností a znalostí. Je zapotřebí podporovat vývoj na trhu práce, a nikoli jej nadměrně regulovat nebo omezovat. Má-li Evropa obstát v globální konkurenci, v době pokračující digitalizace a vzniku nových obchodních modelů, budou nutné inovace a flexibilita v oblasti zaměstnanosti, pracovní doby a mobility pracovních sil.

1.2. EHSV se ztotožňuje s prioritními oblastmi i s názorem uvedeným v plánu, že Evropa je domovem nejrovnoprávnějších společností na světě, ve kterých platí nejvyšší standardy pracovních podmínek, široká sociální ochrana a rozsáhlý rámec sociálního acquis.

1.3. EHSV připomíná, že provádění evropského pilíře sociálních práv je možné na úrovni EU nebo na úrovni členských států, a to s náležitým ohledem na příslušné pravomoci a zásady subsidiarity a proporcionality. Klíčovou úlohu v této souvislosti sehrává aktivní zapojení sociálních partnerů.

1.4. EHSV připomíná právně nezávaznou povahu sociálního pilíře a zdůrazňuje rozdělení pravomocí mezi EU a členskými státy, v němž sociální politika spadá do působnosti zejména členských států. Pokud EU uvažuje o předložení legislativního návrhu v oblasti sociální politiky, měly by být všechny iniciativy podloženy fakty a prokázáno, že splní svůj účel. Tyto iniciativy by měly též podléhat cílenému testu konkurenceschopnosti a tímto kontrolním opatřením předcházet návrhům, které brání zvyšování konkurenceschopnosti, vytváření většího počtu pracovních míst a dosahování udržitelného růstu.

2. Obecné poznámky

2.1. Článek 3 Smlouvy o Evropské unii stanoví, že vnitřní trh usiluje o udržitelný rozvoj Evropy, založený na vyváženém hospodářském růstu, cenové stabilitě a na vysoce konkurenceschopném sociálně tržním hospodářství směřujícím k plné zaměstnanosti a společenskému pokroku.

2.2. V článku 153 Smlouvy o fungování Evropské Unie je pak zakotveno, že Unie pouze podporuje a doplňuje činnost členských států ve vymezených oblastech sociální politiky. V EU již je etablován rozsáhlý rámec sociálního acquis.

2.3. Evropský parlament, Rada a Komise vyhlásily dne 17. listopadu 2017 v Göteborgu 20 zásad evropského pilíře sociálních práv, které nezměnily primární právo EU. EHSV bere na vědomí zejména preambuli k evropskému pilíři sociálních práv, kde se uvádí: „Na úrovni Unie evropský pilíř sociálních práv nepředstavuje rozšíření pravomocí a úkolů, které jsou Unii svěřeny Smlouvami. Měl by být prováděn v rámci uvedených pravomocí.“

2.4. Evropská rada ve své strategické agendě na období 2019–2024 zdůraznila, že evropský pilíř sociálních práv by měl být prováděn na úrovni EU a členských států, a to s náležitým ohledem na příslušné pravomoci.

3. Provádění

3.1. EHSV považuje plán za užitečné vodítko mj. pro oblasti zaměstnanosti, dovedností, zdraví a sociální ochrany, zdůrazňuje však rozdělení pravomocí mezi EU a členskými státy, v němž sociální politika spadá do působnosti zejména členských států.

3.2. EHSV očekává, že na odpovídající úrovni budou v souladu se zásadami subsidiarity a proporcionality přijata opatření, která zlepší fungování trhů práce a sociálních modelů tak, aby přispívaly k hospodářskému růstu, hospodářské soutěži a sociálnímu rozměru.

3.3. To vyžaduje brát ohled na rozdílnost socioekonomických prostředí a na rozmanitost vnitrostátních systémů, včetně role a autonomie sociálních partnerů.

3.4. EHSV se domnívá, že je třeba dále pokračovat v reformách trhů práce v Evropě, avšak různými způsoby v různých částech Unie, v návaznosti na jejich různé modely trhu práce. V některých členských státech sem mohou patřit opatření týkající se minimálních mezd nebo dosažení nižších nepřímých nákladů práce. V jiných členských státech se může jednat o zavedení pružnějších forem zaměstnání nebo o úpravu systému sociálního zabezpečení s cílem stimulovat zaměstnanost. To znamená, že je třeba upřednostnit nezávazné nástroje.

3.5. Pokud EU uvažuje o předložení legislativního návrhu v oblasti sociální politiky, měly by být všechny iniciativy podloženy fakty a prokázat, že splní svůj účel. Tyto iniciativy by měly též podléhat cílenému testu konkurenceschopnosti a tímto kontrolním opatřením předcházet návrhům, které brání zvyšování konkurenceschopnosti, vytváření většího počtu pracovních míst a dosahování udržitelného růstu.

4. Ekonomický základ, sociální partneři, zaměstnanost a dovednosti

4.1. EHSV konstatuje, že sociální rozměr musí stát na pevných ekonomických základech. Předpokladem sociálního rozměru Unie jsou konkurenceschopnost a vyšší produktivita vycházející z dovedností a znalostí.

4.2. EHSV souhlasí s názorem Komise, že je třeba podpořit kolektivní vyjednávání a propagovat členství v organizacích sociálních partnerů. Významnou úlohu při vytváření funkčních trhů práce zastávají sociální partneři.

4.3. EHSV vítá bod 4 Portského prohlášení o úloze sociálních partnerů: „Sociální rozměr, sociální dialog a aktivní zapojení sociálních partnerů byly vždy základem vysoce konkurenceschopného sociálně tržního hospodářství.“

4.4. EHSV se domnívá, že rozvoji sociálního dialogu a kolektivního vyjednávání nejvíce prospěje, když se stát ani EU nepodílí na stanovení kritérií pro kolektivní smlouvy ani na jejich prosazování a sociální partneři mají v obou záležitostech plnou odpovědnost a autonomii.

4.5. Plán je vhodnou příležitostí demonstrovat, že členské státy a sociální partneři jsou schopni náležitě reagovat na výzvy, jimž trhy práce čelí po pandemii.

4.6. EHSV souhlasí s plánem v tom, že „podpora zaměstnanosti a pracovníků nemůže být úspěšná bez podpory podniků a podnikatelů. Živý průmysl zůstává ústředním bodem budoucí prosperity Evropy a klíčovým zdrojem nových pracovních míst.“ Zaměstnanost se však netvoří novou legislativou nebo jinými závazky, které zvýší zátěž podniků.

4.7. Jak EHSV uvedl, konkurenceschopnost a vyšší produktivita díky dovednostem a znalostem představují vhodný recept na zachování dobrých životních podmínek v evropských společnostech.

4.8. EHSV vítá, že plán klade důraz na vzdělávání, dovednosti a celoživotní učení, včetně průběžného prohlubování dovedností a změny kvalifikace, s cílem zlepšit zaměstnatelnost, podpořit inovace, zajistit sociální spravedlnost a odstranit nedostatky v oblasti digitálních dovedností.

5. Úloha evropského semestru

5.1. EHSV se domnívá, že případní monitorování plánu a příslušných vnitrostátních reforem by se mělo odehrávat v rámci otevřené metody koordinace a evropského semestru. Evropský semestr by měl být využit jako referenční rámec pro podporu úsilí členských států a sociálních partnerů zlepšit pomocí reforem výkon vnitrostátních politik zaměstnanosti a sociálních politik.

5.2. EHSV zdůrazňuje, že srovnávací přehled sociálních ukazatelů navržený v plánu by měl být využit v rámci evropského semestru jako vodítko pro členské státy k reformám trhů práce a sociálního zabezpečení. Monitorování výstupů trhů práce na základě těchto ukazatelů by mělo přispět ke koordinované výměně poznatků z politické praxe na úrovni EU, z níž v kontextu procesu evropského semestru vzejdou odpovídající doporučení pro jednotlivé státy.

5.3. EHSV se domnívá, že stávající koordinační mechanismy členských států i Komise splňují nároky na zapojení všech relevantních zúčastněných stran na vnitrostátní úrovni do provádění pilíře, včetně přezkumu v polovině období. Komise by měla zařadit mezi své priority ve vztahu k členským státům pokyny k použití stávajících koordinačních mechanismů.

5.4. EHSV vyzývá členské státy, aby při formulaci ambiciózních národních plánů pro oživení a odolnost co nejlépe využily evropského semestru a chopily se nebyvalé příležitosti, kterou nabízí Nástroj pro oživení a odolnost. EHSV konstatuje, že nástroj NextGenerationEU je mimořádným nástrojem založeným na článku 122 SFEU a bude se k němu i nadále přistupovat jako k jednorázovému opatření.

Výsledek hlasování:

pro: 93
proti: 149
zdrželo se hlasování: 14

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Unie rovnosti: Strategie práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030

(COM(2021) 101 final)

(2021/C 374/09)

Zpravodaj: **Ioannis VARDAKASTANIS**

Žádost o vypracování stanoviska	Komise, 26. 3. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	21. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	7. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	233/0/2

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV vítá novou strategii EU v oblasti práv osob se zdravotním postižením, která zohledňuje mnoho návrhů Evropského hnutí pro zdravotně postižené a občanské společnosti. Odráží také mnoho návrhů obsažených ve stanovisku EHSV z roku 2019⁽¹⁾, usiluje o provedení Úmluvy OSN o právech osob se zdravotním postižením na úrovni EU a je nezbytnou součástí Unie rovnosti. EHSV je nicméně znepokojen oslabením závazných opatření a přísných právních předpisů provádějících strategii, ale uznává, že tato nová strategie je oproti strategii na období 2010–2020 jasným krokem vpřed.

1.2. Závazek zřídit platformu pro zdravotně postižené je velmi slibný, ale může také zklamat, pokud bude špatně prováděn. Informace o členech, pořadech jednání (s možností zasahovat do bodů pořadu jednání) a výsledcích musí být transparentní. Platforma musí také zajistit, aby organizace osob se zdravotním postižením měly silnou pozici. Domníváme se, že EHSV má čím přispět a musí se na platformě spolupodílet.

1.3. Je třeba posílit vazbu mezi strategií práv osob se zdravotním postižením a významnými investicemi v rámci Nástroje pro oživení a odolnost. Je třeba rovněž zajistit a maximalizovat vazbu na provádění a sledování akčního plánu pro evropský pilíř sociálních práv, a zejména 17. zásady pilíře. EHSV by si přál, aby existoval jasnější a silnější program ze strany Evropské komise, pokud jde o způsob podpory využívání vnitrostátního Nástroje pro oživení a odolnost s cílem pomoci osobám se zdravotním postižením zotavit se po pandemii. Pro zajištění smysluplné konzultace občanské společnosti musí Komise oslovit ty členské státy, které transparentně neinformovaly o svých plánech nebo se neřídily pokyny Komise. Komise se musí také rozhodně postavit proti plánům investic, jež jdou proti Úmluvě o právech osob se zdravotním postižením, jako je tomu v případě investic do ústavní péče.

1.4. EHSV vítá návrh týkající se střediska AccessibleEU, i když v této fázi nesplňuje požadavek Výboru na zřízení Evropské rady pro přístup. Komise musí jasně a transparentně sdělit, jak plánuje tuto agenturu financovat a personálně obsadit a jak zajistit, aby v ní byly zastoupeny osoby se zdravotním postižením – ty musí být zastoupeny interně jako zaměstnanci a odborníci, nejen externě jako konzultované subjekty.

1.5. EHSV důrazně podporuje stěžejní iniciativu týkající se evropského průkazu osob se zdravotním postižením, který má podle něj potenciál přispět k velké změně. EHSV však lituje, že zatím neexistuje žádný závazek, jak zajistit, aby ho členské státy uznávaly. Výbor zdůrazňuje, že je třeba, aby byl průkaz osob se zdravotním postižením proveden prostřednictvím nařízení, takže ho bude možné přímo uplatňovat a vymáhat v celé EU.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 41.

1.6. EHSV podporuje plán na sestavení příručky správné volební praxe věnované účasti občanů se zdravotním postižením na volebním procesu, která je plánována na rok 2023. Podporuje také plánovanou spolupráci s členskými státy, Evropskou sítí pro volební spolupráci a Evropským parlamentem s cílem zaručit politická práva osob se zdravotním postižením na rovnoprávném základě s ostatními. EHSV doporučuje realizovat tyto kroky co nejdříve, aby měly vnitrostátní a místní orgány čas přijmout postupy pro lepší přístup ještě před evropskými volbami v roce 2024.

1.7. Chybí konkrétní opatření, která by řešila potřeby žen a dívek se zdravotním postižením. EHSV požaduje co nejdůležitější nápravu začleněním genderu jako relevantního rozměru do všech opatření, která jsou již ve strategii obsažena. K tomu je třeba přistupovat obzvlášť opatrně v případech opatření, která se zabývají násilím. Zaměření na ženy by rovněž mělo být rozšířeno na rodinné členy poskytující dlouhodobou a neformální péči svým příbuzným se zdravotním postižením, neboť úlohu pečovatele přebírají především ženy. Po přezkumu strategie v polovině období by EHSV uvítal, aby byla v druhé polovině období strategie navržena specifická stěžejní iniciativa týkající se žen se zdravotním postižením.

1.8. Opatření zaměřená na přístup ke spravedlnosti a osoby se zdravotním postižením jako oběti násilí jsou nesmírně důležitá. EHSV se domnívá, že tato opatření, a zejména ta, která se týkají odborné přípravy odborníků v systému soudnictví a pracovníků donucovacích orgánů, musí také poskytnout vodítko k tomu, jak zajistit, aby osobám se zdravotním postižením nebyl odíráán přístup ke spravedlnosti z důvodu zbavení právní způsobilosti nebo aby nebyly vystaveny průtahům při dovolávání se spravedlnosti z důvodu problémů spojených s dostupností, nedostatečné podpory při přijímání rozhodnutí nebo chybějící možné pomoci při komunikaci, jako je tlumočení do znakového jazyka.

1.9. Navrhované pokyny ke zlepšení nezávislého života a začlenění do společnosti jsou bodem, k němuž musí Komise přistupovat obzvlášť pečlivě. Pokyny musí vycházet z velmi jasných definic toho, co chápeme pod pojmem ústavní péče, služby poskytující podporu v komunitě a nezávislý život. EHSV doporučuje Komisi, aby své definice založila na definicích, které stanovila a schválila Evropská skupina odborníků pro přechod od institucionální ke komunitní péči, a na obecné poznámce č. 5 k článku 19 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

1.10. Navrhovaný balíček týkající se zlepšování výsledků v oblasti zaměstnanosti i závazek Komise zlepšit přijímání a začlenění osob se zdravotním postižením do orgánů EU jsou jasnou reakcí na výzvy občanské společnosti. Je třeba rozhodně zdůraznit, jak zásadní je zaměřit se na podporu kvalitního zaměstnání pro osoby se zdravotním postižením s ohledem na pandemii COVID-19⁽²⁾, a v tomto smyslu mohla být strategie odváznější. EHSV důrazně doporučuje, aby se začalo pracovat na stanovení ukazatelů potřebných ke sledování provádění těchto opatření a aby bylo vyvinuto úsilí o sladění těchto opatření s opatřeními v oblasti civilní ochrany a bezpečnosti a ochrany zdraví při práci. Pokud jde o zaměstnanost v členských státech, mohl by ji částečně řešit návrh Komise zahrnout ukazatele týkající se rozdílů v zaměstnanosti zdravotně postižených do nového srovnávacího přehledu sociálních ukazatelů pilíře sociálních práv a do některých dalších ukazatelů zahrnout členění podle zdravotního postižení. EHSV zdůrazňuje, že cílem není jen vyšší míra zaměstnanosti, nýbrž také její kvalita, která osobám se zdravotním postižením umožní dosáhnout díky práci lepšího sociálního postavení. Navrhuje proto, aby srovnávací přehled obsahoval ukazatele kvality zaměstnávání osob se zdravotním postižením, například to, zda mají dlouhodobé pracovní smlouvy na plný úvazek a zda jsou zaměstnány na otevřeném trhu práce. Komise bude muset tvrdě prosazovat cíle stanovené pro členské státy, které určují, do jaké míry by měly do roku 2030 snížit rozdíly v zaměstnávání osob se zdravotním postižením. Přejeme si, aby byly přijaty ambiciózní cíle zaměřené na co největší odstranění jakýchkoli rozdílů v zaměstnanosti, a to se zaměřením na zaměstnanost na otevřeném trhu práce.

1.11. Strategie navrhuje řadu opatření v oblasti vzdělávání. EHSV zdůrazňuje, že kroky v oblasti odborné přípravy učitelů pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami by se měly zaměřit také na vzdělávání učitelů v běžných vzdělávacích zařízeních, pokud jde o poskytování inkluzivní výuky. Členské státy musí být vybízeny k tomu, aby do vzdělávacích zařízení podporujících začleňování přidělovaly pedagogy se vzděláním pro výuku dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, aby se dětem se zdravotním postižením dostalo specializované podpory, kterou mohou potřebovat, a zároveň aby byly součástí běžné školy, kterou navštěvují žáci bez zdravotního postižení.

⁽²⁾ Zdravotní postižení a začlenění na trhu práce: Politické trendy a podpora v členských státech EU

1.12. Návrh aktualizace souboru nástrojů souvisejících s „přístupem k rozvojové spolupráci EU založeném na právech, v němž jsou zahrnuta všechna lidská práva“ je pozitivním krokem. K tomu by měly přispět vnitrostátní a místní organizace osob se zdravotním postižením se sídlem v zemích, kde se tyto investice realizují.

1.13. Kroky v oblasti podpory členských států při provádění Haagské úmluvy z roku 2000 by byly v rozporu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, pokud jde o otázky, jako je nucená léčba a nátlak. Dříve než Komise podnikne další kroky, je tuto otázku třeba řešit ve spolupráci s organizacemi osob se zdravotním postižením.

1.14. EHSV vítá závazek Komise jít příkladem. Je nutné důsledně uplatňovat návrhy týkající se například přístupnosti budov Komise a neodchýlit se od harmonogramu provádění uvedeného ve strategii.

1.15. Jedním ze zásadních návrhů je navrhovaná strategie pro sběr údajů. EHSV zdůrazňuje potřebu zajistit systematictější sběr rozčleněných údajů, případně s využitím krátkého souboru otázek Washingtonské skupiny.

1.16. Očekává se, že rámec pro sledování cílů a opatření strategie bude připraven během roku 2021. EHSV, a zejména jeho skupina pro otázky zdravotního postižení, jsou připraveny pomoci Komisi při jeho navrhování, spolu s organizacemi osob se zdravotním postižením, které by měly být plně a smysluplně zapojeny do celého procesu.

1.17. Ve strategii se uvádí, že osoby se zdravotním postižením by se měly plně zapojit do konference o budoucnosti Evropy. EHSV uvítá splnění tohoto závazku ze strany Evropské komise v podobě zapojení osob se zdravotním postižením a organizací, které je zastupují, do všech oblastí konference, tedy nikoli pouze do těch, jež se specificky týkají zdravotních postižení.

1.18. EHSV vyzývá Evropskou komisi, aby začala připravovat výběr kandidáta EU na členství ve Výboru OSN pro práva osob se zdravotním postižením, a doporučuje vybrat Evropanku se zdravotním postižením.

1.19. Rada EU má při provádění této strategie rovněž zásadní úlohu. EHSV vyzývá Radu, aby se připojila k platformě pro zdravotně postižené a aby urychleně jmenovala koordinátora pro zdravotní postižení, jak je stanoveno ve strategii. Koordinátor pro zdravotní postižení v Radě by měl sloužit jako kontaktní místo Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, jak navrhuje EU v závěrečných připomínkách v rámci přezkumu této úmluvy z roku 2015.

1.20. EHSV rovněž vyzývá hnutí zdravotně postižených, aby bylo proaktivní a usilovalo o to, aby každý krok této strategie plnil to, co slibuje, a prokázalo solidaritu důrazem na platnost těchto opatření též pro osoby se zdravotním postižením z řad přistěhovalců a uprchlíků. Zahájení strategie práv osob se zdravotním postižením je teprve začátek. Skutečnou změnu pro osoby se zdravotním postižením nepřinese samotná strategie, ale spíše síla každé z jejích složek v nadcházejícím desetiletí. Provádění nové strategie by měli v plném rozsahu podporovat sociální partneři a organizace občanské společnosti.

2. Obecné připomínky

2.1. EHSV s potěšením konstatuje, že Strategie EU v oblasti práv osob se zdravotním postižením na období 2021–2030 představuje ve srovnání s předchozí strategií jasný krok vpřed. EHSV rovněž velmi oceňuje konzultační postup Komise a skutečnost, že mnohé návrhy, které EHSV předložil ve svém stanovisku ⁽³⁾, se staly součástí konečné strategie. Ukazuje to rovněž, že Výbor má velký vliv na výsledky nových politik a iniciativ EU.

2.2. EHSV je potěšen tím, že se Komise rozhodla pro sedm stěžejních návrhů s jasnými cíli a termíny splnění. Tato úroveň transparentnosti výrazně usnadní práci EHSV, občanské společnosti a sociálních partnerů při přípravě jejich příspěvku k těmto opatřením.

2.3. Mezi stěžejními návrhy má podle EHSV stěžejní potenciál středisko zdrojů AccessibleEU. Jeho úspěch bude částečně záviset na zdrojích, které mu Komise přidělí, na odbornosti pracovníků, kteří jej budou řídit, a na jeho schopnosti sdružovat odborníky, kteří mohou členským státům předat poznatky skutečné hodnoty.

⁽³⁾ Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 41.

2.4. EHSV vítá návrh na vytvoření celoevropského průkazu osob se zdravotním postižením. To, jak tento průkaz změní životy osob se zdravotním postižením, bude záviset na právech a nárocích, které jeho zavedení poskytne, a na tom, zda budou podniknuty kroky k zajištění jeho prosazení ve všech členských státech.

2.5. Jednou ze silných stránek strategie je způsob, jakým ovlivní vnitřní fungování Komise a její propojení s ostatními institucemi EU. EHSV vítá zejména závazek každoroční výměny názorů mezi Komisí a EHSV. Domníváme se rovněž, že EHSV by měl mít v nové platformě pro zdravotně postižené místo vedle organizací osob se zdravotním postižením.

2.6. Nová strategie se v některých ohledech jeví jako zdráhavý krok vpřed. Strategie vychází z mnoha návrhů obsažených ve stanovisku EHSV⁽⁴⁾, závazek k přijetí nových právních předpisů zde však v podstatě není. Z pěti opatření, která se týkají „tvrdých“ právních předpisů, jde ve čtyřech případech o přezkum stávajících právních předpisů, který již probíhá, a v jednom případě o návrh na prozkoumání možnosti právních předpisů „v případě potřeby“. Nová strategie upřednostňuje takové mechanismy, jako jsou pokyny a sady nástrojů, které sice mohou podpořit prosazování postupů v členských státech, ale nesou s sebou mnohem větší riziko nedodržování předpisů, aniž by bylo členské státy možné pohnat před Soudní dvůr EU.

2.7. Komise ve strategii slíbila, že se bude zabývat určitými otázkami prostřednictvím ostatních strategií a akčních plánů EU, jako je strategie EU pro digitální veřejnou správu a akční plán pro sociální ekonomiku. Komise ne vždy podrobně uvádí, jak přesně budou otázky týkající se zdravotního postižení v rámci těchto strategií řešeny. Je třeba podrobněji uvést, jak přesně toto Komise navrhuje provést.

2.8. EHSV má obavy ohledně kroků v oblasti podpory členských států při provádění Haagské úmluvy z roku 2000, které by byly v rozporu s Úmluvou o právech osob se zdravotním postižením, pokud jde o otázky, jako je nucená léčba a nátlak v lékařských postupech. Dříve než Komise podnikne další kroky, je tuto otázku třeba řešit ve spolupráci s organizacemi osob se zdravotním postižením.

2.9. EHSV se domnívá, že strategie má potenciál dosáhnout skutečné změny, ale že to zcela závisí na tom, jak dobře bude prováděna a jak ambiciózní budou jednotlivá opatření. Pokud Komise a členské státy nebudou ambiciózní při prosazování opatření měnících současný stav, mohla by strategie značně zaostat za očekáváním více než 100 milionů osob se zdravotním postižením v EU.

2.10. EHSV vyzývá hnutí zdravotně postižených, aby se aktivně zasazovalo o to, aby strategie splnila to, co slibuje. Skutečnou změnu pro osoby se zdravotním postižením nepřinese samotná strategie, ale spíše síla každé z jejích složek v nadcházejícím desetiletí.

3. Přístupnost a využívání práv EU

3.1. Druhá a třetí kapitola strategie se týkají opatření souvisejících s přístupností a vyžíváním práv EU. Mezi hlavní opatření patří:

3.1.1. Stěžejní iniciativa na zřízení střediska zdrojů „AccessibleEU“. Toto středisko spojí vnitrostátní orgány odpovědné za provádění a prosazování pravidel týkajících se přístupnosti s odborníky z oblastí přístupnosti, aby sdíleli osvědčené postupy a vyvíjeli nástroje a standardy, jejichž cílem je usnadnit uplatňování práva Unie. To odráží požadavek EHSV na zřízení Evropské rady pro přístup. Komise musí vysvětlit, jak bude toto středisko zdrojů financováno a personálně obsazeno a jak osloví odborníky na přístupnost, osoby se zkušenostmi ohledně otázek týkajících se přístupnosti a organizace osob se zdravotním postižením.

3.1.2. Zavedení evropského průkazu osob se zdravotním postižením do konce roku 2023 za účelem jeho uznávání všemi členskými státy. EHSV s potěšením konstatuje, že jde o přímou reakci na výzvu obsaženou v jeho stanovisku z roku 2019⁽⁵⁾. Úspěch této iniciativy bude záviset na rozsahu nároků, které bude tento průkaz poskytovat, a na tom, zda se všechny členské státy dohodnou na jeho úplném provedení. EHSV vyzývá Komisi, aby byla v otázce evropského průkazu osob se zdravotním postižením ambiciózní, vzhledem k tomu, že půjde o jeden z klíčových výstupů strategie a měřítko, podle něhož budou mnozí hodnotit její úspěch.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 41.

⁽⁵⁾ Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 41, Úř. věst. C 56, 16.2.2021, s. 36.

3.1.3. Vyhodnocení uplatňování směrnice o přístupnosti internetových stránek a posouzení, zda by tato směrnice měla být revidována. Toto hodnocení je příležitostí k analýze toho, zda je tento právní předpis vhodný pro daný účel ve stále digitálnějším veřejném sektoru, zejména po pandemii COVID-19. EHSV se domnívá, že Komise by měla zrušit výjimku z rozsahu směrnice uplatňovanou na některé internetové stránky (např. pro školy, mateřské školy a jesle), neboť tyto případné výjimky mohly mít negativní dopad na osoby se zdravotním postižením, které mohou získat přístup k těmto veřejným službám pouze prostřednictvím digitálních nástrojů. Uvítali bychom také jasnější vysvětlení toho, jaké opatření bude přijato v případě členských států, které požadavky této směrnice nesplní.

3.1.4. Přezkum řady stávajících právních předpisů, konkrétně legislativního rámce souvisejícího s energetickou náročností budov, včetně dopadu na zlepšení přístupnosti v důsledku požadavků na renovace; předpisového rámce o právech cestujících; nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 1315/2013⁽⁶⁾ o hlavních směrech Unie pro rozvoj transevropské dopravní sítě za účelem posílení přístupnosti a balíčku pro městskou mobilitu. I když je EHSV zklamán, že Komise nebyla ambicióznější a nenavrhla více opatření založených na tvrdých právních předpisech, je potěšen, že strategii ovlivnila jeho výzva k přijetí opatření v oblastech přístupnosti zastavěného prostředí a dopravy. EHSV vyzývá Komisi, aby byla v navrhovaných změnách ambiciózní a prosazovala odvážná opatření v oblasti přístupnosti.

3.1.5. Sestavení příručky správné volební praxe věnované účasti občanů se zdravotním postižením na volebním procesu a spolupráce s členskými státy, Evropskou sítí pro volební spolupráci a Evropským parlamentem s cílem zaručit politická práva osob se zdravotním postižením, včetně práva kandidovat ve volbách a dostávat přístupné informace. Komise se bude potřebami osob se zdravotním postižením zabývat rovněž v přehledu o elektronickém hlasování a bude podporovat inkluzivní demokratickou účast. Bude důležité, aby Komise úzce spolupracovala s Evropským parlamentem na zajištění přístupnosti příštích evropských voleb a toho, aby EU šla příkladem.

4. Důstojná životní úroveň a rovná účast

4.1. Čtvrtá a pátá kapitola strategie zahrnují opatření týkající se kvality života a rovnosti. Mezi hlavní opatření patří:

4.1.1. Stěžejní iniciativa o pokynech pro nezávislý život, aby členské státy zlepšily nezávislý život a začlenění do společnosti. EHSV ji považuje za potenciálně zásadní iniciativu. Její působení bude záviset na jasné a přesné definici toho, co představuje ústavní péči, proč je třeba se jí vyhnout a co se rozumí investicemi do komunitních služeb a nezávislého života. Pokyny musí být vypracovány s přispěním osob se zdravotním postižením a jejich zastupujících organizací.

4.1.2. Rámec sociálních služeb s cílem zlepšit poskytování služeb osobám se zdravotním postižením a zvýšit atraktivitu pracovních míst v této oblasti. EHSV se domnívá, že tento rámec se musí zaměřit nejen na to, jak zatraktivnit odvětví sociálních služeb z hlediska platů a pracovních podmínek, ale také jak zajistit, aby poskytovatelé služeb byli odpovídajícím způsobem proškoleni v tom, jak poskytovat podporu dle volby uživatelů služeb, která bude vedena přístupem zaměřeným na člověka a založeným na lidských právech.

4.1.3. Nový balíček o výsledcích osob se zdravotním postižením na trhu práce. Komise bude v rámci tohoto balíčku mimo jiné zajišťovat, aby členské státy důsledně uplatňovaly práva, která uděluje směrnice o rovnosti v zaměstnání, a v roce 2021 podá zprávu o jejím provádění. Komise bude rovněž dohlížet na vypracování akčního plánu pro sociální ekonomiku v roce 2021, včetně příležitostí souvisejících s osobami se zdravotním postižením a začleněním na otevřený trh práce. Osoby se zdravotním postižením čelí mnoha překážkám při přístupu k zaměstnání. EHSV se domnívá, že Komise musí mít jasno v tom, jaké překážky existují a které je třeba řešit nejnaléhavěji. Dále musí zjistit, jak situaci zhoršila pandemie COVID-19. Doporučujeme, aby návrhu balíčku předcházela výzkum nebo průzkum, během něhož budou osoby se zdravotním postižením nebo jejich organizace odpovídat, co chtějí, aby se udělalo. EHSV se rovněž domnívá, že balíček opatření v oblasti zaměstnanosti by se měl zaměřit na schopnost přístupu ke kvalitnímu zaměstnání na otevřeném trhu práce včetně sociální ekonomiky a modelů zaměstnanosti podle projektu D-WISE, přičemž by měl zabránit dalšímu vylučování osob se zdravotním postižením, a měl by oslovit zejména ženy a mladé lidi se zdravotním postižením, kteří hledají práci. Cílem by nemělo být pouze zvýšit míru zaměstnanosti, nýbrž také umožnit osobám se zdravotním postižením dosáhnout díky placené práci lepšího sociálního statusu a finančního zázemí.

⁽⁶⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1315/2013 ze dne 11. prosince 2013 o hlavních směrech Unie pro rozvoj transevropské dopravní sítě a o zrušení rozhodnutí č. 661/2010/EU (Úř. věst. L 348, 20.12.2013, s. 1).

4.1.4. Studie o sociální ochraně a službách pro osoby se zdravotním postižením v roce 2022, po níž budou následovat pokyny na podporu členských států při reformách sociální ochrany, a to se zaměřením na rámce pro posuzování zdravotního postižení. Studie by se měla zaměřit na sociální služby coby základ pro zajištění důstojného života osob se zdravotním postižením a na úlohu rodin a pečovateli. Pokyny by tudíž měly zdůraznit, že služby by měly být schopny naplnit jednotlivé potřeby osob se zdravotním postižením, měly by být etablovány v rámci komunity, a nikoli izolované, a doplňovat by je měly dostatečné příspěvky v invaliditě. Zásadní je, aby se pokyny k reformám sociální ochrany zabývaly vyššími životními náklady osob se zdravotním postižením a požadovaly po členských státech, aby byly flexibilnější a umožnily těmto osobám ponechat si příspěvky v invaliditě bez ohledu na jejich vlastní příjem nebo příjem jejich manžela či manželky nebo partnera. Osoby se zdravotním postižením by měly mít možnost hledat si zaměstnání nebo žít se svým partnerem či vstoupit s ním do manželství, aniž by byly finančně penalizovány.

4.1.5. Strategie pro odbornou přípravu justičních pracovníků se zaměřením na právní předpisy EU v oblasti zdravotního postižení, včetně Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Její součástí bude studie o procesních zárukách pro zranitelné dospělé osoby v trestním řízení a posouzení potřeby legislativních návrhů na podporu a ochranu zranitelných dospělých osob v souladu se strategií v oblasti práv obětí. Komise rovněž poskytne členským státům pokyny ohledně přístupu osob se zdravotním postižením ke spravedlnosti v EU. Bude podporovat členské státy při zvyšování účasti osob se zdravotním postižením jako odborníků v systému soudnictví. EHSV vítá tyto návrhy, které odrážejí doporučení, jež uvedl ve svém stanovisku (7). Oceňuje rovněž, že Komise vyzve Agenturu Evropské unie pro základní práva, aby přezkoumala situaci osob se zdravotním postižením, které žijí v ústavech, v souvislosti s násilím, zneužíváním a mučením. Tato opatření by měla také poskytnout vodítko k tomu, jak zajistit, aby osobám se zdravotním postižením nebyl odpírán přístup ke spravedlnosti nebo aby nebyly vystaveny průtahům z důvodu problémů spojených s přístupností, chybějící způsobilosti k právním úkonům, nedostatečné pomoci při podporovaném rozhodování nebo chybějící pomoci při komunikaci, jako je tlumočení do znakového jazyka. Osvědčené postupy týkající se podporovaného rozhodování by měly být shromažďovány v souladu s články 12 a 13 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Mohlo by být rovněž přínosné prozkoumat, jak členské státy provedly doporučení Komise ze dne 27. listopadu 2013 o procesních zárukách pro zranitelné osoby podezřelé nebo obviněné v trestním řízení (8).

4.1.6. Několik opatření v oblasti vzdělávání. Patří mezi ně podpora členských států při zajišťování pomocných technologií a poskytování přístupného digitálního vzdělávacího prostředí a obsahu v rámci akčního plánu digitálního vzdělávání 2021–2027. Komise také navrhuje soubor nástrojů pro inkluzi v oblasti předškolního vzdělávání a péče, který obsahuje zvláštní kapitolu o dětech se zdravotním postižením. V neposlední řadě Komise členským státům pomůže při dalším rozvoji jejich systémů vzdělávání učitelů s cílem odstranit nedostatky učitelů v oblasti zvláštních vzdělávacích potřeb a umožnit všem odborníkům v oblasti vzdělávání zvládnout rozmanitost a inkluzivní vzdělávání. EHSV je potěšen, že Komise uznává úlohu, kterou může EU hrát při podpoře inkluzivního vzdělávání, zejména elektronického vzdělávání, neboť studující se zdravotním postižením čelili během pandemie COVID-19 mnoha problémům s přístupností. EHSV by však rád zdůraznil, že kroky v oblasti odborné přípravy učitelů pro děti se speciálními vzdělávacími potřebami by se měly zaměřit také na vzdělávání učitelů v běžných vzdělávacích zařízeních, pokud jde o to, jak poskytovat inkluzivní výuku. Komise by měla podporovat začleňování inkluzivního vzdělávání a vybízet členské státy, aby do vzdělávacích zařízení podporujících začleňování přidělovaly pedagogy se vzděláním pro výuku dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Je třeba investovat do poskytování profesního poradenství osobám se zdravotním postižením ve vzdělávacích systémech a zlepšit jej.

4.1.7. V oblasti inkluzivních uměleckých a kulturních, sportovních, volnočasových a rekreačních činností zahrnujících cestovní ruch strategie posílí zapojení tím, že bude aktivní v několika oblastech. Konkrétně bude spolupracovat s běžnými sportovními organizacemi i se sportovními organizacemi pro osoby se zdravotním postižením, podporovat uměleckou tvorbu umělců se zdravotním postižením a využívat finanční prostředky EU k dalšímu zpřístupňování kulturního dědictví a umění osobám se zdravotním postižením.

4.1.8. EHSV lituje, že strategie postrádá ambice ohledně přijetí horizontální směrnice o zákazu diskriminace, která je v posledním desetiletí blokována v Radě. Neexistuje žádný skutečný plán, jak toto zablokování překonat nebo poskytnout alternativu, pokud by Rada nedospěla k dohodě.

4.1.9. EHSV by rovněž uvítal, kdyby byla větší pozornost věnována otázkám souvisejícím se zdravím. Strategie se zaměřuje na plán boje proti rakovině, což vítáme, je však velmi neurčitá ohledně duševního zdraví, přístupu k informacím o zdraví a poskytování zdravotní péče osobám se zdravotním postižením, které stále žijí v ústavech.

(7) Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 41.

(8) Úř. věst. C 378, 24.12.2013, s. 8.

5. Prosazování práv osob se zdravotním postižením v celosvětovém měřítku

5.1. Šestá kapitola strategie zahrnuje opatření související s prosazováním práv osob se zdravotním postižením v celosvětovém měřítku. Mezi hlavní opatření patří:

5.1.1. Posílení shromažďování údajů o osobách se zdravotním postižením v rámci humanitární pomoci financované EU, například podporou využívání krátkého souboru otázek Washingtonské skupiny. Jedná se o vynikající návrh, který reaguje na požadavky, které již dříve vznesl EHSV. Výbor by uvítal, kdyby se ve všech ohledech zlepšil sběr rozčleněných údajů, zejména pokud jde o osoby žijící v ústavech. EU by rovněž měla podporovat provádění Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením a prosazovat celosvětovou ratifikaci.

5.1.2. Aktualizace souboru nástrojů souvisejících s „přístupem k rozvojové spolupráci EU založeném na právech, v němž jsou zahrnuta všechna lidská práva“ v roce 2021. Mělo by se tak dít nejen ve spolupráci s organizací zdravotně postižených v EU, ale také s vnitrostátními a místními organizacemi osob se zdravotním postižením se sídlem v zemích, kde se tyto investice realizují.

5.1.3. Zajištění systematického používání ukazatele Výboru pro rozvojovou pomoc OECD souvisejícího se zdravotním postižením ke sledování investic pro osoby se zdravotním postižením za účelem cíleného monitorování financování z EU. EHSV s potěšením konstatuje, že jeho návrh uvedený ve stanovisku SOC/616⁽⁹⁾ byl vzat v potaz.

6. Provádění strategie a jít příkladem

6.1. Sedmá a osmá kapitola strategie se týkají opatření souvisejících s prováděním strategie a toho, jak Komise za tímto účelem změní svou strukturu a způsob práce. Mezi hlavní opatření patří:

6.1.1. Každoroční výměna názorů s EHSV. EHSV s potěšením konstatuje, že jeho zapojení do provádění strategie bude formalizováno, a těší se na trvalou strukturovanou spolupráci. Rovněž je potěšen tím, že Komise bude také pořádat pravidelná setkání na vysoké úrovni s Evropským parlamentem, Radou a ESVČ za účasti organizací zastupujících osoby se zdravotním postižením.

6.1.2. Zřízení platformy pro zdravotně postižené, která nahradí skupinu na vysoké úrovni pro otázky zdravotního postižení. Platforma bude podporovat provádění strategie i vnitrostátních strategií týkajících se osob se zdravotním postižením. Spojí vnitrostátní kontaktní místa Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením, organizace osob se zdravotním postižením a Komisi. Poskytne fórum pro diskusi o hodnocení OSN ohledně provádění této úmluvy ze strany členských států. EHSV vkládá do této nové struktury, která slibuje větší otevřenost a transparentnost než skupina na vysoké úrovni, velké naděje.

6.1.3. Obnovená strategie v oblasti lidských zdrojů na podporu přijímání a kariérních vyhlídek zaměstnanců se zdravotním postižením, včetně „kanceláře pro rozmanitost a inkluzi“, která bude dohlížet na vypracovávání a provádění opatření na podporu rozmanitosti a začleňování napříč Komisí. EHSV to považuje za jedno z nejslibnějších opatření v rámci strategie a doufá, že povede ke skutečnému růstu přijímání osob se zdravotním postižením do institucí EU. EHSV rovněž s potěšením konstatuje, že Komise bude aktualizovat cílenou komunikační a informační strategii úřadu EPSO a posílí podávání zpráv vedoucích pracovníků všech útvarů Komise o rozmanitosti a přiměřenou úpravu pro zaměstnance se zdravotním postižením.

6.1.4. Zlepšení přístupnosti všech služeb Komise v oblasti audiovizuálních sdělení a grafického designu do roku 2023. EHSV tento krok vítá a vyzývá Komisi, aby spolupracovala s odborníky na přístupnost s cílem zajistit co nejvyšší úroveň přístupnosti.

6.1.5. Zajištění přístupnosti všech nově obsazených budov Komise. Komise rovněž zajistí přístupnost míst, kde se pořádají akce Komise, a to, aby do roku 2030 všechny budovy Komise splňovaly evropské normy přístupnosti. EHSV naléhavě vyzývá Komisi, aby toto bez výjimky splnila.

6.1.6. Vypracování strategie pro sběr údajů, v jejímž rámci budou odpovídajícím způsobem řízeny členské státy a která poskytne analýzu stávajících zdrojů údajů a ukazatelů, včetně správních údajů. EHSV zdůrazňuje potřebu shromažďovat rozčleněné údaje, případně s využitím krátkého souboru otázek Washingtonské skupiny, jak je již zmíněno ve strategii.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 41.

6.1.7. Zveřejnění rámce pro sledování cílů a opatření této strategie, po kterém bude následovat vypracování nových ukazatelů zdravotního postižení a v roce 2024 vyhotovení zprávy o strategii, v níž bude posouzen pokrok při jejím provádění a v případě potřeby aktualizovány její cíle a opatření. EHSV, a zejména jeho skupina pro otázky zdravotního postižení, jsou připraveny podpořit Komisi při navrhování tohoto rámce, spolu s organizacemi osob se zdravotním postižením. EHSV je potěšen, že bylo stanoveno datum zprávy o provádění, které je načasováno tak, aby Komisi umožnilo napravit případné nedostatky během trvání strategie.

V Bruselu dne 7. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu doporučení Rady, kterým se zavádí evropská záruka pro děti

(COM(2021) 137 final)

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Strategie EU pro práva dítěte

(COM(2021) 142 final)

(2021/C 374/10)

Zpravodajka: **Kinga JOÓ**

Spoluzpravodajka: **Maria del Carmen BARRERA CHAMORRO**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 31. 5. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Rozhodnutí předsednictva	23. 3. 2021
Odpovědná sekce	Zaměstnanost, sociální věci, občanství
Přijato v sekci	21. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	7. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	231/0/2

1. Závěry a doporučení

1.1. V celé EU vyrůstá v ohrožení chudobou a sociálním vyloučením jedna čtvrtina dětí, což je nepřijatelné množství, a proto je nutný koordinovaný evropský přístup založený na silných politických a právních rámcích, aby se tento trend zvrátil a prolomil se mezigenerační cyklus znevýhodnění. Je zapotřebí ambiciózní cíl usilující o vymaření nikoli jen pěti milionů dětí, ale všech dětí z chudoby do roku 2030.

1.2. Je zásadní začlenit práva dětí do tvorby politik. Děti se dotýká prakticky každá oblast politiky, a je proto nutný celospolečenský přístup, aby se zajistilo, že různé politiky (týkající se rodiny, vzdělávání, ekonomiky, digitálního světa, životního prostředí, bydlení) budou mít posilující a dlouhodobé pozitivní dopady na zdravý a dobrý životní podmínky dětí. Je třeba neodkladně přijmout integrovaný přístup a horizontální opatření na unijní, vnitrostátní, regionální i místní úrovni, aby se obsáhly všechny důležité oblasti, které mohou mít dopad na životy dětí dnes i v budoucnosti.

1.3. EHSV doporučuje, aby národní akční plány evropské záruky pro děti zahrnovaly soubor dvou a vícegeneračních opatření k rozvoji podpor pro děti i jejich rodiče, neboť zranitelnost dětí nelze řešit bez řešení zranitelnosti jejich rodin. Rodiče a pečující osoby je třeba podporovat nejrůznějšími opatřeními, jako jsou dostatečný příjem, rovnováha pracovního a soukromého života, nástup na přiměřeně placenou mateřskou, otcovskou a rodičovskou dovolenou, pečovatelská dovolená, flexibilní pracovní podmínky a pracoviště vstřícná k potřebám rodin.

1.4. Jak je uvedeno v článku 2 SEU, lidská práva a práva dětí jsou závazná pro všechny členské státy. Je nutný silnější celoevropský politický rámec pro práva dítěte a řada zúčastněných stran jej požaduje. Organizovaná občanská společnost, především sociální služby, organizace zabývající se dětmi, organizace zaměřené na rodiny a poskytovatelé formálního a neformálního vzdělávání, musí být konzultována a řádně zapojena do přípravy národních akčních plánů a do jejich mechanismů monitorování. Účinné provádění těchto dvou rámců EU, jejichž účelem je ukončení chudoby a podpora zdravých a dobrých životních podmínek dětí, může nejlépe podpořit cílená činnost.

1.5. Pouze 11 zemí vyčlenilo zvláštní finanční prostředky z ESF+ na vymanění dětí z chudoby, zatímco řada dalších členských států se svými údaji o ohrožení dětí chudobou velmi přiblížila průměru v EU. EHSV doporučuje, aby finanční prostředky z ESF+ na vymanění dětí z chudoby vyčlenily všechny členské státy a uvedených 5 % považovaly za minimální výši. Je rovněž nutné zlepšit shromažďování údajů roztríděných podle kvality, a přispět tak ke sledování pokroku v úsilí o ukončení dětské chudoby a sociálního vyloučení.

1.6. EHSV doporučuje, aby členské státy poskytovaly přístup k předškolnímu vzdělávání a péči, ke vzdělávání, školním aktivitám a zdravotní péči pro všechny, nebo aby tyto služby poskytovaly bezplatně. Případně mohou pomoci vhodných peněžitých dávek zajistit, aby děti tyto klíčové služby využívaly bez toho, že by pro rodiny představovaly dodatečnou finanční zátěž.

1.7. EHSV doporučuje, aby členské státy při přípravě národních plánů záruky pro děti případně upřesnily cílovou věkovou skupinu, a konstatuje, že práva dětí se vztahují na všechny osoby mladší 18 let. Je to obzvláště důležité pro zajištění doplňkovosti rámců, jako je záruka pro děti a záruka pro mladé lidi, a to v nejlepším zájmu příjemců.

1.8. EHSV apeluje na Komisi, aby Strategii pro práva dítěte horizontálně koordinovala s dalšími nedávno schválenými evropskými strategiemi, jako jsou strategie pro rovnost žen a mužů, strategie pro rovnost LGBTIQ osob, strategie pro Romy a strategie pro práva osob se zdravotním postižením.

2. Úvod

2.1. Práva dětí jsou lidská práva všech osob mladších 18 let. Ochrana práv dítěte je cílem Evropské unie, jak je uvedeno v čl. 3 odst. 3 SEU a v článku 24 Listiny základních práv EU. Rada Evropy prosazuje a chrání lidská práva dětí na základě Evropské úmluvy o lidských právech a Strategie pro práva dítěte (2016–2021) a dalších příslušných právních norem. Podle Úmluvy Organizace spojených národů o právech dítěte (UNCRC) má každá osoba mladší 18 let na světě právo na stejný soubor občanských, politických, ekonomických, sociálních a kulturních práv, bez ohledu na svůj etnický původ, pohlaví, náboženské vyznání, jazyk, dovednosti, migrační status, sexuální orientaci nebo jakýkoliv jiný status. V tomto případě se uplatňuje i Úmluva OSN o právech osob se zdravotním postižením (UNCRPD) a cíle udržitelného rozvoje OSN.

2.2. Dne 4. června 2007 bylo spuštěno každoroční Evropské fórum pro práva dítěte. Tato platforma umožňuje dialog mezi orgány EU a dalšími zúčastněnými stranami a každý rok monitoruje činnosti EU v oblasti práv dětí. EHSV přijal v roce 2010 stanovisko Dětská chudoba a dobré životní podmínky dětí⁽¹⁾ a v roce 2011 přijal stanovisko Agenda EU v oblasti práv dítěte⁽²⁾, v němž vyzývá členské státy, aby děti podporovaly všemi možnými způsoby.

2.3. Dne 20. února 2013 přijala Komise doporučení k posílení práv dětí, snížení dětské chudoby a zlepšení životních podmínek dětí.⁽³⁾ Dne 24. listopadu 2015 vyzval Evropský parlament Komisi a členské státy EU, aby zavedly záruku pro děti a programy nabízející podporu a příležitosti rodičům, díky nimž by mohli uniknout sociálnímu vyloučení a zapojit se na trhu práce.⁽⁴⁾ Dne 13. prosince 2017 vyhlásily Parlament, Rada a Komise evropský pilíř sociálních práv, který se rovněž zaměřuje na téma „Péče o děti a podpora dětí“⁽⁵⁾ (zásada 11). Evropský pilíř sociálních práv též vyhláší právo na ochranu před chudobou a právo na zvláštní opatření pro zvýšení rovných příležitostí. V návaznosti na to Komise v červenci 2020 zadala studii proveditelnosti⁽⁶⁾ a v srpnu 2020 zahájila veřejné konzultace o záruce pro děti a o plnění Strategie EU pro práva dítěte.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 34.

⁽²⁾ Úř. věst. C 43, 15.2.2012, s. 34.

⁽³⁾ Úř. věst. L 59, 2.3.2013, s. 5.

⁽⁴⁾ Usnesení Evropského parlamentu (2015) o snižování nerovností se zvláštním zaměřením na dětskou chudobu (Úř. věst. C 366, 27.10.2017, s. 19), bod 46.

⁽⁵⁾ Interinstitucionální vyhlášení evropského pilíře sociálních práv.

⁽⁶⁾ Feasibility study for a child guarantee, final report (Studie proveditelnosti záruky pro děti, závěrečná zpráva).

2.4. Dne 24. března 2021 Komise s podporou Evropského parlamentu ⁽⁷⁾ přijala první komplexní Strategii EU pro práva dítěte na období 2021–2024 a rovněž návrh doporučení Rady, kterým se zavádí evropská záruka pro děti.

3. Obecné připomínky ke Strategii EU pro práva dítěte a návrh Komise týkající se evropské záruky pro děti

3.1. Strategie EU pro práva dítěte je politický rámec založený na právech, který začleňuje práva dětí coby průřezovou problematiku do všech politik a právních předpisů EU. Návrh doporučení Rady o evropské záruce pro děti je právně závazný a má jasný soubor prováděcích činností, cílů a opatření, jež má EU podrobně monitorovat. EHSV oba návrhy vítá a domnívá se, že jejich provádění podpoří úsilí o prosazování dobrých životních podmínek dětí a zmírňování dětské chudoby na evropské i vnitrostátní úrovni.

3.2. Děti jsou nejzranitelnějšími členy společnosti a nedokáží samy řešit ohrožení chudobou a sociálním vyloučením. Násilí páchané na dětech je rozšířené ve všech formách. Pandemie COVID-19 vedla k nárůstu určitých forem násilí, jak v mnoha členských státech uvádí policie a další služby, například linky pomoci dětem, které čelí rostoucímu počtu případů ⁽⁸⁾. Podle údajů Eurostatu z roku 2019 vyrůstalo 18 milionů respektive 22,2 % dětí v EU v ohrožení chudobou a sociálním vyloučením a toto číslo kvůli sociálně-ekonomickým důsledkům pandemie pravděpodobně ještě vzroste ⁽⁹⁾. Každé čtvrté dítě v EU vyrůstá v rodině s nejtěžšími podmínkami, která potřebuje podporu, aby se prolomil cyklus mezigenerační chudoby.

3.3. **Děti se vyjádřily k právům a budoucnosti, které si přejí**, v průzkumu s názvem *Our Europe. Our Rights. Our Future* ⁽¹⁰⁾ (Naše Evropa, naše práva, naše budoucnost), jenž přispěl k utváření Strategie EU pro práva dítěte i evropské záruky pro děti. Pět organizací na ochranu práv dětí celkově shromáždilo přes 10 000 názorů dětí. Podle zjištění je zřejmé, že názory dětí musí napomáhat koncepci hospodářských, sociálních, právních a politických rámců a priorit EU.

3.4. **Strategie EU pro práva dítěte zaujímá ucelený přístup** a jejím zastřešujícím cílem je vybudovat lepší život pro děti v EU a na celém světě v šesti důležitých oblastech: i) účast dětí na politickém a demokratickém životě EU; ii) socioekonomické začlenění, vzdělání a zdraví; iii) prevence a ochrana před všemi formami násilí a diskriminace; iv) soudnictví vstřícné k dětem; v) děti v digitálním věku a vi) globální rozměr práv dítěte. **Návrh doporučení Rady, kterým se zavádí evropská záruka pro děti**, se soustřeďuje na sociálně-ekonomické začleňování a přístup dětí v nouzi k řadě klíčových služeb, jimiž jsou předškolní vzdělávání a péče, vzdělávání a školní aktivity, přístup ke zdravotní péči a přístup ke zdravé výživě a odpovídajícímu bydlení. Přispívá ke Strategii EU pro práva dítěte se zaměřením na děti, které žijí v EU.

3.5. Strategie požaduje inkluzivnější a systémovější účast dětí na místní, celostátní a unijní úrovni. Toho bude dosaženo prostřednictvím **nové platformy EU pro účast dětí**, která má být zřízena ve spolupráci s Evropským parlamentem a organizacemi zabývajícími se právy dítěte s cílem zajistit větší účast dětí na rozhodovacím procesu.

3.6. Strategie požaduje, aby **děti vyrůstaly v bezpečí před násilím a vykořisťováním**. Děti mohou být oběťmi, svědky nebo pachateli násilí. Podle zpráv MOP je mnoho dětí vykořisťováno na trhu práce a využíváno k nuceným pracím, včetně sexuálního vykořisťování a prostituce. Strategie rovněž požaduje **soudnictví vstřícné k dětem** a poukazuje na to,

⁽⁷⁾ Usnesení Evropského parlamentu (2021) o právech dítěte s ohledem na strategii EU pro práva dítěte.

⁽⁸⁾ Regionální kancelář WHO pro Evropu, *The rise and rise of interpersonal violence – an unintended impact of the COVID-19 response on families* (Nárůst násilí mezi osobami – nezamýšlený dopad reakce na COVID-19 na rodiny) (2020).

⁽⁹⁾ UNICEF, *Supporting Families and Children Beyond COVID-19 – Social protection in high-income countries* (Podpora rodin a dětí nad rámec COVID-19 – sociální ochrana v zemích s vysokými příjmy) (2021).

⁽¹⁰⁾ UNICEF, *Children speak up about the rights and the future they want* (Děti se vyslovují k tomu, jaká chtějí práva a budoucnost) (2021).

že soudní řízení musí být přizpůsobena jejich věku a potřebám a musí v první řadě zohledňovat nejlepší zájem dítěte. Je třeba zajistit, aby bylo soudnictví dětem přístupné, což by umožnilo usilovat o plné uznání a uplatňování práv dětí a zároveň zachovat účinnost soudních řízení, mimo jiné prostřednictvím specializované odborné přípravy soudních úředníků.

3.7. Rodinné prostředí je klíčové pro to, aby děti mohly prospívat. Ve své **strategii pro rovnost žen a mužů** na období 2020–2025 Komise zdůrazňuje, že v sociálním začleňování dětí hraje zásadní úlohu spravedlivé sdílení povinností týkajících se péče o děti mezi rodiči. Pandemie COVID-19 měla nepřiměřený sociálně-ekonomický dopad na ženy a rodiče musí více než kdy dříve spolupracovat v nejlepším zájmu dítěte jako tým. Provádění záruky pro děti a Strategie pro práva dítěte musí být spojeno s klíčovými iniciativami evropského pilíře sociálních práv, jako je provádění směrnice EU o rovnováze mezi pracovním a soukromým životem.

3.8. V EU existují nejrůznější rodinné modely, včetně duhových rodin s jedním nebo více členy z řad LGBTIQ osob. V souladu se **strategií Komise pro rovnost LGBTIQ osob** na období 2020–2025 musí být děti z duhových rodin chráněny, zejména v mezinárodních situacích, kdy v důsledku rozdílů v rodinném právu jednotlivých členských států nemusí být po překročení vnitřních hranic EU uznávány rodinné vazby. V souladu se **strategií práv osob se zdravotním postižením** na období 2021–2030 musí mít děti se zdravotním postižením stejné právo na začlenění do komunity a stejné možnosti volby jako ostatní. Jak uvádí **strategický rámec EU pro rovnost, začlenění a účast Romů** na období 2020–2030, je třeba řešit sociální rozvoj romských dětí. Předcházení diskriminaci na základě sexuální orientace, pohlavní identity/vyjádření pohlavní identity a pohlavních znaků, zdravotního postižení nebo etnického původu musí být podporováno od útlého dětství.

3.9. Návrh týkající se **záruky** poskytuje členským státům pokyny a zdroje na podporu dětí v nouzi vzhledem k **silné souvislosti mezi sociálním vyloučením dětí a nedostatečným přístupem ke klíčovým službám**. Mezi zranitelné děti patří i) děti bez domova nebo děti zakoušející závažnou deprivaci v oblasti bydlení; ii) děti se zdravotním postižením; iii) děti pocházející z přistěhovaleckého prostředí; iv) děti s menšinovým rasovým nebo etnickým původem (zejména Romové); v) děti v alternativní (zejména ústavní) péči a vi) děti v nejistých rodinných situacích.

3.10. **Záruka** je strategický rámec, který řídí činnosti 27 členských států prostřednictvím **národních akčních plánů zaměřených na provádění záruky a na domácnosti s dětmi ohroženými chudobou a sociálním vyloučením**. Doporučení musí schválit Rada EU a všechny členské státy budou mít poté šest měsíců na přípravu národních akčních plánů evropské záruky pro děti. Návrh týkající se záruky zdůrazňuje, že zajištění přístupu ke službám je sice důležitou součástí řešení sociálního vyloučení dětí, avšak **je třeba jej zasadit do širšího přístupu a podpůrného rámce sociální a rodinné politiky**.

3.11. **Strategie formuluje doporučení pro opatření na úrovni EU i členských států** v různých politikách a programech financování, které mají dopad na zdraví a dobré životní podmínky dětí, jako jsou fondy EU, migrace, zdravotní péče, bydlení, vzdělávání, hospodářství, životní prostředí a digitální transformace.

3.12. Komise podá zprávy o pokroku strategie na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni na výročním Evropském fóru pro práva dítěte. Vyhodnocení strategie bude provedeno na konci roku 2024 a zapojí se do něj děti. Komise bude **monitorovat pokrok záruky pomocí souboru nástrojů**, včetně evropského semestru.

3.13. Národní akční plány by měly obsahovat **transparentní údaje o využívání fondů EU a vnitrostátních fondů** spolu s časovým harmonogramem činností. Členské státy mohou na podporu svých činností čerpat z fondů EU, zejména z fondu ESF+ a nástroje Next Generation EU. ESF+ má v této oblasti zvláštní cíl a vyčleňuje finanční prostředky na boj proti dětské chudobě. Podle nového nařízení **budou muset členské státy EU, v nichž byla průměrná míra dětské chudoby vyšší než průměr v EU (23,4 %) v letech 2017–2019, přidělit nejméně 5 % finančních zdrojů z ESF+ na boj proti dětské chudobě**.

4. Zvláštní připomínky ke Strategii EU pro práva dítěte

4.1. **Strategie EU pro práva dítěte je velmi potřebný rámec Evropské unie na ochranu práv dětí a posílení jejich postavení.** Dospělí mohou volit a v případě porušení svých práv mají přístup k prostředkům právní nápravy a k formálním postupům podávání stížností, avšak děti jsou z těchto nástrojů často vyloučené. V postupu tvorby politik tedy nemají žádný hlas a vlády o jejich zájmech nemusí vědět, pokud není vyvíjeno vědomé a systematické úsilí na jejich ochranu a prosazování.

4.2. V zájmu co největší účinnosti vyžaduje smysluplná účast dětí rozsáhlé změny v politické a institucionální struktuře a také změny postojů, hodnot a kulturních zvyklostí tak, aby byly děti uznány jako občané a zúčastněné strany. K podpoře účasti dětí a k tomu, aby bylo možné naslouchat jejich názorům a požadavkům, je třeba budovat kapacity jak pro děti, tak pro dospělé, a to i prostřednictvím neformálních aktivit poskytovaných subjekty občanské společnosti ve školním prostředí i mimo něj. **Konference o budoucnosti Evropy představuje vynikající příležitost, jak uvést zapojení dětí do praxe, a EHSV se rovněž bude zabývat způsobem, jak zvýšit účast dětí.**

4.3. **Dítě je jednotlivec i člen rodiny a komunity,** který má práva a povinnosti přiměřené věku a úrovni vývoje a právo na kvalitu života. Rodiče a pečující osoby mají zásadní význam pro kognitivní, tělesný i citový vývoj dítěte. Vřelé a vzájemně prospěšné vztahy (pra)rodičů a dětí jsou klíčovým prvkem dobrých životních podmínek a odolnosti dětí. Klíčovou rolí v rozvoji dětí také hrají sourozenecké vztahy. Tyto vztahy jsou o to důležitější u dětí v alternativní péči, a sourozenci by tak měli mít možnost zůstat spolu, pokud to není v rozporu s jejich nejlepším zájmem. Politiky musí upřednostňovat investice do dětí a jejich rodin a zajistit poskytování odpovídající a vysoce kvalitní podpory prostřednictvím systémového vícegeneračního přístupu k podpoře rodin ve výchově dětí pomocí pozitivních rodičovských dovedností.

4.4. Iniciativa podporující rozvoj a posílení integrovaných systémů ochrany dítěte stanovených ve strategii by měla být doplněna o opatření k předcházení všem formám násilí páchaného na dětech. Násilí, které děti utrpěly nebo jehož byly svědky, může mít dlouhodobé dopady na jejich tělesný, citový a duševní vývoj. Je zapotřebí plán zapojující všechny úrovně správy od EU až po obecní úroveň s cílem **předcházet násilí páchanému na dětech a řešit jej.** Tento plán se musí zabývat vystavení všem formám násilí, zneužívání a zanedbávání, včetně fyzického a psychického násilí, sexuálního násilí, násilí na internetu, domácího, institucionálního násilí a násilí ve školách. Měly by se řešit průřezové zranitelnosti, například zvýšené riziko, jemuž čelí dívky, děti (a zejména dívky) se zdravotním postižením, děti žijící ve zranitelných situacích a domácnostech, kde se projevují tendence k násilí. V případě nezletilých pachatelů násilí je kromě soudních řízení vstřícných k dětem rovněž zapotřebí institucionální zázemí příznivé pro děti, aby se usnadnilo jejich plné opětovné začlenění do společnosti. Tísňové linky a další podobné služby poskytované nevládními organizacemi na podporu dětí a rodin by měly být financovány ze strukturálních prostředků, aby byla zajištěna udržitelnost a účinnost.

4.5. Právy dětí je také třeba se zabývat v klíčových sférách vlivu, které mají dopad na dobré životní podmínky dětí a jejich rodin. Činitelé s rozhodovací pravomocí by měli systematicky **zohledňovat práva dětí** s cílem posoudit dopad iniciativ, které mohou mít vliv na děti a jejich práva. V tomto ohledu, jde-li o práva dětí v rámci vztahů se třetími zeměmi, je důležité v případě potřeby jednat rychle a účinně. Strategie takovému zastřešujícímu přístupu zaujímá a tento přístup musí být v procesu provádění a hodnocení ústřední. Při provádění strategie by měl dále členským státům pomáhat soubor osvědčených postupů, které již existují v jiných zemích a přinášejí dobré výsledky.

4.6. Děti jsou nejméně odpovědné za změnu klimatu, a přesto nesou největší břemeno jejího dopadu. Strategie odkazuje na dopad environmentální a klimatické krize na děti, ale měla by jít ještě dál a **zajistit, že environmentální politiky a právní předpisy pojmu fyzické a duševní zdraví dětí jako výchozí bod s cílem snížit vystavení dětí environmentálním rizikům.** Děti jsou vůči environmentálním rizikům citlivější a zranitelnější než dospělí.

4.7. Příští generace pravděpodobně zažije úplné splnutí života offline a online. Toto je přístup, který zaujímá strategie: **začleňování práv dětí v digitálním světě tak, aby obstál v budoucnosti.** V dnešní době čím dál více dětí používá digitální zařízení v čím dál mladším věku. Potřebujeme dostupná digitální prostředí, která budou standardně fungovat pro

všechny děti, s přísnou regulací v zájmu bezpečnějšího internetu, a to za podpory vzdělávání k digitálnímu občanství. Děti mají právo na přístup k online informacím z různých zdrojů a neměly by podléhat samoučícím algoritmům nebo reklamním obchodním modelům, které vedou k informacím nízké kvality.

4.8. Děti se mohou od útlého dětství stát obětí kyberšikany, která může způsobit závažné nebo dokonce fatální problémy týkající se duševního zdraví. Děti se rovněž stávají oběťmi sexuálního zneužívání na internetu, k němuž více než kdy dříve docházelo v období omezení volného pohybu osob, kdy významně vzrostl objem sdílení dětské pornografie na internetu⁽¹¹⁾. **Předcházení jakékoliv podobě násilí na internetu a boj proti němu mají zásadní význam pro bezpečnost dětí na internetu.**

4.9. Práva dětí, zejména těch mladších, by měly dodržovat všechny sdělovací prostředky a všichni inzerenti a děti by měly být **chráněny jako spotřebitelé**. Je to zvláště důležité v souvislosti se zdravou výživou, která je dostupná a pochází z environmentálně udržitelných zdrojů. Strategie navrhuje vypracovat osvědčené postupy a dobrovolný kodex chování s cílem omezit marketing výrobků s vysokým obsahem cukru, tuku a soli zaměřený na děti. Je zapotřebí soudržná tvorba politik, přísnější legislativní kontroly informací o výrobcích a informací o bezpečnosti a marketingu potravin s cílem omezit reklamu na nezdravé potraviny a nápoje.

5. Konkrétní připomínky k evropské záruce pro děti

5.1. **Dětská chudoba, deprivace, diskriminace a vyloučení jsou jedny z nejzávažnějších překážek v prosazování práv dětí.** EHSV proto vítá, že v rámci evropské záruky pro děti dochází k zaměření na tyto oblasti, společně s cílem v oblasti chudoby pro rok 2030 v rámci evropského pilíře sociálních práv, jenž usiluje o to, vymanit do roku 2030 alespoň 5 milionů dětí z chudoby. Jedná se o významný krok vpřed, avšak EHSV apeluje na jednotlivé členské státy, aby předložily kvalitativní a kvantitativní cíle ve svých akčních plánech záruky pro děti, které přesáhnou cíl Komise tím, že zohlední dopad pandemie COVID-19. Tyto akční plány by měly být propojeny s existujícími právními a politickými dokumenty přijatými v rámci monitorování Úmluvy OSN o právech dítěte.

5.2. Studie proveditelnosti záruky pro děti se zabývala výhodami **přístupu ve dvou rovinách**, kdy by všechny děti, včetně těch, které to nejvíce potřebují, měly mít přístup ke službám⁽¹²⁾. V případě potřeby by děti, které čelí největším překážkám v přístupu, měly získat dodatečnou a cílenou podporu, která by jim zajistila přístup prostřednictvím automatických mechanismů, jež brání veškeré formě stigmatu. To by se mělo uplatnit na všechny oblasti služeb zdůrazněné v záruce pro děti prostřednictvím komplexního a průřezového přístupu, aby bylo zajištěno, že všechny děti mají stejné příležitosti a stejnou výchozí pozici, a to bez ohledu na své rodinné prostředí nebo zázemí či individuální potřeby. Mělo by to být plně v souladu s přechodem ke kvalitním službám péče v rámci rodiny a komunity.

5.3. **Ve svém společném prohlášení z roku 2020 o poskytování péče o děti v EU sociální partneři zdůraznili, že každé dítě má právo na přístup k vysoce kvalitnímu inkluzivnímu předškolnímu vzdělávání a péči, aby mělo dobrý start do života, s přihlédnutím k barcelonským cílům a jejich nadcházející revizi.** Neznamená to, že je to povinné. Rodiče by měli mít možnost svobodně se vyjádřit k tomu, co považují za nejlepší zájem svého dítěte před dosažením věku povinné školní docházky. Musí však existovat návaznost mezi péčí poskytovanou v rodinách v prvních měsících/letech života dítěte a profesionálním předškolním vzděláváním a péčí přizpůsobeným individuálním potřebám, když děti vstupují do systému vzdělávání a rodiče se vrací zpět na trh práce nebo k odborné přípravě.

5.4. Pro děti ve starším věku (konkrétně 15–18 let) je třeba zajistit soudržnost mezi zárukou pro děti a zárukou pro mladé lidi, uznat možné překrývání, zajistit jasné přidělování rozpočtových prostředků a vytvářet rozlišená opatření přiměřená věku v rámci národních akčních plánů na podporu dětí a jejich rodičů s cílem zajistit hladký přechod od vzdělávání do zaměstnání. To zahrnuje **informování dětí o světě práce bez stereotypů**, aby se připravily na realitu zaměstnání, a povzbuzování dětí ke studiu přírodních věd, inženýrství a matematiky (STEM), zejména dívek, a motivování chlapců, aby nastoupili do pečovatelských a pedagogických profesí.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 10, 11.1.2021, s. 63.

⁽¹²⁾ Studie proveditelnosti záruky pro děti, závěrečná zpráva.

5.5. Nerovnost v **přístupu ke zdravotní péči** je morálně a sociálně nespravedlivá. Porušuje základní právo pacientů na nejlepší možné zdraví, včetně duševního zdraví. Nemá navíc dopad pouze na životy lidí, ale je nákladná také z hlediska ekonomické udržitelnosti veřejných výdajů. Kromě zdravotních rizik byl jako jeden z důsledků pandemie COVID-19 **pozorován pokles emoční a duševní pohody dětí**, kdy mnoho dětí trpělo úzkostí kvůli nedostatku informací a nejistotě ohledně stávající situace nebo se cítilo osamocené a mělo sebevražedné myšlenky. V těchto situacích má zásadní význam poskytování rychlé a kvalitní lékařské a psychologické pomoci.

5.6. Průměrně 5,4 % dětí ve školním věku (6–16 let) v Evropě žije v domácnostech, které si nemohou dovolit počítač nebo internetové připojení. Řešit chudobu dětí a rodin v rámci záruky pro děti rovněž znamená **řešit digitální deprivaci**. Ukazatel silné materiální deprivace statistiky EU-SILC ⁽¹³⁾ by měl zahrnovat alespoň jednu proměnnou digitální deprivace. Každý čtvrtý Evropan není schopen zajistit dostatečné osvětlení, vytápění nebo chlazení svého domova, což každoročně přispívá k úmrtí 100 000 osob. Podle zprávy Evropské sítě pro sociální politiku zveřejněné na podzim 2020 má energetická chudoba dopad nejen na domácnosti s nízkými příjmy, ale také na velkou část domácností se středně vysokými příjmy, a to v celé řadě členských států. Přístup dětí k energii ovlivňuje jejich kvalitu života, životní rozhodnutí a zdravotní stav. Pokud jde o sociální i environmentální spravedlnost, měla by být energetická chudoba dětí řešena v rámci záruky pro děti v souvislosti s opatřeními podle zásady 20 evropského pilíře sociálních práv.

5.7. V návaznosti na rychlé přijetí doporučení Rady by národní akční plány záruky pro děti měly být v souladu s **třístupňovým přístupem doporučení Komise 2013/112/EU ⁽¹⁴⁾ o investicích do dětí** (přístup k přiměřeným zdrojům, přístup k dostupným kvalitním službám a právo dětí na účast) a měly by být vytvářeny v konzultaci s dětmi a jejich rodinami a organizacemi občanské společnosti, která posílí vnitrostátní, regionální a místní občanský dialog. Mezi zúčastněné strany v rámci procesu záruky pro děti by měly být zahrnuty veřejné i neziskové organizace poskytující podpůrné služby, stejně jako sociální partneři spojení s oblastmi služeb, aby bylo možné zajistit důstojné pracovní podmínky a přístup ke špičkovým službám pro děti.

5.8. EHSV vítá návrh **národních koordinátorů evropské záruky pro děti, kteří budou mít k dispozici odpovídající zdroje a pravomoci a budou koordinovat a monitorovat provádění doporučení**. Pro zavedení **mezivládních koordinačních opatření** (na vnitrostátních i nižších úrovních) bude zásadní účinný systém, jehož účelem bude vytvářet, provádět a monitorovat dobré životní podmínky dětí a snižovat dětskou chudobu a sociální vyloučení. Je třeba zajistit, aby se integrované přístupy na vnitrostátní úrovni projeví v integrovaných přístupech na regionální a místní úrovni a aby účinná opatření zajistila synergie mezi nimi. Všechny příslušné ukazatele by měly být podle možnosti rozčleněny na místní úrovni, aby bylo možné získat jasnější představu o územních rozdílech a lépe naplánovat a monitorovat provádění doporučení.

5.9. Pandemie COVID-19 upozornila na již existující výzvy a naléhavé potřeby mnoha rodin v nejistých situacích, které budou pravděpodobně nejvíce zasaženy dlouhodobými důsledky pandemie v oblasti hospodářství, vzdělávání, zdraví a dobrých životních podmínek. Prohloubily se mezery a nedostatek koordinace mezi systémy. Zhoršené ekonomické a sociální podmínky zvýšily riziko zanedbávání dětí. Uzavření vzdělávacích institucí vedlo k závažným těžkostem pro mnoho rodičů a pečujících osob. Absence zvýšily riziko předčasného ukončení školní docházky u dětí z marginalizovaných skupin a velmi ztížily situaci dětí se zdravotním postižením, včetně dětí s poruchami učení. Je důležité, aby **školní prostředí každému dítěti poskytlo stejné příležitosti a v případě potřeby cílenou podporu**.

5.10. Služby pro rodinu mohou hrát klíčovou úlohu při pomoci rodinám se zvládnutím této situace ⁽¹⁵⁾. Podpora základní úlohy rodin zahrnuje překlenování mezer ve vzdělávání, odborné přípravě, sociálním začleňování, rodičovských dovednostech, psychické pohodě, přístupu ke službám, zaměstnanosti a příjmu a zároveň přesahuje rámec sociální politiky. EHSV proto znovu vyzývá k uzavření evropské dohody v oblasti péče, která by **zajistila poskytování kvalitnějších služeb pro všechny v průběhu celého života** ⁽¹⁶⁾. Zdraví a dobré životní podmínky dětí závisí na univerzálních rodinných politikách 21. století, které s dětmi zacházejí jako s rovnými bez ohledu na situaci v rodině.

⁽¹³⁾ Tento ukazatel je nahrazován ukazatelem silné materiální a sociální deprivace.

⁽¹⁴⁾ Doporučení Komise 2013/112/EU ze dne 20. února 2013 Investice do dětí: východisko z bludného kruhu znevýhodnění (Úř. věst. L 59, 2.3.2013, s. 5).

⁽¹⁵⁾ OECD, Looking beyond COVID-19: Strengthening family support services across the OECD (Situace po pandemii COVID-19: posílení služeb podpory rodiny napříč OECD).

⁽¹⁶⁾ Úř. věst. C 220, 9.6.2021, s. 13.

5.11. Sociální dialog hraje úlohu při vytváření praktických nástrojů, které péči o děti více zpřístupňují a činí ji cenově dostupnou, například na základě vytváření společných finančních prostředků prostřednictvím kolektivních dohod na podporu projektů péče o děti, které řeší zvláštní potřeby pracujících rodičů ve specifických odvětvích, například péče o nemocné děti a děti se zdravotním postižením a péče mimo obvyklou otevírací dobu. Z toho důvodu je velmi důležité zohlednit společné prohlášení sociálních partnerů, v němž se uvádí, že **nedostatek mimoškolních a prázdninových aktivit pro děti v Evropě je pro rodiče s dětmi ve školním věku hlavní překážkou placené práce na plný úvazek**. Zásadní význam má spolupráce mezi strukturami celodenní péče a sociálně-kulturní sférou, jako jsou sportovní kluby, hudební školy a kulturní iniciativy. Tělesné aktivity a kulturní výchova významně přispívají k fyzickému, sociálnímu, citovému a kulturnímu vývoji dětí.

V Bruselu dne 7. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů - Akční plán pro synergie mezi civilním, obranným a kosmickým průmyslem

(COM(2021) 70 final)

(2021/C 374/11)

Zpravodaj: **Manuel GARCÍA SALGADO**

Spoluzpravodaj: **Jan PIE**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 26. 3. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Poradní komise pro průmyslové změny (CCMI)
Přijato v sekci	17. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	195/0/7

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV je přesvědčen, že iniciativa na podporu synergií mezi nástroji financovanými EU, která může současně usnadňovat vzájemné obohacování mezi civilním, obranným a kosmickým průmyslem, může rovněž posílit evropskou strategickou autonomii a technologickou suverenitu, zlepšit bezpečnost občanů, přispět k dalšímu rozvoji jednotného trhu a zvýšit konkurenceschopnost, hospodářský růst a zaměstnanost. EHSV proto plně podporuje cíle akčního plánu a žádá, aby bylo všech jedenáct opatření provedeno rychle, rozhodně a ambiciózně.

1.2. Jednou z hlavních priorit akčního plánu musí být zavádění nových digitálních technologií a dalších technologií, jež vznikají v rámci obranného a bezpečnostního odvětví. V zájmu usnadnění tohoto zavádění musí být zajištěno, že příslušné civilní iniciativy budou od samého počátku brát v potaz požadavky ze strany obranného a bezpečnostního odvětví. To by rovněž pomohlo optimalizovat rozsah a účinnost specifických finančních nástrojů v oblasti obrany a bezpečnosti.

1.3. EHSV se domnívá, že akční plán by se neměl omezovat na identifikaci stávajících možností synergií. Měl by rovněž ukázat cestu k přechodu od ad hoc přístupu k systematictějšímu přístupu, který vytváří synergie cíleně. EHSV proto vybízí Komisi, aby v rámci všech příslušných programů zavedla nové formy integrovaného plánování.

1.4. EHSV má za to, že díky přístupu, který propojuje schopnosti, technologie a hodnotové řetězce, lze dosáhnout většího souladu a strategičtějšího využívání unijních finančních prostředků. Žádá proto Komisi, aby příslušné programy vypracovala odpovídajícím způsobem.

1.5. EHSV se domnívá, že zásadním prvkem tohoto přístupu je plánovaná Observatoř EU pro kritické technologie. S cílem podpořit vzájemné obohacování mezi civilním, obranným, bezpečnostním a kosmickým odvětvím by měla observatoř zejména vypracovat společnou technologickou taxonomii, která by se vztahovala na všechna odvětví.

1.6. EHSV je toho názoru, že tento akční plán je jedním z pilířů průmyslové strategie EU. V tomto ohledu je nezbytné, aby technologické plány úspěšně vyústily ve skutečné stěžejní průmyslové iniciativy. Vyzývá proto Komisi, aby zajistila, že činnost observatoře povede k hmatatelným výsledkům.

1.7. Dle názoru EHSV má pro správné provádění akčního plánu zásadní význam plné zapojení příslušných zúčastněných stran, zejména výzkumných a technologických organizací. V této souvislosti EHSV vítá záměr Komise zahájit konkrétní opatření na podporu začínajících podniků, malých a středních podniků a výzkumných a technologických organizací, s cílem rozšířit programy a nástroje EU.

1.8. Stejně důležité je zvýšit povědomí veřejnosti o ekonomických a technologických přínosech, jež financování EU v oblasti obrany a bezpečnosti poskytuje občanům EU. Aby se to povedlo, musí Komise uskutečnit konkrétní informační kampaně, do nichž budou zapojeni zástupci občanské společnosti.

1.9. EHSV se domnívá, že malé a střední podniky mají klíčovou úlohu v procesu provádění akčního plánu. Je proto důležité zajistit, aby měly přístup ke všem plánovaným opatřením.

1.10. V minulosti byly inovace v oblasti obrany zaváděny prostřednictvím civilních produktů. Dnes jsou nově vznikající technologie poháněny obrovskými investicemi z komerčních odvětví a šíření technologií ve stále větší míře probíhá opačným směrem, z civilních odvětví do obranných. V této souvislosti má mimořádný význam digitalizace. Akční plán je zásadní pro podporu integrace nových digitálních a dalších nově vznikajících technologií do obranného, bezpečnostního a kosmického ekosystému.

1.11. V zájmu podpory sociálního začleňování a genderové rovnosti v rámci ekosystému, jemuž stále dominují muži, by měla být prioritou cílená opatření v oblasti nábory, udržení a kariérního postupu žen v obranném a bezpečnostním odvětví a opatření za účelem zajištění kvalitních pracovních míst a kvalifikace pro mladé lidi.

1.12. Vedle práv na rovné příležitosti a nediskriminaci jsou součástí nové sociální smlouvy, která má být uzavřena s evropskými občany, kvalitní pracovní místa.

1.13. Je třeba začlenit sociální aspekty do investic, tedy jinak řečeno návratnost investic by neměla být posuzována pouze z ekonomického hlediska, ale také z hlediska klíčových aspektů, jako je zaměstnanost a tvorba a kvalita pracovních míst. Je třeba zpřístupnit kosmické odvětví malým a středním podnikům, včetně fondů na podporu odolnosti, a zlepšit tak synergie i v oblasti odborné přípravy a zvyšování kvalifikace pracovníků malých a středních podniků, jakož i jejich mobility. To přispěje k posílení ekosystémů v rámci celého hodnotového řetězce, přičemž je nutné se vyhnout duplikaci zdrojů tím, že se bude postupovat společně se všemi zeměmi EU.

1.14. Podobně i v případě investic vysoké strategické hodnoty by měla být zahrnuta povinnost provádět hodnocení a monitoring na základě definovaných norem v oblasti sociální odpovědnosti podniků.

1.15. Tyto hodnoty, jež jsou vymahatelné, je třeba začlenit do investic prováděných na evropské úrovni, neboť se nesmí stát, že by se tyto předpisy nevztahovaly na nějakou oblast, v níž jsou investovány veřejné finanční prostředky.

2. Souvislosti

2.1. Spolu s civilním letectvím tvoří kosmické, obranné a bezpečnostní odvětví technologicky vyspělý ekosystém, jenž má pro Evropu strategický význam. Mnohé společnosti v tomto ekosystému podnikají jak obranné, tak civilní činnosti, a jsou součástí složitých přeshraničních dodavatelských řetězců, mezi něž patří řada společností se střední tržní kapitalizací a malých a středních podniků. Tento ekosystém se již tradičně vyznačuje synergií mezi svými odvětvími a s dalšími civilními odvětvími hi-tech průmyslu. Vznik nových technologií nabízí obrovský potenciál pro budoucí synergie.

2.2. V minulosti byly inovace v oblasti obrany zaváděny prostřednictvím civilních produktů. Dnes jsou nově vznikající technologie poháněny obrovskými investicemi z komerčních odvětví a šíření technologií ve stále větší míře probíhá opačným směrem, z civilních odvětví do obranných. V této souvislosti má mimořádný význam digitalizace. Akční plán je zásadní pro podporu integrace nových digitálních a dalších nově vznikajících technologií do obranného, bezpečnostního a kosmického ekosystému.

2.3. EHSV má za to, že aby se EU vzpamatovala z krize COVID-19 a zajistila úspěch probíhající technologické revoluce, potřebuje průmyslový „reset“ založený na používání pokročilých digitálních technologií, které podpoří hospodářský růst a vytvoří odolnější ekonomický model.

2.4. Technologický pokrok je nepřetržitý a dynamický proces. Neustále dochází k průlomovým objevům, ale je těžké je předvídat. V důsledku toho je nanejvýš důležité stimulovat sblížení nově vznikajících technologií dvojího užití prostřednictvím rozsáhlých evropských projektů na podporu inovací, konkurenceschopnosti a vedoucího postavení v oblasti technologií ve strategicky důležitých odvětvích.

2.5. V říjnu 2020 Evropská rada konstatovala, že dosažení strategické autonomie při zachování otevřené ekonomiky je klíčovým cílem Unie, a vyzvala EU k rozvoji autonomie v kosmickém průmyslu a integrovanější průmyslové základny pro obranu. Tyto cíle jsou podporovány řadou důležitých iniciativ EU, jako je Evropský obranný fond ⁽¹⁾, Kosmický program EU ⁽²⁾, Digitální Evropa, Horizont Evropa, strategie bezpečnostní unie a nová průmyslová strategie. Akční plán pro synergie považujeme za pojiťko mezi těmito nástroji a strategiemi a vyzýváme Evropskou komisi, aby vynaložila maximální úsilí na ambiciózní a účinné provádění navrhovaných opatření.

2.6. Návratnost investic by neměla být posuzována pouze z ekonomického hlediska, ale také z hlediska klíčových aspektů, jako je zaměstnanost a tvorba a kvalita pracovních míst. EHSV proto zdůrazňuje význam vzdělávání a dovedností pro úspěch provádění akčního plánu. Bez vysoce kvalifikované pracovní síly nemůže docházet k inovacím a nelze dosáhnout konkurenceschopnosti – zavádění nově vznikajících technologií si tak vyžádá další úsilí v oblasti rekvalifikace a prohlubování dovedností. Iniciativy na podporu technologických synergií mezi odvětvími by navíc měly být doplněny o opatření, která usnadní meziodvětvovou mobilitu zaměstnanců.

2.7. EHSV považuje rozmanitost za zásadní hybnou sílu inovací a vyzývá Komisi, aby využívala akční plán k podpoře sociálního začleňování a genderové rovnosti v rámci ekosystému, jemuž stále dominují muži. Z výzkumu vyplývá, že rozmanitost vede k lepšímu rozhodování. Přítomnost žen na všech úrovních rozhodování je proto nezbytná a měla by být stimulována prostřednictvím politik v oblasti nábory, udržení a kariérního postupu zaměstnanců. Výbor dále vyzývá k tomu, aby byla zavedena opatření proti vertikální segregaci a aby byly mladé dívky motivovány k profesní dráze v těchto oborech, například tím, že v nich bude od raných fází vzdělávání podporován zájem o obory STEM.

3. Obecné připomínky

3.1. Akční plán Evropské komise konkrétně zmiňuje a zdůrazňuje „synergie“, na něž se pohlíží „v náročném mezinárodním prostředí, kde si EU potřebuje zachovat svůj technologický náskok a podporovat svou průmyslovou základnu“. V novém geopolitickém kontextu je obzvláště důležité podporovat odvětví, která přispívají ke strategické autonomii a technologické suverenitě EU.

3.2. Ve víceletém finančním rámci (VFR) EU na období 2021–2027 byly výrazně navýšeny investice do technologií pro strategická odvětví, jako je obrana, bezpečnost, mobilita, zdraví, správa informací, kybernetika a vesmír. V podobě Evropského obranného fondu do něj byl poprvé zahrnut program EU speciálně zaměřený na projekty spolupráce v oblasti obrany. Příslušné programy VFR doplňkově pokrývají výzkum, vývoj, demonstrační činnost, prototypy a zavádění (zadávání zakázek na inovativní produkty a služby). Proto existuje obrovský potenciál pro synergie mezi programy EU. Plné využití těchto synergií by závratně zvýšilo přidanou hodnotu evropských investic, a musí proto být pro Komisi nejvyšší prioritou.

3.3. Veřejné výdaje na výzkum a inovace v Evropě zůstávají hluboko pod úrovní USA a Číny. Úsilí v oblasti výzkumu a inovací je rozhodující pro konkurenceschopnost tohoto odvětví a autonomii Evropy. Synergie mezi programy EU proto musí optimalizovat návratnost investic, ale nesmí nahradit financování výzkumu a inovací. Členské státy musí rovněž zvýšit své úsilí a nesmí využívat evropské investice jako záminky ke snížení vlastních výdajů v rámci strategických odvětví. Stejně důležitá je synchronizace mezi programy výzkumu a vývoje na úrovni EU, na příklad v rámci evropského semestru, a programů členských států, což by mělo zajistit optimální využití zdrojů.

⁽¹⁾ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2021/697 ze dne 29. dubna 2021, kterým se zřizuje Evropský obranný fond a zrušuje nařízení (EU) 2018/1092 (Úř. věst. L 170, 12.5.2021, s. 149).

⁽²⁾ Sdělení týkající se kosmického programu (COM(2021) 208, ze dne 21. dubna 2021).

3.4. Nové digitální a další nově vznikající technologie jsou poháněny obrovskými investicemi z komerčních odvětví. Zároveň jsou také nepostradatelnými činiteli pro rozvoj obranných a bezpečnostních schopností. Zavádění těchto technologií do obrany a bezpečnosti by proto mělo být prioritou akčního plánu. Mělo by zajistit, aby civilní programy, jako je evropský cloud, čistý vodík a evropská iniciativa pro procesory, od počátku zohledňovaly požadavky na obranu a bezpečnost.

3.5. Technologické synergie jsou možné hlavně při nižších úrovních technologické připravenosti (TRL) a pro komponenty a subsystémy. V digitálních doménách, jako je umělá inteligence, vysoce výkonná výpočetní technika a blockchain, je pro různé sektory mnoho stejných základních modelů a teorií. Sdílení výzkumného úsilí na těchto úrovních by urychlilo vývoj konkrétních řešení pro jednotlivá odvětví a uvolnilo zdroje pro jejich nasazení. Nový přístup založený na partnerství pro správu uzavřeném mezi průmyslem, veřejnými orgány, sociálními partnery a dalšími zúčastněnými stranami by měl ekosystémům zajistit spravedlivou přeměnu v rámci jejich digitální a „zelené“ transformace. Prioritou bude hledání synergií mezi ekosystémy a odvětvími, která čelí nejdůležitějším výzvám, a to za účelem dosažení cílů odolnosti a udržitelnosti ve třech oblastech: v oblasti environmentální, sociální a v oblasti správy. Bude podporováno začleňování malých a středních podniků do transevropských klastrů, a to jak mezioborových, tak meziodvětvových, čímž se propojí kritické hodnotové řetězce leteckého a obranného odvětví s odvětvím mobility, automobilovým odvětvím, odvětvím dopravy a se zdravotnictvím. Malé a střední podniky bude třeba podporovat při vypořádávání se s otřesy a řešení slabých míst nebo se budou muset diverzifikovat díky propojení s novými místními a přeshraničními partnery v rámci realizovatelných plánů udržitelné konkurenceschopnosti.

3.6. Synergie ve fázi výzkumu nevyloučí rozdíly mezi aplikacemi specifickými pro jednotlivá odvětví. Vzhledem k různým požadavkům zákazníků nebude 5G pro obranu stejná jako komerční 5G a bojový cloud se bude lišit od komerčního cloudu, i když základní technologické stavební prvky jsou podobné. Pro přizpůsobení a integraci nově vznikajících technologií do odvětvových řešení jsou nepostradatelná obranná, bezpečnostní a vesmírná odvětví.

3.7. Provádění akčního plánu musí podle EHSV rovněž zohledňovat rozdíly mezi obranným, bezpečnostním, kosmickým a civilním trhem. Jelikož obchodní modely a regulační rámce nejsou stejné, je třeba nalézt rovnováhu mezi otevřeností výsledků výzkumu, právy duševního vlastnictví, zárukami pro vysoce rizikové investice, zajištěním ekonomické návratnosti atd. V tomto ohledu budou nově vznikající technologie také přinášet nové výzvy, např. z hlediska standardizace a ochrany údajů.

4. Konkrétní připomínky

4.1. EHSV je přesvědčen, že akční plán musí zohledňovat příslušné bezpečnostní a obranné iniciativy řízené členskými státy. Mezi příklady patří Strategický kompas, koordinovaný každoroční přezkum v oblasti obrany (CARD), stálá strukturovaná spolupráce (PESCO) a pakt pro civilní SBOP.

4.2. EHSV se rovněž domnívá, že je důležité zohlednit spolupráci mezi EU a NATO a zajistit především interoperabilitu mezi nástroji NATO a EU, a to i z hlediska šifrované a bezpečné komunikace. Útvary Komise by měly i nadále úzce spolupracovat s Evropskou službou pro vnější činnost (ESVČ) a Evropskou obrannou agenturou (EDA), jejichž činnosti by měly podporovat synergie a vzájemné obohacování.

4.3. EHSV vítá význam, který akční plán přikládá stěžejním projektům. Tím, že propojují podniky všech velikostí z různých odvětví a z celé EU, podporují tyto stěžejní projekty přeshraniční spolupráci a mohou se stát účinnými rámci pro jednotné využívání nástrojů průmyslové politiky. Aby bylo uplatňování evropského pilíře sociálních práv v rámci digitální a ekologické transformace účinné, a v zájmu zajištění dlouhodobých a strukturujících dopadů z hlediska uplatňování mechanismů udržitelné konkurenceschopnosti spjatých s cyklem evropského semestru doporučujeme, aby byla navrhovaná opatření doplněna mnohostranným systémem řízení. To se jeví jako nezbytné k zajištění soudržnosti mezi různými opatřeními a k účinnému zapojení všech příslušných zúčastněných stran.

4.4. Aby bylo uplatňování evropského pilíře sociálních práv v rámci digitální a ekologické transformace účinné, a v zájmu zajištění dlouhodobých a strukturálních dopadů z hlediska uplatňování mechanismů udržitelné konkurenceschopnosti spjatých s cyklem evropského semestru doporučujeme, aby byla navrhovaná opatření doplněna mnohostranným systémem správy. Účelem je zde zaručit soulad mezi různými opatřeními a účinně zapojit všechny relevantní zainteresované strany. Samotný akční plán uvádí širokou škálu iniciativ z různých oblastí – od kosmického průmyslu až po námořní bezpečnost –, které se v tomto ohledu zdají slibné.

4.5. EHSV se zároveň domnívá, že akční plán by se neměl omezovat na identifikaci stávajících možností synergií. Měl by rovněž ukázat cestu k přechodu od ad hoc přístupu k systematictějšímu přístupu, který vytváří synergie cíleně. Akční plán obsahuje několik prvků, které mohou přispět k uskutečnění tohoto cíle: meziodvětvové sledování technologií, plánování schopností, úzká koordinace programů financování, technologické plány, hodnocení hodnotových řetězců atd. Doporučujeme doplnit navrhovaná opatření novými strukturami řízení a odpovídajícími procesy plánování v rámci všech příslušných programů, aby byla efektivní a měla dlouhodobý strukturující dopad. To se jeví jako nezbytné k zajištění soudržnosti mezi různými opatřeními a k účinnému zapojení všech příslušných zúčastněných stran.

4.6. Za stejně důležitou považuje EHSV transparentnost. Výběr technologií, plánů a stěžejních prvků, které mají být podporovány, by měl být srozumitelný a založený na objektivních kritériích. Zamýšlená dvouletá zpráva o pokroku by měla formulovat klíčové ukazatele výkonnosti pro měření úspěchu a zahrnovat dílčí kontroly v jednotlivých fázích, aby se zlepšil proces a ukončila opatření, pokud se neprodukuje žádná hodnota. Součástí procesu hodnocení by měly být také právní a regulační aspekty, aby se zjistilo, zda a kde bude třeba upravit právní základ a ustanovení programů EU, aby se podpořila a využila synergie.

4.7. Pokud jde o jednotlivá opatření, je EHSV následujícího názoru:

4.7.1. *OPATŘENÍ 1: Do konce roku 2021 představí Komise návrh na posílení pokrokového a včasného určení potřeb a řešení v oblasti vnitřní bezpečnosti a prosazování práva, a to posílením přístupů založených na schopnostech napříč bezpečnostními odvětvími, které budou stavět na osvědčených postupech z odvětví obrany a kosmického odvětví.* Z pohledu EHSV je tento krok velmi vítaný, protože přístup založený na schopnostech je klíčem k překonání současné fragmentace evropského bezpečnostního trhu a umožňuje koncovým uživatelům zabezpečení předcházet současným i budoucím bezpečnostním hrozbám. Zamýšlený proces plánování kapacit pro integrovanou správu hranic je vítán, ale jeho zavedení musí být značně urychleno, aby mělo dopad na související výdajové programy před koncem stávajícího VFR. Aby bylo možné zohlednit rozmanitost koncových uživatelů zabezpečení a zajistit určitou stabilitu plánovacích procesů, doporučujeme stanovit na úrovni EU bezpečnostní mise, které budou dostatečně široké, aby zachytily rozmanité a měnící se požadavky na schopnosti. Zamýšlený přístup by měl být strategický a dlouhodobý, ale také dostatečně pružný, aby pokryl možné události s nízkou pravděpodobností, ale s velkým dopadem (jako je pandemie) a reagoval na náhlý výskyt neočekávaných hrozeb.

4.7.2. *OPATŘENÍ 2: Do konce roku 2021 a s ohledem na pracovní programy pro rok 2022 Komise dále posílí svůj vnitřní proces, aby podpořila synergie mezi kosmickým, obranným a souvisejícím civilním průmyslem, a to zlepšením koordinace programů a nástrojů EU a zavedením opatření k usnadnění přístupu k financování.* EHSV tento krok považuje za jeden z ústředních bodů akčního plánu. EU by měla využívat potenciální synergie horizontálně mezi programy výzkumu a inovací (např. Evropský obranný fond a Horizont Evropa) k podpoře vzájemného obohacování, ale také vertikálně mezi programy výzkumu a inovací a zaváděcími programy (např. výzkum v oblasti bezpečnosti a Fond pro vnitřní bezpečnost) k podpoře uvádění výsledků výzkumu na trh. Rozdíly v pravidlech a podmínkách programů mohou být překážkou synergie a budou vyžadovat pečlivé zvážení právních a technických otázek, jako jsou práva duševního vlastnictví. Bude obzvláště důležité zavést v rámci Komise nové formy integrovaného programování a plánování, aby bylo zajištěno, že k synergiím nebude docházet náhodou, ale záměrně.

4.7.3. *OPATŘENÍ 3: Počínaje druhou polovinou roku 2021 Komise oznámí cílená opatření určená pro začínající podniky, malé a střední podniky a výzkumné a technické organizace s cílem zvýšit povědomí o programech a nástrojích EU, které nabízejí možnosti financování, poskytují technickou podporu a praktické vzdělávání, poskytují služby urychlující podnikání, nabízejí možnosti předvádění inovativních řešení a usnadňují vstup na trh v oblasti obrany, bezpečnosti, kosmického odvětví nebo na jiné příslušné civilní trhy.* EHSV souhlasí s tím, že začínající podniky a malé a střední podniky jsou rozhodujícími hybateli inovací a hrají důležitou roli pro synergie, neboť často fungují v různých odvětvích a na pomezí mezi civilní sférou a obranou. Současně jim obvykle chybí kapacity pro provádění složitých projektů a finanční síla pro nezávislé fungování na čistě veřejných, vysoce regulovaných trzích s velmi specifickými potřebami zákazníků. Proto potřebují silné vazby na systémové integrátory, aby mohly prosazovat inovace na trh. Akční plán by proto měl podporovat integraci začínajících podniků a malých a středních podniků do přeshraničních dodavatelských řetězců a podporovat propojení mezi výzkumnými a technologickými organizacemi a průmyslem.

4.7.4. OPATŘENÍ 4: Komise vypracuje technologické plány na podporu inovací v oblasti klíčových technologií pro odvětví obrany a kosmické a civilní odvětví a stimulaci přeshraniční spolupráce, přičemž synergicky využije všechny příslušné nástroje EU. Tyto plány budou založeny na hodnocení vypracovaném každé dva roky novou Observatoří pro kritické technologie, jež působí v rámci Komise. Plány mohou vést ke spuštění nových stěžejních projektů. EHSV plně podporuje zřízení observatoře a její poslání vyvíjet technologické plány, které spojují obranný, kosmický a související civilní průmysl. Rovněž vítáme záměr zahrnout do hodnocení hodnotové řetězce, protože to připravuje cestu k soudržnému a kombinovanému využívání nástrojů průmyslové politiky k podpoře vedoucího postavení v oblasti technologií ve strategických odvětvích. Úspěch tohoto opatření zároveň závisí na mnoha faktorech: Observatoř bude muset

- vytvořit silné vazby na příslušné procesy plánování kapacit,
- aktivně monitorovat celosvětové technologické trendy a v co nejranější fázi odhalovat průlomové a přelomové technologie,
- stanovovat cíle, pravidla a kritéria pro hodnocení technologií,
- vytvářet společnou taxonomii použitelnou ve všech příslušných odvětvích, aby bylo zajištěno, že vesmír, obrana a bezpečnost mluví stejným „technologickým jazykem“.

A konečně je třeba zajistit, aby plány vytvořené observatoří nezůstaly jen na papíře, ale byly skutečně zaváděny do pracovních programů a stěžejních projektů. Abychom toho všeho dosáhli, doporučujeme, aby observatoř stavěla také na poučení z podobných stávajících procesů, jako je společná pracovní skupina (EDA, ESA a EK) pro kritické kosmické technologie.

4.7.5. OPATŘENÍ 5: Do konce roku 2022 předloží Komise v úzké spolupráci s dalšími klíčovými zúčastněnými stranami plán na podporu využívání stávajících hybridních/civilních/obránných norem a rozvoje nových. EHSV se domnívá, že normy mohou být mocným nástrojem pro formování trhů. Použití hybridních norem dává smysl tam, kde je to vhodné, a příklady CBRN nebo bezpečnostního datového prostoru jsou skutečně slibné. Problémem je však pomalost procesu vypracovávání technických norem, který, jak se zdá, stále obtížněji drží krok s vývojem nových inovací. Součástí výzev programu Horizont Evropa by měly být také požadavky na normy, aby se zajistilo, že nové inovace budou skutečně použitelné pro koncové uživatele.

4.7.6. OPATŘENÍ 6: V první polovině roku 2022 zahájí Komise ve spolupráci s Evropskou radou pro inovace a dalšími zúčastněnými stranami „inovační inkubátor“ na podporu nových technologií a formování inovací dvojího užití. Komise rovněž podpoří přeshraniční síť pro obranné inovace, které prověří relevanci technologií z civilního odvětví a podpoří odpovědné inovace v hodnotových řetězcích obrany. Tato opatření se budou rovněž zabývat současnou fragmentací inovačního prostředí civilní obrany, nedostatkem dovedností, jakož i cíli rovnosti a začlenění. EHSV se domnívá, že vytvoření inkubátoru v oblasti inovací dvojího užití a sítí pro obranné inovace je zajímavý návrh, který stojí za to prozkoumat. V této souvislosti je třeba věnovat zvláštní pozornost rychlému zastarávání mnoha komerčních technologií, které je často hlavní překážkou jejich využívání v obranných aplikacích. Vybízíme také Komisi, aby aktivně podporovala meziodvětvové transfery technologií pomocí doprovodných opatření administrativní a finanční podpory. Vzhledem k tomu, že toto opatření otevírá nové možnosti, EHSV doporučuje, aby byla tato oblast aktivně monitorována a pravidelně hodnocena za účelem měření její úspěšnosti.

4.7.7. OPATŘENÍ 7: Od června 2021 Komise zřídí společně s členskými státy centrum kompetencí pro kybernetickou bezpečnost a přidělí nezbytné zdroje z příslušných programů a nástrojů EU. Komise bude usilovat o posílení synergií, produktů spin-in a spin-off mezi prací střediska, Evropského obranného fondu a kosmického programu EU v oblasti kybernetické bezpečnosti a kybernetické obrany s cílem snižovat zranitelnost a zvyšovat účinnost. EHSV má za to, že činnosti zahrnuté v rámci opatření 7 mají zásadní význam pro suverenitu Evropy v klíčových technologických oblastech. Kybernetická bezpečnost a kybernetická obrana jsou zjevnými oblastmi, ve kterých je třeba usilovat o synergie mezi bezpečností, obranou a vesmírem, a měly by mít skutečně vysokou prioritu. Obzvláště důležitá je v tomto ohledu úzká spolupráce mezi veřejnými orgány a soukromým sektorem.

4.7.8. OPATŘENÍ 8: Počínaje první polovinou roku 2022 představí Komise za účelem podpory přelomových technologií inovativní formy financování na podporu účasti netradičních subjektů, přilákání začínajících podniků a podnícení vzájemného obohacování řešení, vycházející z příležitostí, které nabízejí programy a nástroje EU, včetně programu Digitální Evropa a Evropského obranného fondu. EHSV vítá podporu potenciálně přelomových technologií, jež je logickým doplňkem tradičnějšího přístupu založeného na schopnostech, a navrhuje, aby byla úzce propojena s plánovanou technologickou observatoří. Souhlasíme rovněž s využitím Evropského obranného fondu a programu Digitální Evropa pro tyto činnosti a na tomto základě ve střednědobém horizontu doporučujeme dále rozvíjet plnohodnotnou evropskou agenturu, jež by byla obdobou agentury DARPA⁽³⁾.

4.7.9. OPATŘENÍ 9: *Dronové technologie EU*. Drony⁽⁴⁾ poskytují četné příklady technologií používaných v komerčním letectví a v oblasti vesmíru, bezpečnosti a obrany. Vzájemné obohacení má v dronové technologii zásadní význam a zařazení civilních a vojenských dronů do letectví má rovněž dvojitý účel. Z tohoto důvodu EHSV plně podporuje zahájení stěžejního projektu s drony jako samozřejmou volbu a doporučuje posílit tento projekt prostřednictvím zvláštního harmonogramu pro oblast technologií, v jehož rámci budou určeny priority pro jednotlivé technologické prvky v závislosti na jejich významu z hlediska evropské strategické autonomie a technologické suverenity.

4.7.10. OPATŘENÍ 10: *Kosmický globální zabezpečený komunikační systém EU*. EHSV se domnívá, že tento stěžejní projekt je velmi důležitý, protože se týká klíčových prvků evropské autonomie a technologické suverenity. Zároveň nám není jasné, jak tento projekt vytvoří synergie s obranným sektorem nebo jak z nich bude těžit. Myslíme si, že jednou z možností pro vytvoření dalších synergií by bylo vnést do této konstelace další užitečné zatížení. To by mohlo zahrnovat senzory pro sledování vesmíru, které by vytvářely synergie mezi oběma stěžejními projekty souvisejícími s vesmírem.

4.7.11. OPATŘENÍ 11: *Řízení kosmického provozu*. Řízení kosmického provozu má zásadní význam pro bezpečnost vesmírných aktiv a infrastruktur, které jsou stále důležitější pro fungování moderních společností. EHSV proto podporuje zahájení konkrétního stěžejního projektu řízení kosmického provozu. Zároveň nás znepokojuje, že se tato iniciativa omezuje na regulační a standardizační aspekty, které jsou důležité, ale nejsou dostatečné. Komise by proto měla zvážit také vytvoření tržiště pro údaje o pozorování vesmíru (jak je to cílem v USA). V zájmu rozvoje důvěryhodného evropského přístupu k řízení kosmického provozu by Evropa měla také výrazně zlepšit své schopnosti v oblasti pozorování vesmíru (nové senzory, kapacita pro analýzu a výpočet atd.)

V Bruselu dne 8. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽³⁾ Defense Advanced Research Projects Agency (DARPA) (agentura pro projekty pokročilého výzkumu v oblasti obrany) je agentura pro výzkum a vývoj spadající pod ministerstvo obrany USA, jež má na starosti vývoj nově vznikajících technologií.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 51.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Přezkum obchodní politiky – Otevřená, udržitelná a sebevědomá obchodní politika

(COM(2021) 66 final)

(2021/C 374/12)

Zpravodaj: **Timo VUORI**

Spoluzpravodaj: **Christophe QUAREZ**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 26. 3. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Vnější vztahy
Přijato v sekci	16. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	8. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	208/2/1

1. Závěry a doporučení

1.1. **Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá zahájení nové strategie EU v oblasti obchodní politiky.** Vedle globální pandemie existují příležitosti a rizika spojená se světovým obchodem a evropským hospodářstvím. Nastal čas přehodnotit globální obchodní pravidla i pravidla obchodování v EU. K navržení správných nástrojů musí EU nejprve analyzovat a kvantifikovat změny, k nimž v obchodu došlo, a odlišit změny dočasné a změny způsobené pandemií COVID-19 od změn trvalých.

1.2. **EHSV podporuje zásadu prosazování „otevřené, strategické a sebevědomé“ obchodní politiky** jako cestu ke zlepšení přístupu na trh a vytvoření rovných podmínek. Ta musí v praxi podporovat udržitelný růst, konkurenceschopnost, důstojná pracovní místa a lepší rozhodování pro spotřebitele v Evropě. Předpokladem pozitivního hospodářského rozvoje je vhodná kombinace vnějších a vnitřních politik. Obchodní politika je pouze jednou ze součástí celkového řešení⁽¹⁾.

1.3. EHSV souhlasí s tím, že **vzhledem k ústřednímu postavení Světové obchodní organizace (WTO) v otázce vybudování účinné multilaterální struktury** pro moderní obchodní agendu zohledňující environmentální a sociální problematiku **je prioritou modernizace této organizace.** EU proto musí stát v čele reforem WTO a prosazovat pro ni moderní agendu, prolomit tabuizaci některých témat (např. sociálních aspektů obchodu) a řešit aktuální i nadcházející výzvy udržitelným způsobem. Z toho důvodu EHSV vyzývá EU a její členské státy k navázání strategické spolupráce s klíčovými obchodními partnery k řešení prioritních multilaterálních otázek⁽²⁾.

1.4. **EHSV se domnívá, že EU by měla prosazovat lepší multilaterální a bilaterální obchodní režimy a normy** týkající se výzev v oblasti klimatu a sociálních změn, zemědělství, boje proti korupci, ekonomických a daňových otázek, digitalizace, ochrany životního prostředí, biologické rozmanitosti, oběhového hospodářství a zdravotní bezpečnosti⁽³⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 108, Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 38.

⁽²⁾ Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 53.

⁽³⁾ Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 37.

1.5. EHSV již delší dobu vyzývá k tomu, aby se udržitelnost stala jednou z hnacích sil obchodní politiky vzhledem k tomu, že obchod může sehrát klíčovou úlohu při plnění cílů OSN v oblasti udržitelného rozvoje. Vítá proto zaměření obchodní politiky EU na udržitelnost i skutečnost, že se Pařížská dohoda stává zásadní součástí budoucích obchodních a investičních dohod. EHSV znovu vyzývá k rozšíření tohoto podstatného prvku na hlavní úmluvy Mezinárodní organizace práce (MOP) ⁽⁴⁾.

1.6. EHSV vyzývá k ambicióznímu posílení kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji a jejich účinné vymahatelnosti v bilaterálních obchodních a investičních dohodách EU. Nadcházející přezkum kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji ⁽⁵⁾ je nedílnou součástí obchodní strategie EU.

1.7. EHSV plně podporuje záměr posílit udržitelnost v globálních hodnotových řetězcích ⁽⁶⁾. Obchodní politika EU musí podporovat mezinárodní úsilí o vytvoření rovných podmínek v globálních dodavatelských řetězcích pomocí nových nástrojů proti korupci a porušování předpisů v oblasti životního prostředí, pracovního práva a sociálních a lidských práv. EHSV se domnívá, že EU musí vytvořit ambiciózní právní předpisy, např. o náležité péči v dodavatelských řetězcích a udržitelnosti ve veřejných zakázkách.

1.8. EHSV s politováním konstatuje, že není zmíněna zásadní úloha občanské společnosti v oblasti obchodu. Zdůrazňuje, že spolupráci s občanskou společností je nutno výrazně posílit na mnoha úrovních od přípravy po monitorování obchodních nástrojů a dohod. Vyzývá k obnovení činnosti expertní skupiny pro dohody o volném obchodu, která byla zdrojem jedinečných a velice potřebných podrobných a pravidelných příspěvků ke konkrétním obchodním otázkám. Zdůrazňuje též, že je třeba posílit interní poradní skupiny, jež tvoří institucionální pilíře monitorování moderních dohod o volném obchodu.

1.9. EHSV podotýká, že EU musí lépe porozumět významu globálních hodnotových řetězců a jejich dopadu na podniky i lidi. Diverzifikace zdrojů zásobování může být silnějším faktorem budování odolnosti než jejich omezení. Užitečné by bylo též vytvoření monitorovacích mechanismů, které by bránilo koncentraci zdrojů zásobování na úrovni podniků a ve veřejných zakázkách.

1.10. EHSV podporuje zvyšování odolnosti hodnotových řetězců, především skrze jejich udržitelnost. Hospodářství EU závisí na globálních dodavatelských řetězcích a „autonomie EU“ musí tuto skutečnost brát v potaz. Krize COVID-19 ukázala, že EU musí svoji autonomii posílit v kritických a strategických oblastech. Důležité je, aby EU nejprve vyhodnotila svá slabá místa. EHSV podporuje snahu EU o zavedení povinné náležité péče v dodavatelských řetězcích jako prostředku ke zvýšení jejich odolnosti, který podnikům pomůže odhalit rizika týkající se sociálních a environmentálních norem. V této souvislosti EHSV podporuje přípravu nové smlouvy OSN o podnikání a lidských právech a úmluvy MOP o důstojné práci v globálních dodavatelských řetězcích ⁽⁷⁾.

1.11. EHSV zdůrazňuje význam široké škály dohod EU o volném obchodu odpovídajících hodnotám EU a mezinárodním normám. V případech, kdy WTO nemůže jednat nebo plně zajistit ochranu zájmů EU, by měla mít EU možnost spolehnout se na tyto dohody s předními i rozvíjejícími se ekonomikami v mezinárodním obchodu. I přes širokou síť vazeb se přes 60 % zahraničního obchodu EU odehrává mimo preferenční dohody, podle obecných pravidel WTO.

1.12. EHSV vyzývá EU, aby zajistila ambiciózní dohody EU o volném obchodu s obchodními partnery zejména v Asii a Americe. Co se týče navazování strategických partnerství se zeměmi sousedícími s EU a zeměmi procesu rozšíření, včetně zemí středomořských a afrických, zdůrazňuje EHSV strategický význam prohlubování partnerství zejména s USA. EU musí i nadále usilovat o zlepšování obchodních vztahů a vytvoření rovných podmínek s Asií a Latinskou Amerikou.

1.13. EHSV konstatuje, že EU musí zajistit hladší proces mezi jednáním o obchodních a investičních dohodách EU a jejich ratifikací v zájmu pověsti EU jako obchodního partnera. Od počátku mandátu musí Komise v průběhu vyjednávací fáze ⁽⁸⁾ spolupracovat s Evropským parlamentem a občanskou společností, zejména prostřednictvím EHSV, shromáždit témata hodná pozornosti a jejich řešením zajistit co nejhladší průběh ratifikačních procesů.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 129, 11.4.2018, s. 27.

⁽⁵⁾ Na září 2021 je plánováno přijetí stanoviska z vlastní iniciativy REX/535 k tomuto tématu.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 197.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 9.

⁽⁸⁾ Na počátek roku 2022 je plánováno přijetí stanoviska z vlastní iniciativy REX/536 k tomuto tématu.

1.14. **EHSV vítá konkrétní opatření zaměřená na provádění, rozvoj a účinné uplatňování stávajících dohod EU o volném obchodu.** Jedná se o cenný nástroj EU na podporu toku zboží a služeb v globálních dodavatelských řetězcích a zajištění vyšší odolnosti EU. Vrchní úředník pro dodržování obchodních dohod by měl posílit soudržnost provádění a dodržování dohod EU a WTO včetně kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji.

1.15. **EHSV vítá skutečnost, že EU je asertivní v jednostranné obraně hodnot a obchodních závazků EU tam, kde selžou všechny ostatní možnosti.** Měla by též vzít v potaz všechny potenciální politické a hospodářské dopady takových rozhodnutí.

1.16. **EHSV podporuje skutečnost, že EU nadále využívá pomoc na podporu obchodu ve prospěch provádění obchodních dohod v rozvíjejících se zemích a na podporu dodržování pravidel a norem, zvláště pokud jde o udržitelný rozvoj.**

1.17. **EHSV zdůrazňuje, že je nutné zajistit rovné podmínky pro zemědělství EU.** Evropské zemědělské produkty by měly mít lepší přístup na trh třetích zemí a vzájemně dovážené produkty ze třetích zemí musí splňovat evropské normy pro udržitelnost a bezpečnost potravin. Dohody EU o volném obchodu musí dodržovat sanitární a fyto-sanitární ustanovení EU a zásadu předběžné opatrnosti ⁽⁹⁾.

1.18. **EHSV vítá skutečnost, že je v nové obchodní politice kladen zvláštní důraz na malé a střední podniky, a to na všech úrovních ⁽¹⁰⁾.** Výbor znovu vyzývá ke zlepšení komunikace o dopadu mezinárodního obchodu na podniky a občany.

2. Obecné připomínky

2.1. EHSV vítá žádost Komise o sdílení názorů a podnětů k tématu, jak zajistit, aby nová obchodní politika EU byla přínosem pro podniky i lidi. Zvláště pak souhlasí s tím, že provedení tohoto přezkumu je naléhavě potřebné vzhledem k tomu, že obchod se může konkrétně zapojit do oživení po pandemii Covid-19. Obchod je pro EHSV prioritou, proto se výrazně zapojil do široké veřejné konzultace ⁽¹¹⁾.

2.2. Mezinárodní obchod je pro evropské hospodářství a občany životně důležitým prvkem. Podporuje přes 35 milionů pracovních míst v EU, z nichž 45 % závisí na zahraničních investicích. Malé a střední podniky pak představují více než 85 % všech vývozců z EU. Mezinárodní obchod zajišťuje 43 % hrubého domácího produktu EU. Jednotný trh EU se 450 miliony spotřebitelů a HDP na obyvatele ve výši 25 000 EUR činí z EU největší a nejatraktivnější spotřebitelský trh na světě. EU je světovým lídrem obchodu se zemědělsko-potravinářskými produkty a hlavním obchodním partnerem pro více než 80 zemí. To z ní úhrnem činí největší subjekt mezinárodního obchodu. Hospodářství EU je hluboce provázáno se zbytkem světa.

Význam otevřeného a inkluzivního mezinárodního obchodu pro evropské hospodářství a občany

2.3. EHSV podporuje EU při dalším plnění jejího hlavního poslání v oblasti obchodní politiky, které tvoří otevření trhů pro evropské zboží, služby, investice a veřejné zakázky, snižování a odstraňování nedůvodných obchodních bariér v třetích zemích a vytváření rovných podmínek zaváděním mezinárodních a bilaterálních obchodních režimů. EHSV dále považuje za zásadně důležité, aby obchodní politika prosazovala hodnoty EU a mezinárodní normy, podporovala udržitelný rozvoj, působila proti změně klimatu a posilovala bezpečnost.

2.4. EHSV s potěšením konstatuje, že obchodní strategie reaguje na některé připomínky vyslovené zúčastněnými stranami při veřejné konzultaci. Neobsahuje však úvahy, jak do obchodní politiky lépe zapojit občanskou společnost ⁽¹²⁾. EHSV zdůrazňuje, že je na vnitrostátní i unijní úrovni třeba trvale spolupracovat s občanskou společností i nad rámec přezkumu aktuálního dialogu s občanskou společností tak, aby obchodní politika přinášela přidanou hodnotu pro každodenní život nás všech.

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 66.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 210.

⁽¹¹⁾ Příspěvek monitorovacího výboru EHSV Mezinárodní obchod k přezkumu obchodní politiky, září 2020.

⁽¹²⁾ Na počátek roku 2022 je plánováno přijetí stanoviska z vlastní iniciativy REX/536 k tomuto tématu.

2.5. Krize COVID-19 zviditelnila slabá místa celosvětového obchodního systému a rizika ohrožující pracovníky dodavatelských řetězců⁽¹³⁾ vlivem zdravotní krize. Ztráta kontroly nad dodavatelskými řetězci a odhalení průmyslové závislosti EU vyvolalo otázky týkající se vazeb mezi zdravím a obchodem.

3. Konkrétní připomínky

Obratné využití „otevřené strategické autonomie“

3.1. EHSV podporuje myšlenku otevřené strategické autonomie EU. EU musí zaujmout strategický přístup k zachování otevřenosti a rovných podmínek prostřednictvím moderních obchodních a investičních politik EU. Musí podporovat otevřený a spravedlivý obchod založený na pravidlech a chránit podniky, pracovníky i spotřebitele proti jakýmkoli nekalým obchodním praktikám.

3.2. Posílení odolnosti a udržitelnosti je pro EU strategickou volbou. Je třeba nalézt rovnováhu mezi otevřeností a autonomií evropského hospodářství. Cesta k odolnosti vede pouze přes udržitelnost.

Lepší porozumění posilování odolnosti a udržitelnosti hodnotových řetězců

3.3. Vzhledem k hluboké integraci našeho hospodářství s globálními hodnotovými řetězci může obchodní politika EU sehrát klíčovou úlohu v oživení po krizi COVID-19.

3.4. EU musí provést důkladnou analýzu své závislosti na okolním světě a globálních dodavatelských řetězcích. Dovoz může zvýšit odolnost diverzifikací zdrojů zásobování⁽¹⁴⁾.

3.5. Je třeba zlepšit koordinaci a odolnost na multilaterální úrovni, zejména pak v OSN a rovněž v MOP, WTO a Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). EU musí například lépe využívat mezinárodní nástroje, jako je deklarace MOP o nadnárodních společnostech⁽¹⁵⁾ nebo nová zpráva OECD o kvalitativních ukazatelích dopadů přímých zahraničních investic na udržitelný rozvoj⁽¹⁶⁾. Musí podpořit rozšíření dohody WTO o léčivech o další produkty a země. Dále by měla pokračovat liberalizace obchodu se zdravotnickými technologiemi a výrobky.

3.6. EU bude i nadále závislá na dovozu různého zboží a služeb od surovin po špičkovou techniku. Je životně důležité zajistit, aby trh EU zůstal otevřený. V digitální ekonomice musí EU podporovat „inteligentní technologickou suverenitu“, v níž digitální obchod umožňuje hladký tok inovací a špičkového technologického zboží a služeb za současné ochrany evropských hodnot a norem v oblasti ochrany údajů a kybernetické bezpečnosti.

3.7. EU může podpořit relokaci výroby do Evropy vytvořením lepšího podnikatelského prostředí pro investice, inovace a výrobu. Důležitým krokem na cestě k posílení odolnosti může být diverzifikace dodavatelských řetězců. EU proto musí podporovat podniky v jejich obchodních rozhodnutích tím, že jim připraví solidní a spravedlivé podmínky pro podnikání pomocí dohod EU o volném obchodu a jednotného trhu EU.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 197.

⁽¹⁴⁾ Publikace ECIPE Occasional paper 06/2020 Globalization Comes to the Rescue: How Dependency Makes Us More Resilient (Globalizace jako záchrana – Jak díky závislosti posilujeme vlastní odolnost); Kommers Kollegium Report on Improving Economic Resilience Through Trade, 2020 (Zpráva Kommers Kollegium o zlepšení ekonomické odolnosti prostřednictvím obchodu, 2020).

⁽¹⁵⁾ Tripartitní deklarace zásad o nadnárodních podnicích a sociální politice (2017).

⁽¹⁶⁾ <https://www.oecd.org/investment/fdi-qualities-indicators.htm>.

Potřebná reforma WTO a globální pravidla pro udržitelnější a spravedlivější globalizaci

3.8. EHSV podporuje aktivní úlohu EU při formování globálních pravidel⁽¹⁷⁾. Rok 2021 by mohl být pro řízení obchodu bodem obratu. EHSV proto podporuje závazek EU k prosazování otevřeného, multilaterálního obchodního systému založeného na pravidlech v kombinaci s reformovanou WTO⁽¹⁸⁾. EU a její členské státy musí využít pákového efektu, jímž disponují, a proaktivně se zapojit utvářením strategických aliancí s podobně smýšlejícími partnery. Cílem je zajistit, aby součástí diskuse o reformě WTO bylo také dodržování mezinárodních pracovních norem stanovených a monitorovaných MOP. EHSV vítá nedávný návrh USA, aby se v rámci probíhajících jednání WTO o subvencích na rybolov⁽¹⁹⁾ řešil celosvětový problém, který představuje nucená práce na rybářských plavidlech. Výbor považuje tento návrh za pozitivní příklad a za příležitost, jak toto ambiciózní přehodnocení posílit.

Možnosti podpory zelené transformace a prosazování odpovědných a udržitelných hodnotových řetězců

3.9. Obchodní politika EU by měla být v souladu s politikou EU v oblasti Zelené dohody pro Evropu včetně nových požadavků na digitální, zelenou a spravedlivou transformaci. Proto je důležité připravit nové nástroje, jako je mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích, který musí být slučitelný s pravidly WTO, účinný v boji proti změně klimatu a užitečný pro konkurenceschopnost průmyslu EU⁽²⁰⁾. EHSV podporuje navázání dialogu se zeměmi mimo EU a hlavními obchodními partnery, jako jsou USA a Čína⁽²¹⁾.

3.10. Globální dodavatelské řetězce jsou základními prvky mezinárodního obchodu a hospodářství. Jsou složité, nestejnorodé a fragmentované – se všemi příležitostmi a výzvami. EHSV vyzývá EU, aby shromáždila více dat o pozitivních a negativních dopadech globálních dodavatelských řetězců na EU⁽²²⁾.

Využití regulačního vlivu EU

3.11. EU je největším obchodníkem se službami na světě. Obchodní politika EU může podporovat takové globální podnikatelské prostředí, v němž budou poskytovatelé služeb z EU moci růst, inovovat a konkurovat ostatním. V celosvětovém měřítku je dnes důležitý digitální obchod, zejména vlivem změn způsobených pandemií COVID-19. EU musí usilovat o uzavření rychlé a ambiciózní dohody WTO o digitálním obchodě.

3.12. Obchodní politika EU by měla doplňovat opatření přijatá na úrovni dalších mezinárodních regulačních organizací, jako je činnost OECD týkající se hospodářských a daňových režimů. Měla by podporovat vznik účinných systémů spolupráce daňových, donucovacích a soudních orgánů v partnerských zemích.

3.13. Strategie EU by měla optimalizovat schopnost EU aktivovat všechny její jednostranné, dvoustranné a mnohostranné nástroje: závaznou povahu kapitol obchodních a investičních dohod o udržitelném rozvoji, nástroje na ochranu obchodu, filtrování zahraničních investic, odstraňování obchodních bariér, postoupení sporů k řešení u příslušného orgánu WTO nebo mechanismy určené ke konzultacím a urovnání sporů z bilaterálních obchodních dohod.

3.14. EU potřebuje účinné nástroje na ochranu obchodu: kratší lhůty na použití prozatímních opatření, nižší zátěž pro průmyslová odvětví v EU z hlediska administrativního šetření a silnější nástroje zahraničních dotací. EU by mohla použít nástroj ad hoc, který by přesahoval rámec nařízení o prosazování pravidel a umožňoval úpravu podmínek pro přístup na trh tam, kde neplatí reciproční závazky, pokud by praktiky výrazně poškozovaly obchodní zájmy EU.

3.15. Nové partnerské země ucházející se o dohody o volném obchodu s EU by jako podmínku před uzavřením obchodní dohody měly prokázat shodu s hlavními úmluvami MOP, a to v plném rozsahu. Tyto úmluvy musí patřit mezi základní součásti každé dohody o volném obchodu. Jestliže partnerská země tyto úmluvy nemá ratifikovány nebo řádně provedeny, nebo neprokázala odpovídající úroveň ochrany, vyzývá EHSV k přijetí závazného a vymahatelného plánu

⁽¹⁷⁾ Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 53.

⁽¹⁸⁾ Úř. věst. C 159, 10.5.2019, s. 15.

⁽¹⁹⁾ The Use of Forced Labor on Fishing Vessels (Využívání nucené práce na rybářských plavidlech), příspěvek Spojených států na jednání WTO, 26. května 2021 <https://ustr.gov/sites/default/files/IssueAreas/Trade%20Organizations/WTO/US.Proposal.Forced.Labor.26May2021.final%5B2%5D.pdf>.

⁽²⁰⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 122; připravované stanovisko NAT/834 Mechanismus uhlíkového vyrovnání na hranicích.

⁽²¹⁾ Úř. věst. C 364, 28.10.2020, s. 37.

⁽²²⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 197.

ratifikace za technické pomoci MOP. Tento plán by měl být rovněž začleněn do kapitol o obchodu a udržitelném rozvoji tak, aby uvedené povinnosti byly včas splněny.

3.16. Každá dohoda EU o volném obchodu musí vedle toho vycházet z účinnějšího posouzení ze strany EU, která ve své politice v této oblasti zlepšit posouzení dopadů na hospodářství a udržitelný rozvoj i posouzení ex-post po pěti letech⁽²³⁾. Nutnou součástí musí být vyrovnávací opatření zaměřená na zmírnění případných negativních dopadů. EU musí v neposlední řadě též posílit a lépe využívat své nástroje zaměřené na zajištění podmínek spravedlivé hospodářské soutěže se zeměmi mimo EU.

3.17. Veřejné zakázky EU by měly být přístupné pouze podnikům ze zemí, které dodržují hlavní úmluvy MOP a Pařížskou klimatickou dohodu. EU svoje veřejné zakázky otevřela pro země mimo EU, řada z nich však dosud tento přístup neoplácí. To poškozuje evropské podniky. Je třeba dokončit nařízení o mezinárodním nástroji pro zadávání veřejných zakázek, který by posílil postavení EU. Dohody EU o volném obchodu musí podporovat osvědčené postupy, pokud jde o uplatňování environmentálních a sociálních kritérií při zadávání veřejných zakázek⁽²⁴⁾.

3.18. EU musí i nadále využívat pomoc na podporu obchodu ve prospěch provádění obchodních dohod v rozvíjejících se zemích a na podporu dodržování pravidel a norem, zvláště pokud jde o udržitelný rozvoj. Musí budovat spravedlivé a prosperující hospodářské vztahy mezi EU a rozvíjejícími se zeměmi s cílem snižovat chudobu a vytvářet důstojná pracovní místa. Musí budovat pevnější vazbu mezi preferenčním přístupem a dodržováním mezinárodních norem např. v pracovní právní a lidskoprávní oblasti.

V Bruselu dne 8. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽²³⁾ Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 38.

⁽²⁴⁾ Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 197.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k obnovenému partnerství se zeměmi jižního sousedství – Nová agenda pro Středomoří

(JOIN(2021) 2 final)

(2021/C 374/13)

Zpravodajka: **Helena DE FELIPE LEHTONEN**

Žádost o vypracování stanoviska	26. 3. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Rozhodnutí plenárního shromáždění	23. 3. 2021
Odpovědná sekce	Vnější vztahy
Přijato v sekci	16. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	7. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování (pro/proti/zdrželi se hlasování)	215/1/5

1. Závěry a doporučení

1.1. EHSV je potěšen tím, že bylo v tomto sdělení opětovně vyjádřeno odhodlání prosazovat zásady právního státu, lidská a základní práva, rovnost, demokracii a řádnou správu věcí veřejných, poněvadž mají stěžejní význam pro vytvoření spravedlivé, inkluzivní a díky tomu i prosperující společnosti. Dále oceňuje, že je ve sdělení věnována zvláštní pozornost mladým lidem, ženám a znevýhodněným skupinám. Vítá rovněž nové sociální cíle, které byly vytyčeny na summitu v Portu a jež se musí do provádění společného sdělení promítnout.

1.2. EHSV nesmírně těší, že je EU odhodlána prosazovat kulturu právního státu tím, že bude dbát na úzké zapojení občanské společnosti a podnikatelské sféry. Organizace občanské společnosti a sociální partneři jsou i nadále klíčovými partnery, co se týče utváření a sledování spolupráce EU. To, že organizace občanské společnosti hrají v zemích EU stále důležitější roli, jasně dokládá například činnost skupiny Základní práva a právní stát, která působí v EHSV.

1.3. EHSV jednoznačně vítá návrh zapojit do rozvoje tohoto regionu ve větší míře soukromý sektor, aby bylo možné doplnit nezbytné veřejné investice, a návrh prohloubit dialog mezi veřejným a soukromým sektorem s cílem dosáhnout sociální a hospodářské udržitelnosti, což umožní vytvářet důstojná pracovní místa. Je třeba propagovat tento přístup jak na úrovni evropsko-středomořského regionu, tak na úrovni národní a místní.

1.4. EHSV je potěšen tím, že se Komise ve sdělení důrazně vyslovila pro posílení spolupráce na mnohostranných fórech (především v rámci OSN), a to zejména v oblasti míru a bezpečnosti, aby bylo možné navrhnout společná řešení a zabývat se problémy, které brání dosažení stability a pokroku. I 25 let poté, co bylo zveřejněno barcelonské prohlášení, se totiž tento region potýká se stále stejnými problémy, co se týče míru, bezpečnosti a hospodářského rozvoje. Výbor vyzývá k tomu, aby byly podniknuty kroky s využitím synergií mezi jednotlivými nástroji, které skýtá Charta OSN a strategie bezpečnostní unie EU. Je toho názoru, že EU musí výrazně zintenzivnit své úsilí v tomto regionu.

1.5. EHSV se domnívá, že je důležité zlepšit spolupráci na regionální, subregionální a meziregionální úrovni, zejména prostřednictvím Unie pro Středomoří, Ligy arabských států, Africké unie, fóra pro dialog zemí západního Středomoří (dialog 5 + 5) nebo jiných regionálních aktérů a organizací podporujících pragmatickou víceúrovňovou správu prostřednictvím iniciativ založených na proměnné geometrii a třístranných jednáních, což mj. pomáhá rozvíjet spolupráci s celým africkým kontinentem a s oblastmi Perského zálivu a Rudého moře.

1.6. EHSV zdůrazňuje, že je nezbytné zaměřit se na řešení základních příčin migrace v jednotlivých partnerských zemích. Je nutné poskytnout lidem v jejich domovských zemích – v souladu s cíli udržitelného rozvoje – důstojné podmínky k životu, pracovní příležitosti a perspektivy do budoucna, aby neodcházeli jinam kvůli absenci životních vyhlídek. Je třeba jim například zaručit lepší přístup ke vzdělávání nebo uskutečnit opatření, která povedou ke vzniku kvalitních pracovních míst.

1.7. EHSV žádá EU, aby se postarala o to, že ekologická transformace nebude být vnímána jako něco, co je těmto zemím vnucováno zvenčí. Bylo by vhodné investovat do informačních kampaní a zapojit do tohoto úsilí občanskou společnost.

1.8. EHSV upozorňuje na to, jak je důležité, že byla ve sdělení zdůrazněna významná úloha sociálních partnerů a organizací občanské společnosti – formálních i neformálních – coby zásadních subjektů při přípravě a provádění veřejných politik a při kontrole dodržování občanských práv a zásad právního státu. Podstatnou roli v tomto směru hrají odborové svazy a podnikatelské organizace v rámci sociálního dialogu. Výbor tudíž přikládá značný význam tomu, aby EU podporovala a propagovala činnost různých institucí a sítí organizací občanské společnosti v širokém smyslu slova na evropsko-středomořské úrovni, aby ji mohly vykonávat v co nejpříznivějších podmínkách.

1.9. EHSV je toho názoru, že genderová rovnost není jen všeobecně uznávaným lidským právem, ale také nezbytným předpokladem dobrých životních podmínek, hospodářského růstu, prosperity, řádné správy věcí veřejných, míru a bezpečnosti. Musíme zintenzivnit naše úsilí v této oblasti, mj. tím, že budeme genderové hledisko začleňovat do všech programů spolupráce a cílených opatření v souladu s třetím akčním plánem EU pro rovnost žen a mužů.

2. Obecné připomínky

2.1. Dne 9. února 2021 přijal vysoký představitel Evropské komise nové politické prohlášení: sdělení s názvem Obnovené partnerství se zeměmi jižního sousedství – Nová agenda pro Středomoří. Jeho záměrem při tom bylo oživit a posílit strategické partnerství mezi Evropskou unií a jejími partnery v jižním sousedství.

2.2. Byl vypracován zvláštní hospodářský a investiční plán pro oblast jižního sousedství, který má zajistit, aby se obyvatelům tohoto regionu žilo lépe a aby nebyl nikdo opomenut v procesu oživení ekonomiky, v jehož rámci jsou rovněž překonávány důsledky pandemie COVID-19 v oblasti zdraví a je rozsáhleji využíván nástroj COVAX a posílena udržitelná veřejná infrastruktura. Ve sdělení zaujímá pevné místo dodržování lidských práv a zásad právního státu, které má zásadní význam pro to, aby občané důvěřovali institucím.

2.3. V rámci nového nástroje EU pro sousedství a rozvojovou a mezinárodní spolupráci (NDICI) bude na jeho provádění v letech 2021 až 2027 vyčleněno až 7 miliard EUR, což by v tomto regionu v nadcházejícím desetiletí mohlo podnítit veřejné a soukromé investice ve výši až 30 miliard EUR. Prostřednictvím NDICI podpoří EU také udržitelné investice v rámci Evropského fondu pro udržitelný rozvoj plus (EFSD+), přičemž zmobilizuje kapitál, který doplní přímé granty na vnější spolupráci. EFSD+ bude kryt zárukou pro vnější činnost ve výši 53 400 milionů EUR, která se bude vztahovat i na země západního Balkánu.

2.4. Nová agenda se soustřeďuje na pět oblastí politiky:

- lidský rozvoj, řádná správa věcí veřejných a zásady právního státu,
- odolnost, prosperita a digitální transformace,
- mír a bezpečnost,
- migrace a mobilita,
- ekologická transformace.

3. Základní informace v souvislosti s obnoveným partnerstvím se zeměmi jižního sousedství a novou agendou pro Středomoří

3.1. 25 let po zveřejnění barcelonského prohlášení je navrhována nová, ambiciózní a inovativní agenda pro Středomoří, jejímž smyslem je opětovně oživit evropsko-středomořské partnerství.

- 2004: zavedení evropské politiky sousedství (EPS)
- 2008: vytvoření Unie pro Středomoří jakožto mezivládní organizace
- 2015: provedení přezkumu evropské politiky sousedství, vytyčení hlavních cílů této politiky, tj. zajištění stability a bezpečnosti
- 2020: předložení návrhu Evropské komise, který se týká nového paktu o migraci a azylu

3.2. V pracovním dokumentu obsahujícím investiční plán pro oblast jižního sousedství byly formulovány konkrétní návrhy ohledně toho, jaké iniciativy budou přijaty ve čtyřech z pěti prioritních oblastí. Bylo výslovně stanoveno, že tento investiční plán má být sestaven ve spolupráci s členskými státy, pokud možno prostřednictvím společného plánování. Je důležité zapojit do procesu plánování organizace občanské společnosti a sociální partnery. Tito sociální aktéři musí mít rovněž možnost tohoto investičního plánu využívat.

4. Lidský rozvoj, řádná správa věcí veřejných a zásady právního státu

4.1. Je naprosto nezbytné prosazovat v partnerských zemích zásady právního státu. V tomto ohledu hrají stěžejní roli sociální organizace, zejména odborové svazy, aby bylo možné zajistit dodržování sociálních práv a práv pracovníků. Je proto nutné podporovat v tomto regionu „udržitelný hospodářský růst“⁽¹⁾. EU může významně přispět ke zlepšení podnikatelského prostředí, v němž budou moci vznikat a prosperovat soukromé podniky, protože bude omezena byrokracie a bude snazší zahájit podnikatelskou činnost. V tomto ohledu by mohly podniky, především ty malé a střední, skutečně vzkvétat a měly by také vytvářet kvalitní pracovní místa, což zejména pomůže odstranit sociální příčiny nežádoucí migrace.

4.2. Řádná správa věcí veřejných, dodržování zásad právního státu a lidských práv, včetně sociálních a pracovních práv, sociální dialog a rovný přístup ke spravedlnosti kromě toho podporují mír, inkluzivní prosperitu a stabilitu. EHSV vybízí k tomu, aby se ve větší míře usilovalo o respektování pravidel MOP⁽²⁾ a o jejich účinné uplatňování v partnerských zemích na základě Agendy 2030. Velmi důležité je omezit byrokracii, má-li se zlepšit spolupráce mezi EU a partnerskými zeměmi.

4.3. Skvělým příkladem uplatňování zásady řádné správy věcí veřejných v tomto regionu je jednoznačné položení důrazu na podporu Unie pro Středomoří coby fóra pro vzájemnou výměnu a spolupráci. EHSV podepsal v září 2020 s Uníí pro Středomoří nové memorandum o porozumění, v souladu s nímž budou obě strany společně usilovat o intenzivnější zapojení hospodářských a sociálních subjektů ze zemí Unie pro Středomoří, aby tak byly naplněny cíle Pařížské deklarace z roku 2008, které se týkají aktivního zapojení občanské společnosti.

4.4. EHSV vybízí k tomu, aby byla s jižními partnery vedena spolupráce, jejímž účelem bude podpořit vytvoření zdravého informačního prostředí a svobodu sdělovacích prostředků, poněvadž tímto způsobem lze zamezit šíření dezinformací a zavádějících informací. Je důležité podporovat řádnou správu věcí veřejných tím, že bude zajištěno účinné, spravedlivé a transparentní fungování veřejné správy, bude rázněji potírána korupce a bude zaručen rovný přístup ke spravedlnosti.

5. Posilování odolnosti, budování prosperity a využití digitální transformace

5.1. Ve sdělení se navrhuje, že je třeba pomoci jižnímu sousedství, aby mohlo „využít digitální transformace a stát se konkurentem v globální digitální ekonomice“. Je třeba cíleně podporovat rozvoj dovedností pracovníků, osob samostatně výdělečně činných a podnikatelů, aby byli připraveni na digitální transformaci ve světě práce⁽³⁾.

5.2. K rozvoji tohoto regionu přispívají obchod a investice. Je potěšující, že je podporováno zahrnutí severoafrických zemí do africké kontinentální zóny volného obchodu. Je však třeba podpořit také navazování hospodářských vztahů mezi partnerskými zeměmi v rámci severoafrického regionu. Z tohoto důvodu je třeba odstranit necelní překážky obchodu (které jsou hlavním faktorem bránícím obchodní integraci v tomto regionu) a zohlednit při tom stávající rozdíly, pokud jde o stupeň hospodářského rozvoje. Například jednání EU s Tuniskem a Marokem (o vytvoření prohloubené a komplexní zóny volného obchodu) uvázla na mrtvém bodě, protože nebyly v dostatečné míře zohledněny stávající rozdíly⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Cíle udržitelného rozvoje, cíl č. 8: důstojná práce a ekonomický růst.

⁽²⁾ Tato pravidla jsou stanovena v základních úmluvách MOP a zejména v její Tripartitní deklaraci o principech týkajících se nadnárodních společností a sociální politiky (viz odstavec 2.2 stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru Povinnost náležitě péče (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 136).

⁽³⁾ Viz odstavce 2.4.1 a 2.4.4 informační zprávy Evropského hospodářského a sociálního výboru Digitalizace a malé a střední podniky v oblasti Středomoří, REX/519.

⁽⁴⁾ Viz odstavce 3.2.9 a 4.1.2 stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru EU a Afrika – vytvoření rovnocenného rozvojového partnerství založeného na udržitelnosti a společných hodnotách (Úř. věst. C 429, 11.12.2020, s. 105), a odstavce 4.1 a 6.1 stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru Vnější pomoc, investice a obchod jakožto nástroje pro omezení příčin ekonomické migrace se zvláštním zaměřením na Afriku (Úř. věst. C 97, 24.3.2020, s. 18).

5.3. Zvláštní důraz je kladen na to, že je třeba poskytnout příležitosti mladým lidem prostřednictvím podpůrných programů v oblasti zaměstnanosti a vzdělávání a zaměřit se při tom na zlepšení přístupu k financování, zejména co se týče malých a středních podniků, které v tomto regionu jednoznačně zaměstnávají nejvíce lidí, a to využíváním nových finančních nástrojů, například rizikového kapitálu. Bylo by rovněž vhodné zavést mechanismy, které by umožňovaly přejít z neformální ekonomiky do ekonomiky formální, a to díky samostatné výdělečné činnosti a kvalitním pracovním místům.

5.4. EHSV se domnívá, že pro mladé lidi mají prvořadý význam vzdělávání a odborná příprava a také programy Erasmus + pro Středomoří, poněvadž jim skýtají možnost nalézt si zaměstnání a přejít ze vzdělávacího do pracovního procesu. Pro tento region je prioritou digitální infrastruktura. Digitalizace světa práce v podobě práce na dálku dává pracovníkům větší autonomii a umožňuje jim lépe sladit pracovní život se životem soukromým⁽⁵⁾.

5.5. Záměr prohloubit spolupráci v oblasti kybernetické bezpečnosti a využívat digitální technologie v rámci vymáhání práva „při plném respektování lidských práv a občanských svobod“ budí jisté obavy, vezmeme-li v potaz, že v minulosti nebylo dodržování lidských práv v tomto regionu dostatečně transparentní.

6. Mír a bezpečnost

6.1. Velký problém představují vnitřní konflikty a regionální spory, které tento region nadále sužují (Západní Sahara, Libye, Izrael/Palestina, Sýrie). Ve sdělení se vyzdvihuje, že normalizace vztahů mezi Izraelem a některými arabskými státy je důležitá pro zahájení nových iniciativ. Podle EHSV má pro dosažení míru, stability a sdílené prosperity v tomto regionu zásadní význam sociální dialog mezi různými kulturami a civilizacemi a vzájemná úcta.

6.2. V rámci boje proti extremismu, radikalizaci, kybernetické kriminalitě a organizované trestné činnosti je především nezbytné dodržovat zásady právního státu a lidská práva. Vyhlášení nouzového stavu je mimořádným opatřením a po dobu jeho platnosti musí být nadále plně respektována základní práva občanů.

6.3. Ve sdělení je uvedeno, že bude posílena policejní a justiční spolupráce mezi EU a jižními partnerskými zeměmi v rámci evropské politiky sousedství, přičemž budou mimo jiné sjednány dohody o spolupráci mezi EU a jednotlivými jižními sousedy. Vzhledem k dlouhé historii spolupráce představuje prohlášení, že EU bude „spolupracovat s jižními partnery s cílem zajistit, aby jejich systémy v oblasti vymáhání práva a justice splňovaly vysoké standardy ochrany údajů a dodržování lidských práv“, posun směrem k uplatňování společných přístupů.

7. Migrace a mobilita

7.1. Z ustanovení týkajících se řízení migrace vyplývá, že by se od spolupráce v této oblasti popřípadě mohlo – alespoň do určité míry – odvíjet poskytování finanční pomoci. EHSV vítá skutečnost, že má EU v úmyslu aktivně usilovat o odstraňování základních příčin nelegální migrace a nuceného vysídlování, a to řešením konfliktů a socioekonomických problémů, které se v důsledku pandemie COVID-19 ještě prohloubily, a realizací zvláštních opatření uzpůsobených potřebám partnerů z jižního Středomoří. Základním aspektem jakékoli spolupráce v oblasti migrace je dodržování lidských práv (Ženevská úmluva). Případnou neochotu spolupracovat lze překonat pouze prostřednictvím „pobídek“⁽⁶⁾.

7.2. V souladu se sdělením by měla být podporována „talentová partnerství“, která byla navržena v novém paktu EU o migraci a azylu. Zdá se, že smyslem tohoto nového nástroje je posílit spolupráci se třetími zeměmi. Jde o oblast, v níž by bylo možné propojit odbornou přípravu, navazování kontaktů mezi podniky, meziregionální hodnotové řetězce a cirkulační migraci ve prospěch lidí a ekonomik na obou březích Středozemního moře. V každém případě je třeba v těchto plánech zohlednit, že si partnerské země musí udržet dostatečné množství kvalifikovaných pracovníků, protože to má zásadní význam pro jejich udržitelný hospodářský rozvoj.

(5) Viz odstavce 1.12 a 2.2.7 informační zprávy Evropského hospodářského a sociálního výboru Digitalizace a malé a střední podniky v oblasti Středomoří, REX/519.

(6) Rozhovor s expertem na migraci Geraldem Knausem: <https://www.dw.com/de/knaus-eu-migrationspakt-ist-unrealistisch/a-55058035>.

8. Ekologická transformace: odolnost vůči změně klimatu, energetika a životní prostředí

8.1. Ve sdělení byl uznán potenciál jižního sousedství z hlediska rozvoje obnovitelných zdrojů energie, obzvláště solární a větrné energie, a také z hlediska výroby vodíku, která v něm byla označena za „novou strategickou prioritu“. Tento potenciál zcela zjevně souvisí se Zelenou dohodou pro Evropu a se stále rozsáhlejším začleňováním priorit udržitelného rozvoje do mezinárodní spolupráce na celosvětové úrovni. V tomto ohledu EHSV poukazuje na to, že je nezbytné podporovat vedle rozsáhlých (mezinárodních) projektů také projekty, které mají bezprostřední místní socioekonomický dopad.

8.2. Požadované provádění Zelené dohody pro Evropu by mělo být zejména ku prospěchu zemědělství, které má stěžejní význam pro ekonomiku většiny třetích zemí, a v jeho rámci by měly být uskutečněny iniciativy zaměřené na opětovné objevování a ochranu Středozemního moře. Účinný nástroj pro hospodaření se společnými zdroji ve Středomoří představuje modrá ekonomika. EHSV upozorňuje na to, že je nutné provést bilanci Prohlášení ministrů Unie pro Středomoří o udržitelné modré ekonomice v západním Středomoří.

8.3. EHSV pokládá za zvlášť relevantní závěry první hodnotící zprávy o Středomoří, kterou vypracovala síť MedECC a financovala Unie pro Středomoří a jež pojednává o dopadu klimatických a environmentálních změn a o jejich důsledcích v tomto regionu. V této zprávě byly vyzdvíženy oblasti, v níž mohou spolupracovat země na obou březích Středozemního moře, které se potýkají se stejnými problémy z hlediska udržitelné a klimatické odolnosti, aby bylo možné podpořit v tomto regionu přechod na ekologickou, modrou a oběhovou ekonomiku.

9. Genderová rovnost a práva žen, LGBTIQ+ osob a osob se zdravotním postižením na obou březích Středozemního moře

9.1. V poslední době stále častěji zaznívají hlasy odmítající genderovou rovnost, a to jednak ze strany krajně pravicových nacionalistických hnutí v celé Evropě, a jednak ze strany konzervativních a islamistických hnutí v jižní části Středomoří, přičemž v obou případech je tento postoj zdůvodňován tradicemi a náboženstvím.

9.2. EHSV vítá iniciativu Unie pro Středomoří, jejímž cílem je zavést dobrovolné mechanismy, pomocí nichž bude na základě konkrétních ukazatelů sledováno dodržování závazků týkajících se genderové rovnosti, které na sebe vzaly vlády zemí tohoto regionu.

9.3. Pandemie COVID-19 situaci v tomto ohledu ještě zhoršila. V prvé řadě využily neliberální a autokratické vlády této příležitosti k tomu, aby podnikly další útoky na práva žen a LGBTIQ+ osob. Dále se pak v důsledku různých vládních opatření, která byla přijata v reakci na pandemii, fakticky zhoršily životní podmínky žen, LGBTIQ+ osob a osob se zdravotním postižením. Z tohoto důvodu je nezbytné podporovat iniciativy usilující o ochranu práv těchto skupin a o jejich zapojení do společenského, hospodářského, občanského a politického života.

9.4. EU by měla zintenzivnit své úsilí a spolupráci v tomto regionu, aby bylo zaručeno, že budou za všech okolností respektována základní práva LGBTIQ+ osob, že tyto osoby nebudou nikde trestně stíhány a že se budou moci ve větší míře účastnit veřejného života⁽⁷⁾.

9.5. Mnohé partnerské země sice podepsaly Úmluvu OSN o právech osob se zdravotním postižením, ale přesto je ještě do značné míry zapotřebí zlepšit životní podmínky těchto osob. EU by se tudíž měla zvlášť výrazně zasadit o dodržování práv osob se zdravotním postižením, která jsou v této úmluvě zakotvena.

V Bruselu dne 7. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

(7) Viz odstavec 1.11 stanoviska Evropského hospodářského a sociálního výboru Unie rovnosti: strategie pro rovnost LGBTIQ osob na období 2020–2025, Úř. věst. C 286, 16.7.2021, s. 128.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Vytvoření Unie odolné vůči změně klimatu – nová strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu

[COM(2021) 82 final]

(2021/C 374/14)

Zpravodaj: **Dimitris DIMITRIADIS**

Spoluzpravodaj: **Kęstutis KUPŠYS**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropská komise, 26. 3. 2021
Právní základ	Článek 304 Smlouvy o fungování Evropské unie
Odpovědná sekce	Zemědělství, rozvoj venkova, životní prostředí
Přijato v sekci	23. 6. 2021
Přijato na plenárním zasedání	7. 7. 2021
Plenární zasedání č.	562
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	229/3/12

1. Závěry a doporučení

1.1. Evropský hospodářský a sociální výbor důrazně podporuje přijetí strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu jakožto zásadní krok směrem k cíli Zelené dohody pro Evropu, jímž je klimatická neutralita a odolnost vůči změně klimatu do roku 2050. Uvítal by však, kdyby zamýšlené oblasti činnosti nebyly jen obecně představeny, nýbrž také dokresleny konkrétními příklady. Je nutné lidem názorněji popsat, jaké změny by se daly uskutečnit.

1.2. Riziko hospodářských škod a ztrát na životech v důsledku častějšího výskytu a větší intenzity extrémních povětrnostních vlivů souvisejících se stavem klimatu bude i nadále trvat. Neméně důležité je riziko, že jak dopady změny klimatu, tak úsilí o přizpůsobení se této změně mohou prohloubit stávající nerovnosti. Přizpůsobení, v jehož jádru je zakotvena spravedlnost, je proto zásadní pro ochranu života, zaměstnání a živobytí evropských občanů, zejména těch zranitelnějších, kteří jsou obvykle změnou klimatu zasaženi více.

V rámci spravedlivé transformace hrají zásadní roli organizace občanské společnosti. Zejména je zapotřebí zapojit sociální partnery, abychom mohli pomoci sociálnímu dialogu a kolektivního vyjednávání úspěšně přizpůsobit svět práce a zachovat důstojné pracovní podmínky.

1.3. Provádění této strategie, jakož i Zelené dohody pro Evropu, by mělo být založeno na systémovém přístupu, který se snaží sledovat současně několik cílů a podporovat politické nástroje a technologická řešení, jež lze využít v různých hospodářských odvětvích.

1.4. Výbor zejména požaduje, aby byl kladen „stejný důraz“ na financování zmírňování změny klimatu i přizpůsobení se této změně. Je zásadní, aby všechny politiky v oblasti klimatu na všech úrovních spojovaly strategie pro zmírňování a přizpůsobení.

1.5. EHSV se domnívá, že jsou zapotřebí specifické pokyny, cíle, nástroje pro monitorování, referenční hodnoty a ukazatele v oblasti přizpůsobení, které pomohou zajistit transparentnost přidělování zdrojů, předvídat a řídit dopady změny klimatu a posoudit pokrok ohledně přizpůsobení se této změně, a současně je třeba budovat místní, celostátní a regionální kapacity pro využívání všech těchto nástrojů.

1.6. EHSV považuje přírodě blízká řešení, bioekonomiku a přechod na oběhové hospodářství za zásadní přístupy v přizpůsobování se změně klimatu a zároveň za příležitost pro oživení EU environmentálně a sociálně udržitelným způsobem.

1.7. Výbor vyzývá Komisi, aby v budoucí politické činnosti týkající se přizpůsobení usilovala o lepší sladění politik v oblasti přizpůsobení se změně klimatu s klimatickou spravedlností. Výbor uznává, že změna klimatu může mít na lidská společenství různé nepříznivé dopady v oblasti sociální, hospodářské, v oblasti veřejného zdraví a v dalších oblastech, a vyslovuje se pro přímé řešení stávajících nerovností prostřednictvím dlouhodobých strategií pro zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně, aby nikdo nebyl opomenut.

1.8. EU musí dále vytvářet a podporovat takové podmínky pro inovace, investice a obchod, které napomáhají udržitelnému rozvoji, aby mohla podporovat podniky při jejich vlastním přizpůsobování se a v jejich snaze poskytnout společnosti řešení v oblasti přizpůsobení. Přizpůsobení se změně klimatu a jeho náklady by rovněž měly být nedílnou součástí průmyslové strategie EU.

1.9. EHSV je přesvědčen, že zemědělství, lesnictví a rybolov patří k nejbezprostředněji zasaženým odvětvím, přičemž mohou zároveň přispět k řešením v oblasti přizpůsobení, k ukládání uhlíku a potravinovému zabezpečení. Na podporu těchto odvětví je zapotřebí intenzivního výzkumu a inovací, ale také poskytování finanční odměny v případě prokazatelného pohlcování uhlíku.

1.10. Průměrné roční hospodářské ztráty způsobené katastrofami spojenými se stavem klimatu se pohybují v řádech stovek miliard dolarů. Průměrné roční hospodářské ztráty způsobené katastrofami spojenými se stavem klimatu se pohybují v řádech stovek miliard dolarů. I zpráva OSN s názvem „Human Costs of Disasters“ (Dopady katastrof na člověka) podává skličující obrázek: „V letech 2000–2019 došlo k 7 348 závažným katastrofám [...], katastrofy si vyžádaly 1,23 milionu lidských životů [...] a postihly více než 4 miliardy lidí (mnohé z nich i vícekrát). V celosvětovém měřítku navíc způsobily hospodářské ztráty ve výši zhruba 2,97 bilionu dolarů.“ Existuje několik zdrojů financování EU, které jsou k dispozici pro financování přizpůsobování: rozpočet Zelené dohody pro Evropu, VFR a nástroj Next Generation EU. EHSV požaduje větší jasnost, pokud jde o jednotlivé možnosti, a zavedení uživatelsky vstřícných postupů, aby byl zajištěn včasný přístup k financování v praxi. Kromě toho by zrušení dotací na fosilní paliva a provedení zelené fiskální reformy uvolnilo značné zdroje z veřejných rozpočtů, řešit systémové nesrovnalosti a vytvářet nové příjmy na financování přizpůsobení se změně klimatu. EHSV kritizuje skutečnost, že zatím nebyl předložen harmonogram pro zrušení škodlivých dotací.

1.11. EHSV rovněž požaduje zavedení opatření, v jejichž důsledku bude směřování investic do odvětví fosilních paliv pro finanční instituce tou nejméně výhodnou strategií a která vytvoří pobídku pro přidělování soukromých finančních toků na činnosti podporující zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se jí. To je důležité pro investice uvnitř i vně EU. Aby se Unie mohla stát globálním tvůrcem standardů v oblasti udržitelného financování, měla by Komise udržovat vysokou laťku a řídit se zásadami vědeckého základu a technologické neutrality, a to i v taxonomii EU.

1.12. Strategie uznává, že pro přizpůsobení se změně klimatu jsou zapotřebí další mezinárodní finanční prostředky, mimo jiné z veřejných zdrojů. EHSV však naléhavě žádá Komisi, aby objasnila, jak přesně budou odstraněny překážky, které brání v přístupu k financování nejzranitelnějším zemím, společenstvím a odvětvím po celém světě, a jakým způsobem budou zahrnuty návrhy na začlenění genderového hlediska a řešení nerovností na regionální a místní úrovni.

1.13. EU musí věnovat zvláštní pozornost mezinárodní spolupráci v jejich nejrůznějších formách, včetně investičních, obchodních a inovačních partnerství, a to s cílem posílit opatření pro přizpůsobení se změně klimatu po celém světě, a zejména v rozvojových zemích.

1.14. Celkově Výbor považuje strategii za základ pro právně závaznou iniciativu, která uloží členským státům povinnost vypracovat vnitrostátní plány a strategie pro přizpůsobení se změně klimatu. K dosažení závazných politik v oblasti klimatu přispěje také evropský právní rámec pro klima.

1.15. Místní a regionální orgány by jakožto orgány odpovědné za provádění většiny iniciativ v oblasti přizpůsobení měly být podporovány dostatečnými prostředky k vytvoření kapacit v této oblasti, mimo jiné i při navrhování politiky přizpůsobení.

2. Souvislosti

2.1. Evropská komise přijala svou novou strategii EU pro přizpůsobení se změně klimatu dne 24. února 2021 ⁽¹⁾. Nová strategie stanoví, jak se Evropská unie může přizpůsobit dopadům změny klimatu a stát se do roku 2050 odolnou vůči změně klimatu.

2.2. Evropský hospodářský a sociální výbor vítá přijetí strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu s jejími čtyřmi cíli – učinit evropské přizpůsobení se změně klimatu inteligentnější, rychlejší a systémovější a posílit mezinárodní opatření v oblasti přizpůsobení se změně klimatu – jakožto zásadní krok v důležitém procesu tvorby politiky.

2.3. Učinit přizpůsobení inteligentnější v této strategii znamená „zlepšit znalosti a dostupnost údajů a zároveň zvládat nejistotu, se kterou je změna klimatu ze své podstaty spojena, zajistit větší množství kvalitnějších údajů o rizicích a ztrátách souvisejících se změnou klimatu a učinit z platformy Climate-ADAPT směrodatný evropský zdroj znalostí týkajících se přizpůsobení“. Učinit přizpůsobení systémovější znamená „podporovat tvorbu politik na všech úrovních správy, společnosti a hospodářství a ve všech odvětvích zlepšením strategií a plánů v oblasti přizpůsobení a začlenit problematiku odolnosti vůči změně klimatu do makrofiskální politiky a prosazovat přírodě blízká řešení v oblasti přizpůsobení“. Rychlejšího plošného přizpůsobení má být dosaženo „urychlením vývoje a zavádění řešení pro přizpůsobení se změně klimatu, snižováním rizik souvisejících se změnou klimatu, odstraněním nedostatků v oblasti ochrany proti dopadům změny klimatu a zajištěním dostupnosti a udržitelnosti sladké vody“.

2.4. Průměrné roční hospodářské ztráty způsobené katastrofami spojenými se stavem klimatu se pohybují v řádech stovek miliard dolarů. Zprávy ukazují ⁽²⁾, že pokud budou současné emisní trajektorie přetrvat, lze očekávat, že některé části jižní Evropy zasáhnou každé dva roky teplotní extrémy a výnosy kukuřice zavlažované pouze deštěm se sníží o 50 %. Tyto různorodé dopady by mohly v EU spíše než ke sblížení přispět k vytvoření dalších rozdílů. Pandemie COVID-19 prokázala, že je nanejvýš důležité pochopit souvislost mezi agendami v oblasti životního prostředí a veřejného zdraví a začlenit ji do tvorby politiky. Přitom je třeba mít na paměti, že boj proti jevům, které ohrožují biologickou rozmanitost, může pomoci snížit riziko budoucích zoonotických onemocnění a pandemií, a uznat, že opatření na podporu oživení po pandemii a opatření pro přizpůsobení se změně klimatu mají stejný cíl, jímž je odolnost do budoucna ⁽³⁾.

2.5. Cílem stanoviska EHSV ke strategii je poskytnout pohled občanské společnosti na cíl strategie a na její základní opatření.

3. Obecné připomínky

3.1. EHSV zdůrazňuje, že společnému provádění cílů udržitelného rozvoje, Zelené dohody pro Evropu, právního rámce pro klima a klimatického paktu a přípravě a provádění plánů pro oživení a odolnost musí napomáhat strategie pro zmírňování změny klimatu i strategie pro přizpůsobování se této změně. EHSV důrazně podporuje novou strategii EU pro přizpůsobení se změně klimatu, kterou Evropská komise přijala dne 24. února 2021.

3.2. EHSV zdůrazňuje, že navzdory intenzivním opatřením pro boj proti změně klimatu je naléhavě a dlouhodobě nutné se této změně přizpůsobit. Riziko hospodářských škod a ztrát na lidských životech v důsledku častějšího výskytu a větší intenzity extrémních povětrnostních vlivů souvisejících se stavem klimatu bude i nadále trvat. Neméně důležité je riziko, že jak dopady změny klimatu, tak úsilí o přizpůsobení se této změně mohou prohloubit stávající nerovnosti. Přizpůsobení se bude mít zásadní význam pro ochranu lidských práv evropských občanů s ohledem na bezpečnost, důstojnou práci a odolné živobytí.

3.3. EHSV sdílí obavy Komise ohledně zdravotních rizik vyplývajících ze změny klimatu i názor, že je třeba těmto rizikům následně lépe porozumět, k čemuž slouží evropská platforma pro přizpůsobení se změně klimatu Climate-ADAPT. Jak ale zdůraznila Světová zdravotnická organizace ⁽⁴⁾ i Evropská agentura pro životní prostředí ⁽⁵⁾, existují důkazy svědčící o nerovnoměrném dopadu znečištění a zhoršení životního prostředí na sociálně znevýhodněná společenství a zranitelné skupiny. Vzhledem k sociálnímu rozměru změny klimatu by proto měl být do politik Unie začleněn pojem environmentální nerovnosti.

⁽¹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>.

⁽²⁾ <https://www.eea.europa.eu/publications/climate-change-impacts-and-vulnerability-2016>.

⁽³⁾ <https://covid19commission.org/enhancing-global-cooperation>.

⁽⁴⁾ Úřad WHO pro Evropu, 2019, Environmental health inequalities resource package (Balíček zdrojů týkajících se nerovností v oblasti zdraví životního prostředí), Regionální úřad pro Evropu, Kodaň.

⁽⁵⁾ Zpráva Evropské agentury pro životní prostředí č. 21/2019.

3.4. Výbor podotýká, že budou-li přijata správná opatření, bude mít přizpůsobení v každém ohledu pozitivní dopad, pokud jde o zabránění ztrátám v důsledku změny klimatu, vytvoření ekonomických přínosů, posílení sociální spravedlnosti a zvýšení bezpečnosti životního prostředí.

3.5. Provádění nové strategie EU pro přizpůsobení se změně klimatu, jakož i Zelené dohody pro Evropu, by mělo být součástí systémového přístupu, který se snaží sledovat několik cílů a podporovat politické nástroje a technologická řešení, jež lze využít v různých hospodářských odvětvích. Aby bylo zajištěno sledování několika cílů současně, je třeba využít metodu komplexní systémové analýzy a příslušné nástroje k jejímu provádění.

3.6. EHSV se domnívá, že jsou zapotřebí specifické pokyny, cíle, nástroje pro monitorování, referenční hodnoty a ukazatele v oblasti přizpůsobení, které pomohou předvídat a řídit dopady změny klimatu a posoudit pokrok ohledně přizpůsobení se této změně.

3.7. Výbor podotýká, že přírodě blízká řešení, bioekonomika a přechod na oběhové hospodářství jsou zásadními přístupy v přizpůsobování se změně klimatu, a odkazuje na svá předchozí stanoviska k biohospodářství⁽⁶⁾ a oběhovému hospodářství⁽⁷⁾. Udržitelné postupy hospodaření s lesy, půdou a vodou navíc slouží jak přizpůsobení se změně klimatu, tak jejímu zmírňování, a zároveň poskytují základ pro výrobu potravin a biomasy, která je odolná vůči změně klimatu, klimaticky neutrální a udržitelná.

3.8. EHSV požaduje, aby byl kladen „stejný důraz“ na financování zmírňování změny klimatu i přizpůsobení se této změně. U všech politik v oblasti klimatu na všech úrovních je zásadní kombinovat strategie pro zmírňování a strategie pro přizpůsobení. EHSV požaduje podniknutí dalších kroků, které by zajistily dodržování této zásady, protože zmírňování změny klimatu chrání budoucí generace před prohlubováním klimatické krize a přizpůsobování se této změně chrání současnou generaci i generace budoucí před povětrnostními extrémy způsobenými již přítomnou změnou klimatu. Metodika EU pro sledování klimatu v rozpočtu EU by měla být upravena tak, aby výslovně rozlišovala mezi výdaji na přizpůsobování a výdaji na zmírňování.

3.9. Členské státy EU by například měly informovat orgány odpovědné za přezkum vnitrostátních plánů v oblasti energetiky a klimatu, že na strategie pro přizpůsobení a strategie pro zmírňování by měl být kladen stejný důraz, a to kvůli zvýšeným ambicím EU v oblasti klimatu a dopadu pandemie COVID-19. Zapojena a podporována by měla být také města a obce, a to případně prostřednictvím Paktu starostů a primátorů, s cílem začlenit přizpůsobování do jejich plánů na zmírňování a vytvářet součinnost.

3.10. EHSV je přesvědčen, že pokud jde o společnou přípravu a navrhování příslušných metod přizpůsobování, je zapotřebí zaujmout přístup zahrnující všechny zúčastněné strany. Tyto plány by měly být vytvořeny společně a integrované s příslušnými metodami zmírňování, neboť zmírňování a přizpůsobení jsou navzájem propojeny a vzájemně se ovlivňují. Mělo by se počítat s budováním kapacit a s veřejnou osvětovou činností na podporu aktivit v oblasti přizpůsobení pro všechny příslušné zúčastněné strany, včetně mladých lidí. Pro mladé lidi, a zvláště pro děti, bude zásadní lepší sladění mezi vzdělávacím systémem a pracovními potřebami probíhající „čtvrté průmyslové revoluce“.

3.11. S ohledem na ekonomické a environmentální aspekty je nezbytné zmírnit možné negativní sociální dopady politik v oblasti přizpůsobení, aby byla zajištěna široká podpora provádění této strategie. EHSV požaduje konkrétní dodatečná opatření pro zranitelné skupiny zúčastněných stran, se zvláštním zaměřením na gender, věk a menšiny.

3.12. EHSV podotýká, že inovace v oblasti přizpůsobení a také provádění vyžadují trpělivé, dlouhodobé a strategické financování a že při umožňování této trpělivosti má významnou podnikatelskou úlohu stát. Bude třeba minimalizovat náklady spojené s politikami EU v oblasti dekarbonizace a sdílet je napříč různými odvětvími, aby se zajistilo, že skupiny obyvatel s nízkými příjmy a zranitelná společenství neponesou nespravedlivý podíl na finanční zátěži. Zpráva Sítě OSN pro řešení udržitelného rozvoje (SDSN) pro Evropu⁽⁸⁾ ukazuje, že by měla být zavedena vhodná protiopatření, která by zabránila nárůstu nerovností a zajistila širší podporu přechodu k udržitelnosti.

⁽⁶⁾ Úř. věst. C 440, 6.12.2018, s. 45; Úř. věst. C 240, 16.7.2019, s. 37; Úř. věst. C 47, 11.2.2020, s. 58; Úř. věst. C 110, 22.3.2019, s. 9.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 264, 20.7.2016, s. 98; Úř. věst. C 230, 14.7.2015, s. 99; Úř. věst. C 14, 15.1.2020, s. 29; Úř. věst. C 367, 10.10.2018, s. 97; Úř. věst. C 345, 13.10.2017, s. 102.

⁽⁸⁾ <https://www.unsdn.org/the-future-europe-wants-a-green-and-digital-job-based-and-inclusive-recovery-from-covid-19-pandemic>.

3.13. Existuje několik fondů EU, které jsou k dispozici pro financování přizpůsobení. EHSV požaduje větší jasnost, pokud jde o jednotlivé možnosti, a zavedení uživatelsky vstřícných postupů, aby byl v praxi zajištěn včasný přístup subjektů k financování.

3.14. Je třeba dále posílit rozvoj a využívání finančních nástrojů pro politiky v oblasti přizpůsobení (dotace, úvěrové swapy, adaptační dluhopisy, snižování emisí z odlesňování a ze znehodnocování lesů/REDD atd.). Za účelem zvýšení globálních ambicí této strategie je nezbytné diskutovat o nových potenciálních nástrojích, jako jsou swapy dluhů za opatření v oblasti klimatu k zajištění finančních toků pro země, které potřebují okamžitá opatření, a podporovat jejich využívání.

3.15. EHSV rovněž zdůrazňuje, že je důležité začlenit rizika a hluboké nejistoty (kdy není známa pravděpodobnost událostí) související s klimatickými přírodními katastrofami do modelů a nástrojů využívaných k přípravě makroekonomických politik.

3.16. Na tuto strategii by měl navazovat plán, který jasně vymeze postup jejího provádění na evropské, vnitrostátní, regionální a místní úrovni, včetně toho, jak podporovat jednotlivá odvětví hospodářství a části společnosti, pokud jde o pochopení a řešení rizik souvisejících se změnou klimatu, přičemž je třeba věnovat zvláštní pozornost nejzranitelnějším odvětvím a společnostem.

3.17. Ve fázích během pandemie a po ní je nezbytné koordinovat opatření pro přizpůsobení se změně klimatu s programy na podporu oživení po pandemii COVID-19.

4. Konkrétní připomínky

Opatření na úrovni EU

4.1. EHSV vyzývá Komisi, aby usilovala o lepší sladění politik v oblasti přizpůsobení se změně klimatu s klimatickou spravedlností. Při řešení výzev v oblasti změny klimatu by neměl být nikdo opomenut a jako první by měly být řešeny potřeby nejzranitelnějších osob, které jsou často nejméně připravené a v mnoha případech nejméně odpovědné za současný stav klimatu.

4.2. V rámci Evropy zasáhnou dopady změny klimatu jednotlivé zeměpisné regiony různě. Politické reakce a snahy o přizpůsobení se změně klimatu proto musí brát v úvahu tyto rozdíly a specifické rysy různých regionů.

4.3. Je zásadní vytvořit místní indexy zranitelnosti, jimiž se budou řídit strategie v oblasti přizpůsobení, a to ve třech rovinách, kterými jsou geografická nebo regionální zranitelnost, odvětvová nebo hospodářská zranitelnost a sociální zranitelnost.

4.4. Stávající struktura pro projekty v oblasti přizpůsobení se často zaměřuje spíše na dopady změny klimatu než na základní příčiny zranitelnosti. EHSV proto požaduje hlubokou integraci a začleňování plánování v oblasti přizpůsobení se změně klimatu do všech příslušných politik, strategií a opatření EU.

4.5. Především je důležité investovat do posílení lidského kapitálu, tj. usnadnění tvorby technologických a sociálních inovací a poskytnutí znalostí a nástrojů evropským občanům s cílem náležitě se připravit na budoucí problémy spojené se změnou klimatu. Zvláštní pozornost je třeba věnovat vzdělávání a dovednostem nedostatečně zastoupených a marginalizovaných osob.

4.6. Je rovněž důležité poskytnout podnikům nástroje a podporu pro posuzování a řízení dopadů změny klimatu. Dopady změny klimatu cílí na všechna odvětví, ať už přímo, nebo nepřímo. Přizpůsobení se změně klimatu a jeho náklady by tedy měly být nedílnou součástí průmyslové politiky EU a měly by být zohledněny také ve státní podpoře.

4.7. Zemědělství, lesnictví a rybolov patří k nejbezprostředněji zasaženým odvětvím, přičemž mohou zároveň přispět k řešení v oblasti přizpůsobení, k ukládání uhlíku a potravinovému zabezpečení. Na podporu těchto odvětví je zapotřebí intenzivního výzkumu a inovací, ale také poskytování finanční odměny v případě prokazatelného pohlcování uhlíku. EHSV dále uznává naléhavou potřebu řešit změny v oceánech způsobené změnou klimatu, a to prostřednictvím flexibilních, přizpůsobitelných a rychlých rozhodnutí při řízení rybolovu s cílem zajistit dlouhodobou udržitelnost produkce nízkouhlíkových živočišných bílkovin v Evropě.

4.8. Digitalizace poskytuje mnoho příležitostí pro přizpůsobení se změně klimatu, např. v oblasti sledování, modelování, produkce a komunikace, a měla by být plně využita. Rovněž je třeba zavést vhodná opatření k zajištění odolnosti vůči změně klimatu u kritické infrastruktury v celé EU, například v oblasti energetiky, dopravy a digitálních sítí a systémů.

4.9. Přírodě blízká řešení pomohou EU přizpůsobit se nové klimatické situaci a minimalizovat potenciálně ničivé dopady změny klimatu. Poskytují možnost oživení EU environmentálně a sociálně udržitelným způsobem. EHSV vyzývá k opatrnosti, aby se zajistilo, že místní společnosti budou skutečně zapojena do jejich zavádění a navrhování.

4.10. Upouštění od využívání fosilních paliv a investování do opatření pro přizpůsobení se změně klimatu by mělo jít ruku v ruce. Výbor proto považuje taxonomii EU pro udržitelné financování za důležitý nástroj, který umožňuje, aby EU zvýšila své ambice, pokud jde o přizpůsobení se změně klimatu. Kromě toho by přizpůsobení ekologického zdanění a přesun daňové zátěže z práce na využívání přírodních zdrojů mohlo jednak řešit systémové nesrovnalosti a zároveň vytvářet nové příjmy na financování přizpůsobení se změně klimatu, jakož i urychlit upouštění od činností škodlivých pro životní prostředí.

4.11. EHSV bere na vědomí první soubor technických kritérií pro určení činností, které významně přispívají ke zmírňování změny klimatu a k přizpůsobování se této změně⁽⁹⁾. Požaduje vědecky podložená a technologicky neutrální kritéria taxonomie, v jejichž důsledku bude směřování investic do odvětví fosilních paliv pro finanční instituce tou nejméně výhodnou strategií, a která vytvoří pobídku pro přidělování soukromých finančních toků na činnosti podporující opatření pro zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se jí.

4.12. Celkově Výbor považuje strategii za základ pro právně závaznou iniciativu, která uloží členským státům povinnost vypracovat vnitrostátní plány a strategie pro přizpůsobení se změně klimatu.

Opatření na celostátní a nižší než celostátní úrovni

4.13. Především je nutné překonat setrvačnost na vnitrostátní úrovni, a to za pomoci silného politického vedení a odpovědnosti a aktivního zapojení občanské společnosti. Za tímto účelem by členské státy měly být motivovány k tomu, aby při vymezování svých dlouhodobých politických cílů – do roku 2050 a dále – přiřadily obecně vysokou prioritu Zelené dohodě pro Evropu, a zejména otázkám přizpůsobení se změně klimatu. Aby se zabránilo marginalizaci přizpůsobení, je navíc nezbytné stanovení konkrétních cílů pro výdaje v oblasti přizpůsobení a transparentnost v této oblasti. Metodiky členských států pro sledování klimatu v rozpočtu by měly být upraveny tak, aby výslovně rozlišovaly mezi výdaji na přizpůsobování a výdaji na zmírňování.

4.14. Výbor je přesvědčen, že je zásadní, aby každý člen společnosti viděl a cítil, jak mu opatření pro přizpůsobení se změně klimatu pomáhají zlepšovat jeho konkrétní životní podmínky a čelit budoucím rizikům. Strategie pro přizpůsobení se změně klimatu jednotlivých států proto musí zahrnovat zachování silné podpory sociálního zabezpečení, aby bylo možné zvládnout blížící se přechod.

4.15. K posílení řádného přizpůsobení na vnitrostátní úrovni je zapotřebí silné zaměření na provádění moderních inovačních a podnikatelských politik orientovaných na ekologičtější a odolnější výrobní systémy, jakož i aktivní politiky trhu práce zaměřené na tvorbu pracovních míst, nové dovednosti, rekvalifikace a odbornou přípravu pracovníků. Tento přístup by měl aktivně zapojovat pracovníky do společného navrhování programů pro budování kapacit.

4.16. K zajištění vodohospodářských, energetických, dopravních a digitálních systémů odolných vůči změně klimatu jsou nezbytné nové investice do veřejných služeb a infrastruktury. Zásadní je i správné územní plánování, jelikož vytváří základ pro snižování zranitelnosti budov vůči povětrnostním extrémům.

4.17. Je třeba zvážit kapitálové otázky ekologického zdanění a dalších ekonomických mechanismů pro řízení životního prostředí, které by podpořily pobídky pro zmírňování změny klimatu, poskytly příjmy na podporu úsilí v oblasti přizpůsobení a zmírnily regresivní účinky těchto politik na neúměrně zasažené skupiny zúčastněných stran. Totéž platí pro dotace na fosilní paliva, jejichž opakovaně slibované zrušení uvolní značné zdroje z veřejných rozpočtů, které by mohly být

⁽⁹⁾ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM:2021:188:FIN>.

následně využity na přizpůsobení se změně klimatu. EHSV kritizuje skutečnost, že zatím nebyl předložen harmonogram pro zrušení škodlivých dotací, i když se o tom diskutuje už 30 let.

Mezinárodní spolupráce a silnější globální úloha EU

4.18. EHSV podporuje potřebu „posílení mezinárodních opatření v oblasti odolnosti vůči změně klimatu“, jak uvádí Komise, neboť souhlasí s prohlášením Komise, že „naše ambice v oblasti přizpůsobení se změně klimatu musí být v souladu s naším celosvětovým vedoucím postavením v oblasti zmírňování změny klimatu“.

4.19. EHSV zdůrazňuje, že mimo EU jsou dopady změny klimatu nejvíce zasaženy nejméně rozvinuté země a malé ostrovní rozvojové státy, které jsou také zranitelnější vůči ekonomickým otřesům, nerovnostem a zdravotní krizi způsobené pandemií COVID-19.

4.20. V souladu se strategií partnerství Afrika–EU prosazuje EHSV spolupráci s nejhroženějšími africkými zeměmi. Měly by být dále podporovány programy, jako je Pakt starostů a primátorů pro subsaharskou Afriku, které umožňují místním a vnitrostátním subjektům spolupracovat na plánech v oblasti zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně. Jak uvádí Komise, Světová banka poukázala na to, že jen v subsaharské Africe může změna klimatu do roku 2050 způsobit migraci až 70 milionů lidí, což by mělo významné sociální, ekonomické a environmentální důsledky. Další platformu pro společná opatření by poskytl formát Východního partnerství.

4.21. Strategie uznává, že jsou zapotřebí dodatečné mezinárodní finanční prostředky pro přizpůsobení se změně klimatu, mimo jiné z veřejných zdrojů, a bude se snažit zvýšit financování v oblasti přizpůsobení prostřednictvím nástrojů EU pro vnější činnost. EHSV však naléhavě žádá Komisi, aby objasnila, jak přesně budou odstraněny překážky, které brání v přístupu k financování nejzranitelnějším zemím, společenstvím a odvětvím po celém světě, a jakým způsobem budou zahrnuty návrhy na začlenění genderového hlediska a řešení nerovností. V tomto ohledu by měly být zásadní finanční prostředky pro přizpůsobení založené na grantech.

4.22. Je důležité zajistit, aby byly k dispozici nezbytné zdroje na výzkum a uvedení výsledků výzkumu do praxe. V tomto ohledu by měla být zvláštní pozornost věnována zemím „globálního Jihu“, které provádějí mnoho slibných projektů s cílem bojovat proti dopadům změny klimatu. Je důležité zajistit těmto projektům nezbytnou finanční a logistickou podporu.

4.23. Aby se zajistilo, že soukromé finance budou působit ve prospěch klimatu, je třeba klást zvláštní důraz na to, aby soukromé finanční instituce nebyly motivovány k financování škodlivých činností za hranicemi EU a aby tyto finanční zdroje byly přesměrovány na opatření v oblasti přizpůsobení. EU se musí aktivně podílet na mezinárodní spolupráci za účelem vytvoření společné taxonomie a posílení vlastní úlohy coby nově se objevujícího tvůrce standardů pro ambice v oblasti udržitelného financování.

4.24. EHSV se domnívá, že za účelem podpory budování odolnosti v reakci na globální krize by EU měla během jednání prosazovat důrazné postoje ohledně finančních prostředků na přizpůsobení. EU by měla podporovat dosažení rovnoměrného rozdělení finančních prostředků na zmírňování a na přizpůsobení. To je třeba učinit a zároveň si také zachovat zaměření na letošní 26. zasedání konference smluvních stran Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu (COP26).

4.25. Akční plán pro přizpůsobení se změně klimatu v rámci nového akčního plánu skupiny EIB v oblasti klimatu musí věnovat zvláštní pozornost podpoře investic do přizpůsobování v rozvojových zemích, aniž by při tom docházelo ke zhoršování dluhové zranitelnosti.

4.26. Přizpůsobení se změně klimatu je rovněž otázkou obchodu a přímých zahraničních investic. Změna klimatu ovlivňuje např. globální dodavatelské řetězce, přístup k zahraničním surovinám a logistiku. I přes určitá rizika poskytuje změna klimatu podnikům v EU příležitost nabídnout globálním trhům řešení v oblasti přizpůsobení. Obchodní politika EU by měla zvážit a umožnit řízení rizik a využívání příležitostí. Obchod by měl být rovněž součástí partnerství s rozvojovými zeměmi s cílem posílit jejich možnosti přizpůsobení.

4.27. Výbor konstatuje, že současná globální politická dynamika nemá obdoby. Vedoucí úloha Evropy je nesporná: Zelená dohoda pro Evropu byla prvním oznámeným politickým závazkem se správnou mírou ambicí a řízení. Summit věnovaný změně klimatu⁽¹⁰⁾, který v dubnu 2021 uspořádal prezident Joe Biden, dosáhl pozoruhodného úspěchu a představuje bod zvratu. Největší ekonomiky světa – Spojené státy, Čína, Evropská unie, Japonsko, Spojené království, Indie, Kanada, Jižní Korea a Brazílie – konečně nacházejí společnou řeč ohledně cíle rozsáhlé dekarbonizace. EHSV uznává, že EU musí na této dynamice stavět a zintenzivnit celosvětové úsilí s cílem podpořit ambice v oblasti zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se této změně v návaznosti na Pařížskou dohodu.

Úloha subjektů občanské společnosti

4.28. Úspěšné provádění přizpůsobení není možné bez aktivní podpory subjektů občanské společnosti.

4.29. Metody přizpůsobení by proto měly být vytvářeny společně se všemi příslušnými zúčastněnými stranami: osobami s rozhodovací pravomocí, zaměstnavateli a pracovníky, nevládními organizacemi, finančním sektorem, vědci a vývojáři technologií. Občanská společnost na vnitrostátní, regionální a především – vzhledem k místní povaze politik v oblasti přizpůsobení – místní úrovni by měla být zapojena ve všech fázích plánování a provádění.

4.30. Strategie by měla rovněž podporovat a sledovat zapojení sociálních partnerů v různých odvětvích na evropské úrovni a ve všech členských státech a měla by zajistit silný dvoustranný a třístranný sociální dialog a případně podporovat kolektivní vyjednávání.

4.31. Měly by být vytvořeny, zavedeny a používány nástroje pro zapojení zúčastněných stran, včetně nástrojů, které podporuje vědecká činnost občanů.

4.32. EHSV konstatuje, že je třeba vyčlenit značné finanční zdroje určené k uvedení těchto nástrojů do provozu, což vyžaduje vědecký návrh těchto nástrojů a investice do budování kapacit.

4.33. Organizace občanské společnosti hrají důležitou úlohu také při zvyšování povědomí, mimo jiné o tématech souvisejících se spotřebními návyky, využíváním energií a dopravy a ochranou přírody. Hrají důležitou roli, pokud jde o mobilizaci společnosti, sdělování zpráv o ochraně klimatu lidem a poskytování veřejných informací na podporu rozhodnutí týkajících se toho, co lze udělat pro boj proti změně klimatu a pro přizpůsobení se této změně.

4.34. A co je nejdůležitější, jsou to právě subjekty občanské společnosti, kdo provádí opatření pro přizpůsobení se změně klimatu v praxi. Například mnohá opatření pro přizpůsobení se změně klimatu již provádějí podniky, které musí předvídat změny, například v poptávce po produktech, investičních a výrobních podmínkách a způsobilosti týkající se pojištění. Podniky také vytvářejí řešení pro přizpůsobení a poskytují je společnosti. Tuto činnost je nutné podporovat skrze vytváření a podporu podmínek pro inovace, investice a obchod.

4.35. Zaměstnavatelé a pracovníci mají nejlepší předpoklady k tomu, aby identifikovali výzvy a rizika, které pro jejich pracoviště představují důsledky změny klimatu, například vystavení vysokým teplotám, přírodní ultrafialové záření a další zdravotní a bezpečnostní rizika, která změna klimatu představuje. Měli by být zapojeni do přípravy a provádění politik v oblasti přizpůsobení na všech úrovních, se zvláštním důrazem na pracovní podmínky.

4.36. Spotřeba surovin, výrobků a služeb má přímý dopad na rozsah těžby přírodních zdrojů a úrovně emisí, což má významné důsledky pro další meze naší planety. Chování spotřebitelů může přímo i nepřímo ovlivňovat emise a využívání zdrojů, a tím také rozsah změny klimatu.

4.37. EHSV však konstatuje, že aktivní zapojení spotřebitelů není kouzelná hůlka, stejně jako zapojení jakéhokoli jednotlivého partnera. Zmírňování změny klimatu a přizpůsobení se jí vyžaduje uvědomělost a odhodlání všech členů společnosti, čemuž napomáhají vlády a další tvůrci politik. Odvážná politická opatření a rychlá ekologická transformace budou mezi hlavními hnacími silami udržitelného rozvoje a budou určovat zejména úspěšnost opatření pro zmírnění změny klimatu a pro přizpůsobení se této změně.

V Bruselu dne 7. července 2021.

Předsedkyně
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Christa SCHWENG

⁽¹⁰⁾ Prezident Spojených států amerických Joe Biden a zmocněnec pro klima John Kerry shromáždili světové vůdce ze zemí odpovědných za 82 % světových emisí uhlíku a 86 % světové hospodářské produkce, kteří zastupovali 73 % světového obyvatelstva, aby se zavázali k odvážným opatřením v oblasti klimatu. Zdroj: <https://ourworldindata.org/co2-emissions>.

ISSN 1977-0863 (elektronické vydání)
ISSN 1725-5163 (papírové vydání)

Úřad pro publikace
Evropské unie
L-2985 Lucemburk
LUCSEMBURSKO

CS